

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXI.

**LİSANSÜSTÜ
KONFERANSI**

**ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
3 MAYIS 2025**

ÖZET KİTAPÇIĞI

Siyasi İlimler Türk Derneği Lisansüstü Konferanslar Serisi XXI

**SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ
XXI. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2025
BİLDİRİ ÖZETLERİ**

**Sabri Sayarı, Hasret Dikici-Bilgin, Mine Eder, Berk Esen, İlkim Büke-Okyar, S. Barış Gülmez,
Tunahan Yıldız
(Yayına Hazırlayanlar)**

**Yayın Yılı : 2026
Yayın Türü : E-Kitap
E-ISBN : 978-625-92241-1-4
Dizgi : Tunahan Yıldız**

**İletişim : Siyasi İlimler Türk Derneği
Eski Silahtarağa Elektrik Santrali Mah. No:2/13
PK 34060 Eyüpsultan/İstanbul
bilgi@sitd.org.tr**

**Bu kitaptaki her bir sunum özetinde yazılan görüşler yazarlarını bağlamaktadır.
Siyasi İlimler Türk Derneği hakem sürecinden geçerek kabul edilmiş sunumların içeriğinden
sorumlu tutulamaz.**

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Sabri Sayarı, Sabancı Üniversitesi (Emeritus)

Prof. Dr. Hasret Dikici Bilgin, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Prof. Dr. Mine Eder, Boğaziçi Üniversitesi

Doç. Dr. Berk Esen, Sabancı Üniversitesi

Doç. Dr. İlkim Büke-Okyar, Yeditepe Üniversitesi

Doç. Dr. S. Barış Gülmez, KIMEP Üniversitesi

Dr. Tunahan Yıldız, ODTÜ

Doç. Dr. Nermin Aydemir, Antalya Bilim Üniversitesi

Doç. Dr. Gözde Turan, Antalya Bilim Üniversitesi

Doç. Dr. Cerem I. Cenker-Özek, Antalya Bilim Üniversitesi

Dr. Öğr. Gör. İhsan Ercan Sadi, Antalya Bilim Üniversitesi

Siyasi İlimler Türk Derneği

Siyasi İlimler Türk Derneği'nin kökeninde 1952'de kurulan Türk Siyasî İlimler Derneği yer almaktadır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) öğretim üyelerinden Prof. Dr. Yavuz Abadan'ın Türkiye'de çağdaş siyaset bilimi yaklaşımlarını yaygınlaştırma çabasının bir sonucu olarak kurulan bu derneğin kurucuları arasında, Abadan'ın yanı sıra siyaset bilimi, hukuk, iktisat ve maliye alanlarının önde gelen profesörleri yer almıştır: Zeki Mesud Alsan, Sadun Aren, A. Suat Bilge, Fethi Çelikbaş, Ahmet Şükrü Esmer, Turhan Feyzioğlu, Bedri Gürsoy, Aziz Köklü, Seha L. Meray, Bahri Savcı ve Fadıl Hakkı Sur. Dernek 1961'den itibaren yoğun bir kitap yayın faaliyeti içinde olmuştur. Karşılaştırmalı siyaset, siyasal düşünceler tarihi, siyaset sosyolojisi ve uluslararası siyaset gibi çeşitli alan ve konularda yayınlanan kitapları, aralarında Nermin Abadan Unat, Mete Tunçay, Baskın Oran, Ünsal Oskay, Mümtaz Soysal, Özer Ozankaya, Ülker Gürkan, Türkkaya Ataöv, Emre Kongar, Erdoğan Güçbilmez, Taner Timur ve Arif Payaslıoğlu gibi 1960'lı yıllarda Ankara Üniversitesi SBF'de öğretim üyesi ya da asistan olarak görev yapan, sonraki yıllarda da siyaset biliminin çeşitli alanlarına katkılar yapmaya devam edecek olan isimler Türkçeye çevirmiştir.

1973'te Siyasi İlimler Türk Derneği adıyla tescil edilen dernek 1970'li ve 1980'li yıllarda yayın faaliyetine devam etmiş, İlder Turan, Ergun Özbudun, Deniz Baykal, Tuncer Karamustafaoğlu ve Ersin Onulduran'ın çabalarıyla siyasal davranış ve demokrasi teorisi alanlarında yoğunlaşan eserlerin Türkçe çevirileri yayımlanmıştır.

Derneğin merkezi 2000 yılında Ankara'dan İstanbul'a taşınmıştır. Bu yeni dönemde derneğin yönetim kurulu başkanlığını sırasıyla Prof. Dr. İlder Turan, Prof. Dr. Şule Kut, Prof. Dr. Füsün Türkmen ve Prof. Dr. M. Sabri Sayarı yürütmüştür. Dernek genç araştırmacıları teşvik etmek ve genç nesille deneyimli akademisyenleri bir araya getirmek amacıyla 2003'ten itibaren yıllık periyotlarla SİTD Lisansüstü Konferansları düzenlemektedir.

PROGRAM AKIŐI

3 Mayıs 2025

09.00-09.30: Kayıt (Rektörlük Binası Fuaye Alanı)

09.30-10.00: Açılış Konuşmaları (Rektörlük Binası Konferans Salonu)

Prof. Dr. Semih Ekercin (Antalya Bilim Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Sabri Sayarı (SİTD Başkanı)

Doç. Dr. Nermin Aydemir (ABÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı)

10.00-10.45: Ana Konuşma (Rektörlük Binası Konferans Salonu)

Prof. Dr. Faruk Ataay (Akdeniz Üniversitesi), Küresel Düzen Nereye Gidiyor?

10.45-11.00: Nermin Abadan Unat En İyi Makale Ödülü Töreni (Rektörlük Binası Konferans Salonu)

11.00-11.15: Ara

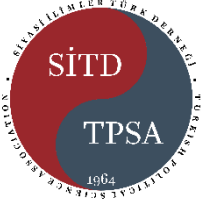
11.15-13.00: I. Oturum (Fakülte Binası A)

13.00-14.15: Öğle Yemeği

14.15-16.00: II. Oturum (Fakülte Binası A)

16.00-16.15: Ara

16.15-18.00: III. Oturum (Fakülte Binası A)



SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXI. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

KAYIT VE AÇILIŞ (3 MAYIS 2025, CUMARTESİ, 09.00-11.00)

Kayıt (09.00-09.30, Rektörlük Binası Fuaye Alanı)

Açılış Konuşmaları (09.30-10.00, Rektörlük Binası Konferans Salonu)

Prof. Dr. Semih Ekercin (Antalya Bilim Üniversitesi Rektörü)

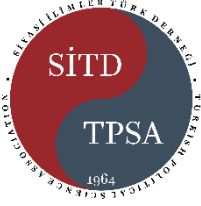
Prof. Dr. Sabri Sayarı (SİTD Başkanı)

Doç. Dr. Nermin Aydemir (ABÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı)

Ana Konuşma (10.00-10.45, Rektörlük Binası Konferans Salonu)

Prof. Dr. Faruk Ataay (Akdeniz Üniversitesi), Küresel Düzen Nereye Gidiyor?

Nermin Abadan Unat En İyi Makale Ödülü Töreni (10.45-11.00, Rektörlük Binası Konferans Salonu)



SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXI. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

I. OTURUM (3 MAYIS 2025, CUMARTESİ, 11.15-13.00)

Panel 1 (11.15-13.00, Sınıf: A1-14)

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları

Panel Başkanı: Gözde Turan (Antalya Bilim Üniversitesi)

Elif Depboylu (Ege Üniversitesi) & Görkem Anlaş (Ege Üniversitesi), Dijital Aktivizm ve Çevrim İçi Feminist Dayanışma: 4B Hareketi Örneği

1990'lı yıllarda toplumsal hareketler dijital medyanın kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte dönüşüme uğramıştır. Söz konusu dönüşümün ardından ortaya çıkan dijital aktivizm, bireylerin sosyal medya ve internet aracılığıyla yürüttüğü, insan hakları, çevre ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konuları ele alan toplumsal hareketler için kullanılan bir kavramdır. Güney Kore'de ataerkil sisteme ve kadınlara yönelik şiddete karşı bir tepki olarak ortaya çıkan 4B Hareketi, dijital medya sayesinde küresel ölçekte bir görünürlük kazanmıştır. 2024 Amerikan başkanlık seçimleri sonrasında Donald Trump'ın kadın haklarına yönelik politikalarına tepki olarak hareketin Amerika Birleşik Devletleri'nde de yayılmaya başladığı tespit edilmiştir. Çalışmada, dijital medya ve çevrim içi feminist dayanışmanın 4B Hareketi'nin görünürlüğünü ve toplumsal etkisini nasıl şekillendirdiği, literatür taraması ve çeşitli nitel araştırma yöntemlerinden elde edilen verilere dayalı olarak içerik analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda çevrim içi medya platformlarının, feminist hareketlerin görünürlüğünü ve etkisini nasıl şekillendirdiğini ortaya koyma amaçlanmaktadır.

Şule Taşcıoğlu Örs (Bilkent Üniversitesi), Türkiye'deki Toplumsal Cinsiyet Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları için Bir Özgürleşme Aracı Olarak Evrensel İnsan Hakları

Türkiye'de İslam, neoliberalizm, neomuhafazakarlık ve neopatrimonyalizm arasındaki etkileşim, özellikle 2011 sonrası Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümeti döneminde, ataerkil söylemleri artırmış ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmiştir. Otokratikleşme ile yoğunlaşan bu karmaşık ortam, özellikle toplumsal cinsiyet odaklı sivil toplum kuruluşlarının alanlarını ve seslerini kısırarak insan haklarının inşasını ve korunmasını zorlaştırmaktadır. 2011 sonrası AKP hükümeti döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin kazanımların uygulamada işletilmemesi nedeniyle toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde geriye doğru gidiş olmaktadır. Bu makale, bu dinamikleri analiz etmenin, sivil toplum kuruluşlarının bu değişimlerin ortasında insan haklarını savunmadaki rolünü incelemeyi gerektirdiğini savunmaktadır. Spesifik olarak bu çalışma, evrensel insan hakları çerçevelerinin, LGBTQ+ ve inanç temelli olanlar da dahil olmak üzere, Türkiye'deki çeşitli toplumsal cinsiyet odaklı sivil toplum kuruluşlarının

kutuplaşmış bir ortamda insan hakları taleplerini yönlendirirken ve müzakere ederken stratejilerini nasıl şekillendirdiğini araştırmaktadır. Bu çalışma, sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerle yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve eleştirel söylem analizi yoluyla, toplumsal cinsiyet odaklı sivil toplum kuruluşlarının uluslararası insan hakları ilkeleri ile Türkiye'nin kendine özgü kültürel ve siyasi bağlamı arasında nasıl denge kurduğunu araştırmaktadır. Bu çalışma, aynı zamanda siyasi ve toplumsal kutuplaşmanın sivil toplum kuruluşlarındaki direnci nasıl şekillendirdiğini de analiz etmektedir. Bu çalışma, bu sivil toplum kuruluşlarının yaklaşımlarının yasal yorumları ve devlet uygulamalarını hangi ölçüde ve nasıl etkilediğini ve otoriterleşen bir iklimde potansiyel olarak kapsayıcı politikaları teşvik etme çabalarını ortaya koymaktadır. Ulusötesi ve kesişimsel bir çerçeve içinde yer alan bu analiz, evrensel ilkeleri kültürel özgüllükle bütünleştiren daha geniş bir insan hakları anlayışına çağrı yapmaktadır. Türkiye'nin toplumsal cinsiyet odaklı sivil toplum kuruluşlarının deneyimlerini inceleyen bu çalışma, kutuplaşmış, otoriter eğilimli toplumlarda insan haklarını desteklemenin zorlukları ve stratejileri hakkında iç görüler sunmaktadır. Bu çalışma, toplumsal cinsiyet odaklı STK'ların gündemini ve çabalarını vurgulayarak insan hakları ve sivil toplum alanında önemli bir zemin sağlamaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin güncel siyasi iklimi bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde yasal çerçeve ile uygulamayı anlamlandırmak için sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin gerçek yaşam deneyimlerinin altını çizerek hak temelli mücadele yollarını vurgulamayı amaçlamaktadır. Bu bulgular, insan hakları, sivil toplum ve toplumsal cinsiyet politikaları literatürlerine katkıda bulunmakta ve küresel olarak insan haklarının geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının dönüştürücü rolüne ilişkin tartışmalara katkı sunmak üzere Türkiye'nin ötesine uzanan sonuçlar doğurmaktadır.

Pınar Akgün (Atılım Üniversitesi), Demokrasi Arayışında Toplumsal Cinsiyet Meselesini Kapsamlı Düşünmek: Kuir Teori

İnsan, var olduğu günden itibaren dünyayı, çevresini ve kendini, anlama ve anlamlandırma çabası içerisinde olmuştur. Hala devam eden ve insan var oldukça daha da devam edecek olan bu anlama ve anlamlandırma çabası, insanı düşünsel olarak geliştirmiştir. Bu sayede insan bilim ve felsefede ilerlemiş ve bunun doğal sonucu olarak da toplumlar sürekli olarak değişmektedir. Bu araştırma, bu değişimin bir parçası olan kuir teoriyi ele almaktadır. Toplumsal cinsiyet konusu, feminizm sayesinde, ortaya çıkmış ve bazılarımızın temel sorunu haline gelmiştir. Erkek egemen toplumun yarattığı sorunlar, feminist kuramcılar tarafından tartışılmaktadır. Kuir teori ise feminizmin açtığı yolla ortaya çıkan feminizme kıyasla daha yeni ve cinsiyet meselesini daha kapsayıcı ele alan bir teoridir. İnsanın kendini tanımlama biçimi politik bir konudur. Klasik kuramların siyaset bilimine dair açıklamalarını ve bunların değerini cebimizde tutarak insanın kendine dair olanı da düşünmemiz gerekmektedir. Zira bu sayede belirli bir topluluğu anlamamız onların topluma ve siyasete ne kattığını kavramamız mümkün olacaktır. Kişinin veya toplulukların kendilerini tanımlama biçimleri kendisi politik olmakla beraber politik bir bakış açısı da kazandırmaktadır. Yani yukarıda ifade edilen dünyayı anlama ve anlamlandırma çabası bu politik bakış açısına göre şekillenmektedir. Bu bağlamda araştırmada, demokrasinin temel değerleri tartışılacak ve kuir teorisinin bu değerlere ne

katacağı sorgulanacaktır. Bunun sonucunda demokrasi kavramı kuir teoriyle beraber düşünülerek insanlığın demokrasi serüvenine bir ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Panel 2 (11.15-13.00, Sınıf: A1-06/07)

**Uluslararası İlişkilerde Büyük Güçler: ABD ve Rusya
Panel Başkanı: B. Toygar Halistoprak (Antalya Bilim Üniversitesi)**

**Gizem Karaşin (Akdeniz Üniversitesi), Arktik Bölgesinde Güç Dengesi: ABD ve Rusya'nın
Strateji Belgeleri Üzerinden Bir Analiz**

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rusya Federasyonu, Arktika'da komşu iki ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Soğuk Savaş döneminde Arktik bölgede iki süper güç olan ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) bölgeyi 1980'lere kadar askeri olarak dünyanın en aktif ve önemli operasyon bölgesi haline getirmişlerdir. Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte ABD-Rusya ilişkileri, dünyanın birçok yerinde yüksek tansiyonda seyretmesine rağmen Arktik bölge iki devletin nispeten istikrarı sağlayabildiği bir bölge olmuştur. Bununla birlikte iki ülke, bölgeye özel olarak yayınladıkları askeri strateji belgeleri de bu istikrarı gösterir nitelikte olmuştur. Arktika'nın, iki ülkenin stratejik belgelerinde yer alması, bölge için ayrıca oluşturulan strateji belgeleri ve bununla paralel olarak bölgenin dünyanın askeri kapasitesinin oldukça fazla olduğu bazı bölgelerden biri olması, düşük tansiyona rağmen Arktika'nın ABD ve Rusya için oldukça stratejik ve jeopolitik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bu noktada çalışmanın nirengi noktası olan Ukrayna çatışması karşımıza çıkmaktadır. 2014'te Kırım referandumuyla başlayan kriz, Rusya'nın 2022'de Ukrayna'yla çatışmaya girmesiyle Rusya'nın Batılı ülkelerle ilişkilerindeki gerilim seviyesi en üst noktaya ulaşmıştır. Savaş dolayısıyla birçok yaptırımla karşı karşıya kalan Rusya'nın Arktik bölgede de yaptırımlara maruz kalması, Arktik Konsey'e kadar uzanmaktadır. Konsey'in toplantıları boykot etmesi, Rusya'ya gerçekleşen iş birliğinin son bulduğunu gösterir niteliktedir. Bu nedenle çalışmanın sorusu kapsamında Arktik bölgede askeri güvenlik faaliyetlerinde artış olup olmadığını ABD ve Rusya açısından incelemek oldukça önemlidir. Bu noktada iki ülkenin strateji belgeleri incelendiğinde, bölgeye yönelik politika temellerinin farklılığı göze çarpmaktadır; Rusya'nın bölge politikalarının savunma amaçlı olduğu görülürken, ABD'nin bölgeye yönelik politikalarının temelinde iklim değişikliğine bağlı çevresel, yerel halk olduğu görülmektedir. Ancak 2014'ten beri süregelen Ukrayna-Rusya çatışmasının, Avrupa'da ABD ve Rusya'yı karşı karşıya getirirken birbirlerine en yakın oldukları Arktik bölgenin de söz konusu çatışmadan etkilendiği görülmektedir. Rusya'nın Arktik politikasındaki değişimi strateji belgeleri üzerinden okuduğumuzda 2014 Kırım referandumuyla birlikte ülkenin Arktika'da ulusal güvenliğine birincil önemi daha çok verdiği görülmektedir. 2015 yılında kabul edilen Denizcilik Doktrini, bölgenin önemine güvenlik bileşeninde büyük önem verirken, 2020'de yayınlanan strateji belgesinde 'bölgede yabancı devletlerin yapmış olduğu askeri yığınağın' çatışma potansiyelini artırdığını, bölgede alınan karşı önlemlerden bahsetmektedir. Ayrıca spesifik askeri ve güvenlik konseptlerinde de Arktika'ya yer veren Rusya, bölgedeki Rus çıkarlarını korumayı vurgularken 2023 Dış Politika Konsept belgesinde 'düşman devletlerin politikalarına karşı ulusal güvenliği korumaya' odaklandığını belirtmiştir. ABD'nin 2009'dan itibaren yayınladığı Arktik strateji belgelerine bakıldığında ise belgelerin genel olarak açıklayıcı ve normatif içerikli olduğu görülmektedir.

2019 tarihli Sahil Güvenliği'nin ve Dışışleri Bakanlığı'nın, 2020 tarihli Arktik Bölge için Ulusal Strateji Belgesi'nde ve 2024 tarihli Savunma Bakanlığı'nın yayınladığı belge, bölgede Rusya ve Çin tehdidine atıfta bulunmakta, bölgede NATO ile iş birliğini vurgulamakta, Rusya-Ukrayna çatışmasının 'Rusya'nın Ukrayna'daki kışkırtılmamış savaşı' olarak bahsetmektedir. Ancak Rusya-Ukrayna çatışmasına rağmen ABD'nin iş birliği içinde yöneteceği istikrarlı bir Arktika politika vizyonu sunduğu strateji belgelerinde ABD, güvenlik risklerini de düşünerek hareket ederek diğer bölgelere nazaran Arktika'da daha düşük tansiyonla seyreden politikalar ortaya koymayı hedeflemiş, ABD'nin bölgedeki varlığını kimi zaman ikincil plana atmıştır. Çalışmanın ana amacına uygun olarak söylenebilir ki, her iki ülkede de Ukrayna'da yaşanan gelişmelerin olduğu dönemde strateji belgelerinde periyodik bir değişim gözlemlenmiştir. Rusya belgelerinde bu değişim az ama etkili vurgularla kendini gösterirken, ABD'nin Rusya-Ukrayna çatışmasına doğrudan atıf yapması, Arktik bölgeye yönelik strateji değişiminin nedenlerinden biri olarak belirtmesi, askeri güvenliğin bölgede Ukrayna odaklı olarak değiştiiğini göstermektedir.

Ata Taha Kuveloğlu (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi & Ege Üniversitesi), Enerji Politikaları ve Neoliberal Dönüşümün Sınırlılığı Bağlamında Rusya ve II. Trump Dönemi: Fırsat Mı, Tehdit Mi?

Bu çalışma, Rusya'nın küresel kapitalist sistemle entegrasyonunu, özellikle enerji politikaları üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Rusya, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra neoliberal reformlarla kapitalist sisteme entegre olmaya çalışmış, ancak bu süreç belli ölçüde devlet kapitalizmi ve enerji kaynaklarına dayalı bir ekonomik modelle sınırlı kalmıştır. Bu çalışma, Rusya'nın enerji ihracatına dayalı ekonomik stratejisinin, küresel kapitalist sistemdeki konumunu nasıl şekillendirdiğini ve neoliberal politikaların neden tam anlamıyla uygulanamadığını analiz etmektedir. Çalışmanın teorik çerçevesi, uluslararası politik ekonominin temel paradigmalardan olan, Marxist ve liberal kuram üzerinden şekillenmektedir. Liberal yaklaşım ile, Rusya'nın piyasa ekonomisine entegrasyonunu vurgulanırken, Marxist yaklaşım ile enerji kaynaklarının kontrolü üzerinden devlet kapitalizminin yükselişinin açıklanması amaçlanmaktadır. Rusya'nın enerji politikalarını ve bu politikaların küresel enerji piyasalarındaki etkisini ele alınırken; özellikle, Avrupa'ya doğal gaz ihracatı ve OPEC+ ile iş birliği gibi stratejiler, Rusya'nın küresel kapitalist sistemdeki konumunu belirleyen temel unsurları olarak öne çıkmaktadır. Rusya enerji kartını başta Avrupa olmak üzere Asya ve dünyanın diğer bölgelerine stratejik ajandası çerçevesinde kullanmaktadır. Ayrıca, Rusya'nın enerji kaynaklarını siyasi bir araç olarak kullanması, enerji kaynaklarındaki devlet denetiminin geniş boyutu ve devletin ekonomiye yüksek oranlarda müdahalesi neoliberal ekonomik kuralların uygulanmasını engelleyen en önemli faktörlerdendir. Rusya her ne kadar 1990'ların başında Boris Yeltsin yönetiminde, serbest piyasa ekonomisine geçişi teşvik eden reformlar gerçekleştirmeye çalışmış olsa da devletin ekonomideki dominant rolü, özellikle doğal kaynakların kontrolü ve büyük enerji şirketlerinin devletle yakın bağları üzerinden daha da somut bir biçimde ortaya çıkmıştır. Radikalleşen Trump politikalarının ve uluslararası arenada süregelen olaylara karşı Trump yönetiminin dayatmacı tutumunun Rusya'nın neoliberal politikalara olan mesafeli duruşundaki gerilimi artırma potansiyeli

taşımaktadır. ABD'nin "America First" politikası enerji konusunda ipleri ele alması noktasında Rusya'nın Avrupa enerji piyasalarındaki hakimiyetini zorlayabileceği gibi daha pragmatik bir yaklaşım benimsemesi de Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımların hafifletilmesi gibi bir senaryoyu da gündeme getirebilir. Dolayısıyla bu durum söz konusu dönem için hem risk hem de fırsatlar barındırmaktadır. Çalışmanın bulguları, Rusya'nın küresel kapitalist sistemle entegrasyonunun sınırlı olduğunu göstermektedir. Enerji kaynaklarına dayalı ekonomik model, Rusya'nın küresel piyasalarda önemli bir aktör olmasını sağlamış, ancak bu durum neoliberal reformların tam anlamıyla uygulanmasını engellemiştir. Bu sonuçlar, kapitalizmin farklı coğrafyalarda nasıl farklı şekiller aldığını ve neoliberal politikaların evrensel olmadığını göstermektedir. Bu çalışma, uluslararası politik ekonomi literatürüne iki temel katkı sunmaktadır. İlk olarak, Rusya örneği üzerinden devlet kapitalizmi ve neoliberalizm arasındaki gerilimi analiz ederek, kapitalizmin çeşitliliğini vurgulamaktadır. İkinci olarak, enerji politikalarının küresel ekonomik sistemdeki rolünü inceleyerek, kaynak zengini ülkelerin küresel kapitalist sistemle entegrasyonunu anlamaya yönelik yeni bir perspektif sunmaktadır.

Muhterem Akgüden (ODTÜ), Karşı-Hegemonyanın "Yakın Çevre"deki Sınırları: Bir Neo-Gramşiyen Analiz

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından güç kaybeden Rusya, 2000'lerin ortalarına doğru ekonomik ve politik olarak güçlenmiş ve uluslararası düzende kendine etkili bir yer edinme hedefini benimsemiştir. 2007 yılında, Rusya'nın artan gücü ve hegemonya karşıtı duruşu, Vladimir Putin'in ünlü Münih Konuşması'nda ilan edilmiş; bunu takiben, Rusya 2008'de Gürcistan ile savaşmış, 2014'te Kırım'ı ilhak ettiğini duyurmuş, 2015'te Suriye İç Savaşı'na müdahale etmiş ve 2022'de Ukrayna'ya saldırmıştır. Bu dört olaydan biri, Rusya'nın Hafız Esad döneminden beri yakın ilişkilere sahip olduğu Suriye'de gerçekleşirken, diğer üçü, Rusya'nın "Yakın Çevre" olarak adlandırdığı eski Sovyet coğrafyasında meydana gelmiştir. Bu çalışma, Rusya'nın etki alanı olarak gördüğü Yakın Çevre'deki konumunun, neo-Gramşiyen hegemonya perspektifinden nasıl değerlendirilebileceğine dair bir yanıt aramaktadır. Bunu yapmak için, bu üç Rus müdahalesi ve Suriye müdahalesi, karşılaştırmalı vaka analizi yöntemiyle incelenmektedir. Literatürde, Rusya'nın Suriye'ye müdahalesi genellikle askeri ve ekonomik güç kazanma amacıyla açıklanmıştır. Bununla birlikte, müdahaleyi neo-Gramşiyen bir perspektiften alternatif bir hegemonya kurma çabası olarak değerlendiren yaklaşımlar da bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar, ilk kategorideki çalışmaları, maddi olmayan unsurları ihmal etmeleri gerekçesiyle eleştirilmektedir. Robert W. Cox, neo-Gramşiyen hegemonya anlayışını maddi imkanlar, kurumlar ve ortak fikirler üzerine inşa ederken hem maddi hem de maddi olmayan değerlerin rızaya dayalı hegemonya için ne denli önemli olduğunu gözler önüne serer. Bu bağlamda, Rusya'nın Suriye ile olan ilişkisine, Hafız El-Esad döneminden bu yana mevcut olan maddi imkanlar (askeri ve ekonomik yardımlar), kurumlar (Doğu Bloğu kurumlarıyla yapılan iş birlikleri veya uluslararası örgüt üyelikleri) ve ortak fikirler (anti-emperyalizm, anti-Amerikanizm gibi) açısından bakıldığında, Sovyetler Birliği döneminde Suriye ile hegemonik bir ilişkinin var olduğu ve bunun Esad rejiminin düşüne kadar Rusya döneminde yeniden kurulmaya çalışıldığı değerlendirilebilir. Bu dönemde Rusya, artık Sovyetler Birliği'nin ideolojisine sahip olmasa da, uygun gelişmeler ışığında Amerikan hegemonyasına alternatif bir

karşı-hegemonya kurma potansiyeline sahiptir. Karşılaştırmalı vaka analizi yöntemiyle, Suriye vakası ile Gürcistan ve Ukrayna'da gerçekleşen üç gelişme incelendiğinde, Yakın Çevre diye adlandırılan bölgede benzer bir hegemonik yaklaşımın olmadığı görülmektedir. Bu bölgede, Rus liderliğine rıza gösteren gruplar bulunsa da, Gürcistan ve Ukrayna'da, Rusya'dan gelebilecek maddi imkanlar, etkilenebilecek kurumlar ve ortak olması arzu edilen fikirler reddedilmekte ve bunların Batı'daki alternatiflerine ulaşmak için stratejiler geliştirilmektedir. Bu durum, hem maddi imkanlar hem de kurumlar açısından değerlendirildiğinde, Gürcistan ve Ukrayna, Rusya'nın etkin olduğu uluslararası örgütlerden (Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrasya Ekonomik Birliği, Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü ve Şanghay İşbirliği Örgütü gibi) uzak durmakta ve bu kurumların üyeliklerinin sağlayabileceği askeri ve ekonomik Rus gücünü sınırlı tutmak istemektedirler. Bunun yerine, GUAM, Üç Deniz Girişimi ve Lublin Üçgeni gibi alternatif iş birliklerini tercih ettikleri görülmektedir. Ortak fikirler açısından ise, yönlerini Rusya'dan ziyade Batı'ya, AB'ye ve NATO'ya çevirmeye yönelik girişimleri bulunmaktadır. Rusya'nın, Yakın Çevre olarak adlandırdığı bir bölgede istediği etkiyi görmemesi ve bu ülkelerden karşı-hegemonya için rızalarını alamaması, Rusya'yı baskı (*coercion*) kullanmaya yöneltmiş ve bölgede askeri çatışmalara yol açmıştır. Ayrıca, Rusya'nın bu bölgedeki güç kullanımı, bu bölgedeki aktörleri ortak bir tarihsel blok (*historic bloc*) içinde görmediğini ortaya koymaktadır. Bu nedenlerle, bölgede rızaya dayalı bir hegemonya değil, baskıya dayalı bir dominasyon söz konusudur. Bölgedeki bu gelişmeler, Esad rejiminin düşüşüyle birlikte değerlendirildiğinde, Rusya'nın neo-Gramsşyan açıdan rızaya dayalı bir hegemonya kurma potansiyelini zayıflatmaktadır.

Yiğit Kocahan (Ege Üniversitesi), Güney Kafkasya'da Rusya'nın Hegemonik Etkisi ve Bölge Devletlerinin Ontolojik Güvenlik Arayışları

Soğuk Savaş'ın bitişi, birbiriyle de ilişkili biçimde, pratik ve teorik zeminde iki sonuç ortaya çıkarmıştır. Birincisi, SSCB'nin yıkılmasıyla 15 yeni devlet ve farklı istikrarsız bölgelerin ortaya çıkışıdır. İkincisi, güvenlik çalışmalarının genişletilmesi ve derinleştirilmesidir. Bu çalışma, bölgesel güvenlik kompleksi ve ontolojik güvenlik teorilerini bir arada kullanarak Güney Kafkasya'daki güvenlik dinamiklerine yeni bir perspektif sunmayı hedeflemektedir. Araştırmanın esas amacı, Güney Kafkasya bölgesindeki Rusya hegemonik etkisinin, bölge devletlerinin ontolojik güvenliğini nasıl şekillendirdiğini açıklamaktır. Rusya, ontolojik güvenlik ihtiyaçları doğrultusunda, Post-Sovyet coğrafyasındaki nüfuzunu arttırmaya çalışmaktadır. Bu nedenle ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel hakimiyetini kullanarak bölgesel statükonun kendi lehine işlemesi için çabalamaktadır. Rusya'nın arka bahçesi olarak anılan Güney Kafkasya ise sıklıkla Batıyla mücadele arenasına dönüşmüş; bölge devletlerinin ihtilaflarıyla süregelmiştir. Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan'ın, ontolojik güvenlikleri de tarihsel, etnik, dini ve jeopolitik faktörlerle şekillenmektedir. Bu araştırmada, analiz birimi esasen Güney Kafkasya olmakla beraber teorik çerçevenin varsayımlarına dayanarak bölgede yer alan ve bölgeyle ilişkili diğer birimler, vaka analizi tekniği ile incelenmektedir. Bu çalışmada, Güney Kafkasya devletlerinin ontolojik güvenlik arayışları ile Rusya hegemonik etkisi arasında yakın ilişki bulunduğu öne sürülmektedir. Rusya, Güney Kafkasya devletlerinin kimlik inşası ve güvenlik stratejileri üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu devletlerinin bağımsızlığına kavuştuğu andan

itibaren benlik arayışları, öz-anlatıları, istikrarlı benlikleri, rutin eylemleri, kaygıları ve travmaları, Rusya'nın bölgesel hegemonyasıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda Rusya, bölge devletlerinin iç ve dış politikalarını da şekillendiren farklı ontolojik güvenlik kaygılarını ortaya çıkarmaktadır. Güncel gelişmeler ışığında, Gürcistan'ın iç politika çalkantılarına, Ermenistan'ın dış politika istikrarsızlığına ve Azerbaycan'ın daha bağımsız politika izleyebilmesine yansımaktadır. Aynı zamanda, yakın mesafelerde fiziksel güvenlik bağımlılığının daha yoğun olduğu varsayımına ek olarak, ontolojik güvenlik bağımlılığının da daha yoğun olduğu ve önemli rol oynadığı gözlemlenmiştir.

Panel 3 (11.15-13.00, Sınıf: A1-04/05)

**Küresel Siyaset: Krizler, Güvenlik ve Yumuşak Güç
Panel Başkanı: Dicle Korkmaz (Antalya Bilim Üniversitesi)**

Muhammet Emre Yolagıtmez (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi), İsrail'in Askeri Politikalarında Kırılma: 7 Ekim Saldırıları

Çalışma, İsrail'in askeri politikalarının tarihsel süreçte ve 7 Ekim 2023 saldırılarının ardından geçirdiği dönüşümleri analiz etmektedir. Çalışma, İsrail'in güvenlik anlayışının tarihsel süreçte nasıl evrildiğini ve özellikle son gelişmeler ışığında hangi değişimlere yöneldiğini açıklamaktadır. Güvenlik politikalarının diplomatik süreçlerle nasıl şekillendiği ve son dönemde nasıl bir kırılma yaşandığı değerlendirilmektedir. İsrail'in ulusal güvenlik politikaları, devletin kuruluşundan itibaren askeri caydırıcılık ve istihbarat faaliyetleri temelinde şekillenmiştir. 1993 Oslo Görüşmeleri ile birlikte diplomasiye dayalı güvenlik anlayışı güç kazansa da, bu süreç kesintilere uğramış ve zamanla askeri önlemler yeniden ön plana çıkmıştır. 7 Ekim 2023'te Hamas tarafından gerçekleştirilen saldırılar, İsrail'in güvenlik stratejilerinde yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmiş ve askeri doktrin temel unsurlarını yeniden şekillendirmiştir. İsrail'in ulusal güvenlik politikaları üzerine yapılan çalışmalar, ülkenin tehdit algısına dayalı bir strateji benimsediğini ortaya koymaktadır. Freilich (2018), İsrail'in güvenlik stratejisinin, bölgesel tehditleri önceden tespit etme ve caydırıcılık mekanizmaları geliştirme üzerine inşa edildiğini savunmaktadır. Eisenkot ve Siboni (2019) ise İsrail'in güvenlik anlayışının sadece askeri caydırıcılıkla sınırlı olmadığını, teknolojik üstünlük ve istihbarat kapasitesinin de güvenlik politikalarının temel bileşenleri olduğunu vurgulamaktadır. Oslo süreciyle ilgili literatür, bu dönemin İsrail'in güvenlik politikalarında bir paradigma değişikliği anlamına geldiğini belirtmektedir. Bar-Tal (1990), Oslo Görüşmeleri'nin, İsrail'in güvenlik algısını askeri tehditlerden ziyade diplomatik çözüm yollarına yönlendirdiğini ifade etmektedir. Ancak, Karartı (2010), Oslo sürecinin başarısız olmasının ardından İsrail'in güvenlik politikalarının yeniden sertleştiğini ve özellikle Filistinli direniş gruplarına karşı daha agresif bir strateji izlediğini ileri sürmektedir. Son dönemde yapılan çalışmalar, 7 Ekim 2023 saldırılarının İsrail'in güvenlik stratejilerini yeniden şekillendirdiğini göstermektedir. Daban (2024), bu saldırıların İsrail'in istihbarat mekanizmalarındaki zaafı ortaya çıkardığını ve güvenlik politikalarının daha bütüncül bir yaklaşıma evrilmesi gerektiğini belirtmektedir. Mengüaslan (2024) ise 7 Ekim sonrası İsrail'in uluslararası ilişkilerinde bir kırılma yaşandığını ve özellikle Batılı müttefikleriyle olan iş birliklerini yeniden tanımlama sürecine girdiğini öne sürmektedir. Çalışmada, İsrail'in ulusal güvenlik stratejilerini tarihsel süreç içinde karşılaştırmalı analiz

yöntemiyle ele alınmaktadır. Oslo Görüşmeleri sonrasında izlenen politikalar ile 7 Ekim saldırılarından sonra benimsenen askeri ve siyasi kararlar kıyaslanarak, güvenlik anlayışındaki kırılmalar ortaya konulmaktadır. Ayrıca, askeri belgeler, diplomatik açıklamalar ve güvenlik politikalarına dair akademik çalışmalar incelenerek çıkarımlar yapılmıştır. Oslo süreci, İsrail'in güvenlik anlayışında kademeli bir yumuşamaya yol açmış ve diplomatik müzakereler güvenlik politikalarının önemli bir unsuru haline gelmiştir. Ancak, 2000'li yıllarda Filistinli direniş gruplarının saldırıları ve İsrail'in sert askeri yanıtları Oslo sürecinin sürdürülebilirliğini tartışmalı hale getirmiştir. 7 Ekim 2023 saldırıları ise bu tartışmayı sona erdirmiş ve İsrail'i kapsamlı bir güvenlik revizyonuna zorlamıştır. İsrail, saldırı sonrası askeri operasyonlarını yoğunlaştırmış, istihbarat sistemlerini gözden geçirmiş ve bölgesel ittifaklarını yeniden şekillendirme yoluna gitmiştir. 7 Ekim saldırıları, İsrail'in güvenlik anlayışında askeri caydırıcılığın yeniden merkeze alındığını göstermektedir. Ancak, asimetrik tehditlere karşı sadece askeri çözümlerin yeterli olmayacağı ve diplomasi, istihbarat ve toplumsal güvenlik politikalarının da entegre edilmesi gerektiği açıktır. İsrail'in güvenlik stratejileri gelecekte daha esnek ve çok boyutlu bir yapıya evrilmek zorundadır.

Yeliz Yıldız (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) & Feyza Yağcı (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi), Güney Kore'de Yumuşak Güç ve Teknolojik Gelişme: Hallyu'nun Değişen Yüzü

Güney Kore, 1990'lardan beri uyguladığı kültür diplomasisi ile küresel bir aktör haline gelmiştir. Ekonomik kalkınma projesi kapsamında 1997'de başlayan ve "Hallyu" (Kore Dalgası) olarak bilinen bu süreç, önce dizileriyle başlamış, ardından müziğinden mutfağına, tarihinden diline kadar birçok kültürel unsurun küreselleşmesini sağlamıştır. Başlangıçta Asya Mali Krizi'nin etkilerini azaltmak amacıyla hayata geçirilen bu strateji, zamanla Güney Kore'nin temel ekonomik dinamiklerinden biri haline gelmiştir. 2017-2021 yılları arasında kozmetikten eğlence sektörüne kadar Hallyu'nun ülke ekonomisine getirdiği 37 milyar Güney Kore wonu olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma, Güney Kore'nin başarılı yumuşak güç stratejisi Hallyu ile son dönemde artan teknolojik gelişmelerin yarattığı toplumsal sorunlar arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Özellikle Telegram Skandalı gibi dijital platformlarda ortaya çıkan ve *deepfake* teknolojisinin kötüye kullanımından kaynaklanan olayların, ülkenin özenle inşa ettiği güvenli toplum imajına etkisi araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Çalışmada, Hallyu'nun ekonomik verileri, medya raporları ve teknoloji politikaları incelenerek, kültürel diplomasi ile dijital güvenlik arasındaki gerilim analiz edilmektedir. Bölgedeki teknolojik rekabette geri kalmak istemeyen Güney Kore, özellikle yapay zekâ ve mikrofiber kablo üretimi gibi alanlarda önemli yatırımlar yapmaktadır. Ancak yeni nesil teknoloji araçlarına sağlanan açık erişim imkânı, bir yandan bilgi ve iletişimde fırsat eşitliği yaratırken, diğer yandan denetimsizlik nedeniyle ciddi toplumsal sorunlara yol açmaktadır. İlk bulgular, özellikle kadınlara yönelik artan siber suçların, Hallyu'nun romantize edilmiş içerikleriyle oluşturulan güvenli ülke imajını zedelediğini ve bu durumun yumuşak güç stratejisinin etkinliğini tehdit ettiğini göstermektedir.

Panel 4 (11.15-13.00, Sınıf: A1-95)

Türk Dış Politikası I

Panel Başkanı: Cerem I. Cenk-Özek (Antalya Bilim Üniversitesi)

Merve Yeniay (Trakya Üniversitesi), Bosna Trajedisi ve Buna Yönelik Türk Dış Politikası (1992-1995)

Bu çalışmanın amacı; Balkan yarımadasında bulunan Bosna Hersek'in Yugoslavya'dan ayrılıp bağımsızlığını ilan etmesi ile başlayan Bosna Savaşı ve bu olayda Türkiye'nin tutumunu askeri ve siyasi alanlarında incelemek olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti gerekse kültürel bağlamda gerekse dini yakınlığı hasebiyle 1992-1995 yılları arasında Bosna'da yaşayan Boşnakların müşkül durumunu iyileştirmek/kurtarmak babında gayret eden ve buna göre dış politika geliştiren ülkelerin başında gelmektedir. Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in direktifi ile kurulan Balkan İşleri Koordinasyon Müşavirliği (BBİKM) ile Bosna'ya yapılanların son bulması için uluslararası arenada görüşmeler başlatılmıştır. Sırasıyla Bosna'daki durum için yapılan devletler arası müzakerelerde (Lizbon, Londra Konferansları, Vance Owen Barış Planı, Owen-Stoltenberg Barış Planı, Güvenli Bölgeler Planı, Washington Antlaşması, Temas Grubu Planı) ortak yol bulmaya çalışılmış, nihayetinde 1995'te Dayton Antlaşması imzalanıp savaş son bulmuştur. Sırbistan'ın Bosna Hersek'in bağımsızlığını kabul etmemesinin nedenlerinden birkaçı; Adriyatik Denizi'ne sınırı kaybetmesi, Karadağ ile karadan ilişkin kesilmesi ve Müslüman bir devletin vücuda gelmesi şeklindedir. En büyük idealler bile soykırım suçunu haklı göstermez. Dönemin Sırp liderlerinin uyguladığı *dehumanization* (insandışılaştırma) ve etnik temizlik, insanlık tarihine kara bir leke olarak geçmiş; bu liderlerden çok azı cezalandırılmıştır.

Nilay Gençer (Alabama Üniversitesi, ABD), Yumuşak Gücün İnşası: Türkiye'nin Yurt Dışındaki Kültürel Miras Restorasyonları

Bu çalışma, AK Parti yönetimi altında Türkiye'nin yurt dışında kültürel mirasın korunmasına yönelik artan çabalarını ve bu çabaların yumuşak güç iddiasının inşasındaki rolünü ele almaktadır. Türkiye, Osmanlı dönemine ait köprüler, camiler, medreseler ve saat kuleleri gibi tarihi yapıların restorasyonu, sadece geçmişi yaşatmayı değil aynı zamanda bu mirası bir (yumuşak) güç kaynağına dönüştürmeyi hedeflemektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "gönül coğrafyası" ifadesi, Türkiye'nin fiziksel sınırlarının ötesinde, Balkanlar, Orta Doğu ve Kuzey Afrika gibi bölgelerde Osmanlı mirası etrafında ortak duygusal ve kültürel bağların varlığını vurgulamaktadır. Çalışmada, "yumuşak güç" (*soft power*) kavramı Joseph Nye'nin askeri veya ekonomik zorlama olmaksızın diğer aktörlerin isteklerini şekillendirme ve tercihlerini etkileme kapasitesi tanımından yola çıkarak ele alınmaktadır. Ancak, bu kavramın basitçe mevcut kültürel varlıkların pasif yansıması olmadığı, aksine aktörlerin uygulamaları ve söylemleri aracılığıyla inşa edilen bir "iddia" olduğu savunulmaktadır. Bu bağlamda, katılımcı spesifikasyonu ontolojisi yaklaşımı benimsenerek, devlet aktörlerinin "*soft power*" kavramını nasıl yorumladıkları, uygulamaya koydukları ve meşrulaştırdıkları analiz edilmektedir. Özellikle "hafıza altyapıları" kavramı, çalışmanın temel analiz çerçevesini oluşturmaktadır. Bu kavram, maddi kalıntılar, kurumsal uygulamalar ve söylemsel stratejilerin birbirine nasıl bağlandığını ve bu etkileşimlerin toplumsal hafızayı, dolayısıyla siyasi etki alanını nasıl şekillendirdiğini ortaya

koymaktadır. Türkiye, imparatorluk geçmişini sadece tarihsel bir miras olarak görmek yerine, günümüz siyasi kimliği ve stratejik söylemi için yaşayan bir kaynak olarak kullanmayı hedeflemektedir. Restorasyon projeleri, bu anlamda, hem geçmişi yaşatmak hem de geleceğe yönelik diplomatik ilişkileri güçlendirmek için aktif araçlar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, çalışmada yumuşak gücün pasif bir kaynak olmadığı, siyasi müdahaleler ve aktif süreçlerle sürekli olarak inşa edilen dinamik bir yapı olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye'nin yurt dışındaki kültürel miras projeleri; TİKA, Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi kurumların yürüttüğü restorasyon faaliyetleri ile desteklenirken, bu faaliyetler maddi yapıların onarımının ötesinde, kurumsal aksiyonlar ve söylemsel stratejilerle harmanlanmaktadır. Restorasyon projeleri, Osmanlı mirasının yeniden yorumlanması ve canlandırılması suretiyle, Türkiye'nin iç ve dış politikadaki etkisini artırmayı hedefleyen bütüncül bir stratejinin parçasıdır. Çalışmanın son bölümleri, yumuşak gücün geleneksel tanımının ötesinde, aktörlerin kendi deneyimleri, uygulamaları ve politik söylemleri çerçevesinde nasıl inşa edildiğini sorgulamaktadır. Bu yaklaşım, yumuşak gücün sadece somut bir kaynak olarak değil, aynı zamanda devletlerin geçmişi nasıl kullandığı, hafıza siyaseti aracılığıyla medeniyet iddialarını nasıl inşa ettiği ve kültürel mirası nasıl stratejik bir araç olarak şekillendirdiği üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Böylece, Türkiye'nin restorasyon projeleri, kültürel mirası korumakla kalmayıp, aynı zamanda kendi medeniyet iddiaları doğrultusunda, yumuşak gücünü inşa eden dinamik süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Panel 5 (11.15-13.00, Sınıf: A2-03)

Türkiye Siyaseti

Panel Başkanı: İhsan Ercan Sadi (Antalya Bilim Üniversitesi)

Engin Onuk (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Rekabetçi Otoriter Rejimlerde Dijital Platformların Sorunsallaştırılması: TBMM Dijital Mecralar Komisyonu Tutanakları Üzerine Söylem Analizi (2020-2024)

Dijital platformlar, giderek daha fazla siyasi ve toplumsal tartışmanın merkezinde yer almaktadır. Bunun bir sonucu olarak devletler ve ulusal hükümetler dijital alanı kontrol etme çabaları dünya genelinde ivme kazanmaktadır. Bu süreçte, yasama organları ve özellikle meclis komisyonları yalnızca yasa yapıcı mekanizmalar olarak değil, aynı zamanda politika oluşturma ve yönetim süreçlerini şekillendiren aktörler olarak öne çıkmaktadır. Bradford'un (2023) sınıflandırmasına göre, küresel dijital yönetim üç temel modele dayanmaktadır: serbest pazar temelli yönetim, hak temelli yönetim ve devlet temelli yönetim. Serbest pazar modeli, platformların kendi kendini düzenleyip denetlemesini savunurken, hak temelli model bireysel hak ve özgürlükleri korumaya odaklanmaktadır. Devlet temelli yönetim ise dijital alanı sıkı bir şekilde denetleyen, platformları devletin çıkarları doğrultusunda şekillendiren bir anlayışı ifade etmektedir. Bu çalışma, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Dijital Mecralar Komisyonu'nun 2020-2024 yılları arasındaki toplantı tutanaklarını inceleyerek, Türkiye'nin dijital yönetim yaklaşımını ve platform düzenlemelerini nasıl gerekçelendirdiğini analiz etmektedir. Türkiye, küresel dijital yönetim modelleri arasında net bir şekilde konumlanmamakta, rekabetçi otoriter rejimlerin özelliklerini taşıyan hibrit bir model ortaya koymaktadır (Levitsky & Way 2010; Esen 2016). Çalışmada, postyapısalcı politika analizi

yöntemine ait "Sorun Nasıl Temsil Ediliyor?" (WPR) yaklaşımı (Bacchi & Goodwin 2016) kullanılarak, TBMM'de dijital platformların hangi durumlarda ve nasıl sorunsallaştırıldığı ve bu bağlamda Türkiye'de hükümetin müdahalelerini nasıl meşrulaştırdığı incelenecektir. Dijital platformların sorunsallaştırılma pratiklerinde dezenformasyon, ulusal güvenlik, dijital egemenlik, ve aile değerleri gibi temalar öne çıkmaktadır. Türkiye'de platform yönetişi, yalnızca güvenlik ve bilgi düzenlemesiyle sınırlı kalmayıp toplumsal normlar ve kültürel muhafazakârlık üzerinden de şekillenmektedir. Bu analiz, Türkiye örneği üzerinden rekabetçi otoriter rejimlerin dijital alanı yönetme stratejilerini anlamaya ve küresel düzeyde otoriterleşen devletlerin platform yönetişi pratiklerine dair daha geniş çıkarımlarda bulunmaya katkı sunacaktır. Aynı zamanda, Türkiye'nin küresel yönetim modelleri içinde nasıl konumlandığını ve pazar temelli, hak temelli ve devlet temelli yönetim pratikleri arasındaki gerilimi nasıl yönettiğini ortaya koyacaktır.

Gökberk Öngel (Yaşar Üniversitesi) & Öykü Erdem (Yaşar Üniversitesi), Otoriterleşme ve Barolar: "Çoklu Baro"ların Kurulmasına İmkan Veren Düzenleme Özelinde Baroların Tutumlarının Değerlendirilmesi

Küresel çapta özgürlüklerin her geçen yıl daha da gerilemekte olduğu günümüz dünyasında, Türkiye'de de hukukun üstünlüğü ve demokratik kurumlar üzerindeki baskılar artmaktadır (Freedom House, 2023). Özellikle sivil toplum örgütleri, otoriter rejimler altında ya bastırılmakta ya da rejimi meşrulaştıran birer araç rolüne indirgenmeye çalışılmaktadır (Lorch & Bunk, 2016; Froissart, 2014). Türkiye'de 2020 yılında yapılan kanun değişikliğiyle çoklu barolara imkân verilmesi de hukuk meslek örgütlerinin bağımsızlığını zayıflatması bakımından kritik bir örneği teşkil etmektedir. Barolar, hukukun üstünlüğünün sağlanmasında kilit rol oynayan meslek örgütleridir. 1982 Anayasası'nın 135. maddesine göre, kamu tüzel kişiliğine sahip olan bu kuruluşlar, avukatların mesleki standartlarını belirleyerek yargının bağımsızlığını desteklemektedir (Duygun, 2018; Oder, 2020). Ancak 2020 yılındaki değişiklik, baroların bölge esaslı örgütlenme yapısını değiştirerek, bir bölgede birden fazla (farklı) baronun kurulmasına olanak tanımıştır. Değişiklik, özellikle büyükşehirlerde birden fazla baronun faaliyet göstermesine yol açarak mesleki dayanışmayı zayıflatmış, meslek örgütlerini siyasal kutuplaşmanın bir parçası hâline getirmiştir. Bu çalışma, Türkiye'deki başlıca barolar (Ankara, İstanbul, İzmir) ve Türkiye Barolar Birliği'ni (TBB) temel almak suretiyle, yeni yasanın hukukun üstünlüğü ve demokratik konsolidasyon üzerindeki etkilerini incelemektedir. Yeni kurulan baroların; bağımsızlık, mesleki dayanışma ve hukuki süreçler üzerindeki etkileri ele alınacaktır. Çoklu baroya imkân tanıyan düzenlemenin demokratik gerilemeyi tetiklediği savunulmaktadır. Venedik Komisyonu'nun 2020 tarihli raporunda da belirtildiği üzere, yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte baroların bağımsızlığı tehdit altına girmiş, meslek örgütleri siyasi ayrışmalar doğrultusunda bölünmeye başlamıştır (Venice Commission Opinion No: 991/2020, par. 44-50). Alternatif baroların kurulması, avukatlar arasında mesleki birlikteliği zayıflatmış ve özellikle insan hakları alanında yoğun faaliyet gösteren büyük baroların gücünü azaltmıştır. Bu çalışma, Türkiye'deki baroların hukukun üstünlüğünü savunmadaki rolünü, sivil toplum örgütleri bağlamında inceleyerek, otoriter rejimlerin sivil toplumu nasıl dönüştürdüğünü tartışmaktadır. Türkiye örneği, sadece yerel bir mesele değil, aynı zamanda dünyadaki diğer

rekabetçi otoriter rejimler için de önemli çıkarımlar içermektedir. Çalışmanın bulguları, sivil toplum örgütlerinin baskıcı rejimlerde nasıl konumlandığını anlamaya katkıda bulunacaktır.

Emre Önkibar (Galatasaray Üniversitesi) & Mete Çapar (Kırıkkale Üniversitesi), Geç Kapitalizm, Tarihsel Olay ve “Fazlalık Olay”: 2013 Sonrası Türkiye’de Politik Öznelliğin Dönüşümü

Geç kapitalizm, kapitalist üretim tarzının İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde geçirdiği değişimleri; sermayenin yeni alanlara yayılması, teknolojik yenilikler, devletin artan rolü, sınıf mücadelesinin devamlılığı, uluslararasılaşma, eğitim ve bilimin önemi gibi özelliklerle açıklanan bir evredir. Bu bakış açısı, geçmiş endüstriyel toplum biçimleriyle arasındaki sürekliliği kabul etmekte ve aynı zamanda farklılıkların altını çizerek Marx’ın teorilerinin güncelliğini sürdürdüğünü vurgulamaktadır. Fredric Jameson’un “bilişsel haritalama” (cognitive mapping) kavramı, bireylerin karmaşık sosyo-ekonomik yapıda kendi konumlarını anlamlandırmalarını sağlayan bir çerçeve sunar. Ancak geç kapitalist dönüşüm, söz konusu bilişsel haritalama sürecini zorlaştırarak sosyal olguların siyasetle bağıni silikleştirmekte ve birbirinden habersiz, etkileşimsiz özneler meydana getirerek toplumsal ve politik etkileşimi zayıflatmaktadır. Bu dinamiklerin etkisiyle, direniş kültürlerinde bir çatışmasızlık ortamı gelişmekte ve bu ortam, eşitsizlikleri, iklim ve çevre sorunlarını, kimlik ve cinsiyet ayrımcılıklarını besleyen otoriter-baskıcı siyaset tarafından desteklenmektedir. Öte yandan, 2008 Küresel Krizi’nden sonraki süreçte giderek önem kazanan yeni çözümsüzlük alanlarında biriken geç kapitalist oluşumun dayattığı zorunluluklar, ilk bakışta tesadüfi görünen kitlesel protestolara zemin hazırlamıştır. Küresel düzeyde ülkelerin kendine has dinamiklerinde vuku bulan bu gelişmeler, Alain Badiou’nun “tarihsel olay” (*historical event*) kavramıyla da ilişkilendirilebilir. Badiou açısından bir “tarihsel olay,” mevcut çerçeveyi kırarak yeni bir hakikat sürecini başlatan, dolayısıyla politik ve toplumsal düzlemde dönüştürücü bir kırılma noktasıdır. Bu bağlamda, burada söz edilen tarihsel olaylar mevcut çerçevenin ortadan kalkmasıyla geç kapitalizmin gerçekliğine erişimi mümkün kılmaktadır. 2013 Gezi Parkı Protestoları da Türkiye’nin toplumsal pratiğinde “baskılanın geri dönüşü”nü ifade eden travmatik bir olay olarak kabul edilmektedir ve Badiou’nun sözünü ettiği bu dönüştürücü niteliğe bir örnek teşkil eder. Bu çerçevede, çalışmamız Badiou’nun “olay” kavramına bir katkı olarak, 2013 sonrasında Türkiye’nin toplumsal karakterini belirleyen “tarihsel olay sonrası” dönemi “fazlalık olay” kavramıyla sorunsallaştırmayı amaçlamaktadır. Amacımız, geç kapitalizm evresinde birbirleriyle etkileşime girmekten büyük ölçüde yoksun kalmış öznelerin küresel sistemdeki konumlarını sorgulayarak, bu konumun tarihsel ve politik boyutlarını görünür kılmaktır. Bu doğrultuda, gelişmişlik-az gelişmişlik ayrımını keskinleştiren ve Üçüncü Dünya ülkelerini Batılı devletlerin gözünde “nesne” konumuna iten “sürdürülebilir kalkınma” ve “ilerlemecilik” söylemleri, temel referans noktaları olarak ele alınmaktadır. Araştırmada, Türkiye’de 2013 sonrasında kamusal alanın sömürsüyle sonuçlanan iktisadi ve siyasi olaylar belirli kategorilere ayrılmış ve retrospektif tarih yazımını önceleyen bir içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu süreçte, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarının “ılımlı siyasal İslam” vizyonunun, neoliberalizmin teknik rasyonalite tahakkümüne eklenerek sermaye ortaklıklarını ve otoriter bürokrasiyi nasıl şekillendirdiği ortaya konmuştur. Büyük Ortadoğu Projesi, Batı

karşıtlığı, “yerli ve milli” kimlik ile bağlantılı milli savunma sanayii ile milli teknoloji hamlesi, manevi ve politik yükseliş, ecdada saygı ve geçmişe övgü, kültürel emperyalizme karşı duruş, kader birliği, değerli yalnızlık gibi anlatılar da bu bütünleşik yapıyı pekiştiren söylemler olarak dikkat çekmektedir. Böylece AK Parti iktidarı, geç kapitalizmin hegemonik anlatılarından biri olarak neoliberal ideolojinin “gizemleştirilmesine” önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Öte yandan, 2013 Gezi Parkı Protestoları’nın kimi zaman yeniden siyasi gündeme oturması, bu olayın taşıdığı tarihsel hakikati ve dönüştürücü niteliği açığa vurur. Ancak, Türkiye’de “olay” a ve “hakikat” e dayalı özgürlükçü bir siyasetin süreklilik kazanamadığı da gözlemlenmektedir. Tam da bu noktada çalışmamız, “fazlalık olay” perspektifiyle 2013 sonrası Türkiye’de yaşanan toplumsal dönüşümleri çözümlenmeyi ve böylece geç kapitalizm evresinde küresel sisteme eklenen politik öznelliğin konumlanma biçimlerine ışık tutmayı hedeflemektedir.

Panel 6 (11.15-13.00, Sınıf: A2-93)

Kamu Yönetimi

Panel Başkanı: Didem Çakmaklı (Antalya Bilim Üniversitesi)

Şeyma Koç (Sabancı Üniversitesi), Türkiye'nin Yerelle Deneyimleri Merkezi Güce Bakış Açısını Şekillendiriyor Mu?

Bu çalışma, Türkiye’de merkezi hükümetin yerel yönetimlere getirdiği kısıtlamalara yönelik vatandaşların tutumlarını etkileyen faktörleri, bir *conjoint* anketi ve liste deneyi kullanarak incelemektedir. Türkiye’nin yarı-otoriter bağlamında, bu tutumları anlamak büyük önem taşımaktadır, zira merkezi hükümet, muhalefetin son yerel seçimlerdeki başarısının ardından birçok kısıtlama getirmiştir. Çalışma kapsamında, 998 katılımcı, kısıtlamaların kabul edilebilirliğini parti aidiyeti, etkilenen politika alanları, şeffaflık ve algılanan başarı temelinde değerlendirmiştir. Hiyerarşik doğrusal modeller, şeffaflık ve algılanan başarının özellikle muhalefet kontrolündeki belediyeler için kısıtlamaların onaylanmasını önemli ölçüde azalttığını ortaya koymuştur. Ancak, belediyeden yardım alma ve yerel hizmetlerden memnuniyet gibi yerel etkileşimler, tutumları tutarlı bir şekilde etkilememiştir. Liste deneyi, partizan bir ayrımı gözler önüne sermiştir: Muhalefet destekçileri genel olarak merkezi hükümetin kontrolünü onaylamazken, yüksek popülist değerler yerel demokrasi ve özerkliğe daha az destekle ilişkilendirilmiştir. Bu bulgular, yarı-otoriter bir rejimde yerel yönetim performansı, siyasi aidiyet ve vatandaş tutumları arasındaki karmaşık etkileşimi vurgulamaktadır.

Arda Guruş (Bursa Uludağ Üniversitesi), Anayasa Mahkemesinin Kamuoyu ile İletişimi: Bireysel Başvuru Kararları Basın Duyurularına İlişkin Bir Analiz

Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) bireysel başvuru kararlarını basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuna aktarırken, hangi gündemlerin belirleyici olduğunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru mekanizmasıyla temel hak ve özgürlükleri koruma görevini sürdürürken, aynı zamanda kamuoyunu bilgilendirme ve yargısal süreçlere yönelik algısını etkileme potansiyeline sahiptir. AYM, 2012 yılında

uygulamaya geçen bireysel başvuru neticesinde sayısı yüz binleri bulan karar (lar) vermiştir. Bunlardan bazılarını ise basın duyurusu yoluyla kamuoyu ile paylaşmaktadır. Ancak kararlarını kamuoyuna hangi gerekçelerle duyurduğu ve bunların hangi yargısal gündem (oluşturma) stratejisiyle şekillendiği sorusu literatürde yeterince ele alınmamıştır. Bu çalışma, karşılaştırmalı gündem projesi (*Comparative Agendas Project-CAP*) çerçevesinde oluşturan yirmi bir gündem başlığını (kodunu), AYM'nin bireysel başvuru kararlarını kamuoyu ile paylaşma eğilimlerini analiz ederek mahkemenin şeffaflık politikasını ve bu süreçte benimsediği stratejileri anlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, demokratik meşruiyet ile yargısal aktivizm arasındaki dengenin nasıl kurulduğu ve basın duyurularının bu çerçevede üstlendiği rol incelenecektir. Karşılaştırmalı örneklerden yola çıkılarak, AYM'nin kamuoyu desteğini arttırmak ve meşruiyetini pekiştirmek için şeffaflık mekanizmalarını kullanılabilme potansiyeli bulunmaktadır. Basın duyuruları, yalnızca bilgilendirme aracı değil, aynı zamanda yargısal gündemi şekillendirmenin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, bireysel başvuru kararlarının hangi gündemler etrafında basın duyuruları ile paylaşıldığının ortaya konulması, AYM'nin iletişim stratejisini anlamak açısından önem taşımaktadır. Çalışmada, 2014-2024 yılları arasında AYM tarafından bireysel başvuru kapsamında verilen ve basın duyurusu yapılmış kararlar ikili lojistik regresyon (*binary logistic regression*) analizi yöntemi ile değerlendirilecektir. Bağımlı değişken olarak "Basın Duyurusu Yapma" durumu (Evet-Hayır) belirlenirken, açıklayıcı değişkenler olarak kararların ele aldığı gündemler kategorize edilecektir. Bu bağlamda, gündemler "Hukuk ve Suç", "İş Hayatı", "Hükümet Faaliyetleri", "Ekonomi", "Güvenlik", "Sosyal Refah" ve "Diğer" olarak sınıflandırılacaktır. Böylece, hangi gündemlerin AYM tarafından kamuoyu ile paylaşılmasının daha olası olduğu tespit edilecektir. Bireysel başvuru mekanizmasının Türkiye'deki uygulamalarına dair yapılan çalışmalar daha çok, AYM'nin hak ihlallerini giderme misyonu ve kararlarının hukuki etkileri üzerine odaklanmaktadır. Ancak, bireysel başvuru kararlarının kamuoyuna açıklanmasında hangi dinamiklerin etkili olduğu yargının medya ve kamuoyu ile olan ilişkileri bağlamında yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma, AYM'nin bireysel başvurular üzerinden nasıl bir yargısal gündem inşa ettiğini ve şeffaflık stratejisi geliştirdiğini anlamaya yönelik yeni bir perspektif sunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, çalışmanın, Türkiye'de yargının şeffaflığı, hesap verebilirliği ve yargıya güven gibi konular üzerine literatüre katkı sağlamanın yanında bireysel başvuru kararlarının basın duyurusu ile paylaşılmasının yargının meşruiyeti ve kamuoyu üzerindeki etkilerini anlamak adına gelecekte yapılacak çalışmalar açısından da bir başlangıç oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Elif Akın (Bağımsız Araştırmacı), Demokrasilerde Katılımcı Süreçlerde Dijital Platformların Rolü: Avrupa'nın Geleceği Konferansı ve Decidim Örneği

Decidim, yurttaş katılımı için geliştirilmiş bir dijital platformdur. Bu platform yurttaşların, çeşitli konular etrafında bir araya gelmiş her çeşit organizasyonun ve kamu kuruluşunun demokratik olarak örgütlenmesine ve bütçe yapımı gibi süreçlerini organize etmesine yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Decidim'in kullanıcılara karar alma süreçlerine yurttaşların aktif katılımını sağlamak için sunduğu hizmetler şu şekilde sıralanabilir: stratejik planlama, katılımcı bütçe yapım süreçlerini organize etme, referandum gibi oylamalar düzenleme, topluluk

oluşturma gibi. Decidim platformunun kurucuları bu fikrin ortaya çıkmasında etkili olan iki gelişmeyi liberal/temsili demokrasinin krizi ve dijital kapitalizmin yükselişi olarak açıklamaktadır. Buna göre liberal demokraside halkın seçtiği temsilcilerden oluşan parlamentoya yönetildiği model oldukça indirgemecidir ve toplumun gerçek problemlerini tespit edip çözüm üretecek kapasiteden yoksundur. Politikacılara ve siyasi kurumlara olan güvenin azalması, yurttaşların politika yapım süreçlerine katılmamasına ve siyasi katılımın düşmesine sebep olmuştur. Halkın istek ve beklentilerinin seçilmiş temsilciler aracılığıyla yeterince dile getirilmemesi, Decidim gibi platformların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Buna paralel olarak hammaddeye dayalı sermaye birikimi yerine bilgi üretimi ve toplumsal ilişkilerin birikimi ve bunların ekonomik değeri olan varlıklara dönüştürülmesi, dijital kapitalizmin yükselişine neden olmuştur. Fikri mülkiyet mekanizmalarının değersizleştirilerek üretilen bilginin serbestçe dolaşımı, Google, Facebook gibi büyük platformların kullanıcı verilerini kullanıcıya sormaksızın toplayıp işleyerek insanların alışkanlıklarını, görüşlerini ve tüketim davranışlarını yönlendirmesi, bilişsel ve bir nevi gözetim kapitalizmine geçişi ortaya koymuştur. Post-kapitalizm olarak da değerlendirilen bu dönemde, her ne kadar bilgi teknolojileri siyasi katılımı mekân ve zaman sınırlılıklarını ortadan kaldırırsa da, yeterince özgür ve güvenilir bir tartışma alanı sağlamamaktadır, aksine sosyal atomizasyonu artırmıştır. Yukarıda bahsedilen iki gelişmenin kesişim noktasında duran Decidim, siyasi katılımın fiziksel formlarının yerini almadan, dijital olanakları kullanarak fiziksel katılımı artırmayı, katılımcı demokrasinin yeni formlarını ortaya koyarak siyasi ve toplumsal ilişkileri yeniden inşa etmeyi amaçlamaktadır. Dünya çapında 100'den fazla organizasyon karar alma süreçlerinde Decidim'i kullanmaktadır. Bu organizasyonlar arasında Barcelona, Helsinki ve Kakogawa gibi şehir belediyeleri, Fransa ve Brezilya hükümetleri farklı büyüklükte siyasi kurumlar ile Bordeaux Üniversitesi gibi yükseköğretim kurumları da bulunmaktadır. Fakat bugüne kadar Decidim'in en büyük ölçekli kullanımı Avrupa Birliği'nin (AB) 2021-2022 yılları arasında düzenlediği Avrupa'nın Geleceği konferansıdır. Bu konferansın amacı Avrupa'nın özellikle COVID-19 sonrası dönemde yaşanan krizlerde karşılaşılan zorlukları daha iyi tespit edebilmek ve çözüm yolları bulabilmek için her kesimden AB vatandaşının, özellikle gençlerin bu konuları tartışabilecekleri yeni bir tartışma alanı açmaktır. Birlik üyesi ülkelerle ortaklaşa paneller düzenleyen AB kurumları, pek çok paydaşla Avrupa çapında pek çok etkinlik düzenlemiştir. Konferans süresince pandemi şartlarından ötürü Decidim iş birliğiyle interaktif ve çok dilli bir dijital platform kurularak özgür bir tartışma platformu sağlanmıştır. Bu çalışmada Avrupa'nın Geleceği Konferansı örneği kullanılarak Decidim platformunun katılımcı demokrasilerin inşasına katkısı değerlendirilecektir. Çalışmada demokratikleşme sürecinin girdiği kriz ortamında bu gibi platformların otoriterleşmeye karşı etkili birer araç olup olamayacağı tartışılacaktır.

Hazal Göçmen (ODTÜ), Gençlik ve Sendikalar: Ankara'da Farklı İş Gruplarında Çalışan Üniversite Mezunu Gençlerin Sendikalaşmaya Yönelik Bakış Açıları

Sendikalar, sosyal savunuculuk yaparak, ekonomik ve sosyal haklar için mücadele eden ve hem bireysel işçiler hem de toplum genelinde etki yaratabilen yapılardır. Türkiye'nin de içinde yer aldığı OECD ülkelerinde, 40 yıl içinde sendikalaşma oranlarında düşüş yaşanmıştır. Özellikle

gençler, sendikal örgütlenme açısından en düşük katılım oranına sahip gruptan biridir. İş piyasasında esnekleşme, güvencesiz çalışma, düşük ücret ve yetersiz çalışma koşulları gibi sorunların artması, gençlerin sendikalaşmaya yönelimini artırması beklenen bir durumdur. Ancak araştırmalar, gençlerin sendikal kimliğe ve sendikal faaliyetlere mesafeli yaklaştığını göstermektedir. Bu bağlamda, bu çalışma Ankara’da farklı sektörlerde çalışan, üniversite mezunu 25-35 yaş arası gençlerin sendikalaşmaya yönelik görüşlerini analiz etmeyi ve sendika konfederasyonu liderlerinin gençliğe bakışını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında 13 genç çalışanla yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiş, ayrıca 4 sendika temsilcisiyle görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırma, Ankara’da farklı sektörlerde çalışan üniversite mezunu gençlerin sendikalaşmaya yönelik görüşlerinin, kişisel deneyimleri, iş piyasasındaki dinamikler ve sendikalarla kurulan etkileşimler doğrultusunda şekillendiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın üç temel bulgusu bulunmaktadır. İlk olarak, “Katılımcıların bir kısmı sendikaların etkisiz olduğu, uzlaşma yeri olduğu fikri ile sendikalaşma konusunda olumsuz fikirleri varken, bir kısmının sosyal ve politik çevrenin etkisi ile olumlu fikirlere sahip” olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan gençler arasında sendikalaşmaya dair olumsuz görüşler, sendikaların zayıflamasına neden olan yapısal sorunlardan çok, sendikaların iç işleyişiyle ilgili eleştirilerden kaynaklanmaktadır. Bu eleştiriler, sendikaların iç denetim mekanizmalarındaki eksiklikler, çalışanlarla kurulan ilişkilerin niteliği, sendikal bürokrasi, sendikaların politik nedenlerle ayrışması, çalışanlara yönelik ilgisizlikleri ve toplu iş sözleşmesi süreçlerindeki etkisizlikleri gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak sendika temsilcileri, gençlerin sendikalara uzak durmasının nedenlerini farklı bir perspektiften ele almaktadır. Onlara göre, üniversite mezunu gençlerin iş değiştirme sıklığının yüksek olması, ekonomik kaygılarının görece daha az olması ve bireysel hareket etmeye yönelik eğilimleri, sendikalaşma oranlarının düşük olmasının başlıca nedenleri arasındadır. Bu da, sendikaların gençlerin sendikalaşmama nedenlerini daha çok emek piyasasının yapısal sorunları üzerinden açıklama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Öte yandan, sendikalaşmaya olumlu bakan katılımcılar, sendikaların sağladığı iş güvencesi, toplu iş sözleşmesi hakkı, sosyal hakların genişletilmesi ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi avantajları nedeniyle sendikal örgütlenmeyi desteklemektedir. Çalışmanın ikinci temel bulgusu ise, çoğunlukla gençlerin sendikalaşmaya yönelik ilk fikirlerinin genellikle kendi deneyimleri dışındaki faktörlerden etkilendiğidir. Türkiye’deki sendikalaşma geçmişi, ailelerinin sendikal deneyimleri ve genel toplumsal algılar, gençlerin sendikalar hakkındaki ilk görüşlerini oluşturan başlıca unsurlar arasındadır. İş hayatına yeni atıldıklarında, bu dışsal tecrübeler doğrultusunda sendikalara mesafeli veya olumlu yaklaşabilen gençler, çalışma hayatında yaşadıkları deneyimler sonucunda sendikalara yönelik tutumlarını yeniden şekillendirmektedir. İş yerinde karşılaşılan sorunlar (uzun çalışma saatleri, düşük ücret, rekabet, baskı, mobbing, güvencesizlik), işverenlerin tavırları ve sendikalarla kurulan etkileşimler, zaman içinde gençlerin sendikalara bakış açısını olumlu ya da olumsuz yönde değiştirebilmektedir. Çalışmadan elde edilen üçüncü temel bulgu ise, sendikaların gençlere ulaşma çabaları ile gençlerin beklentileri arasında ciddi bir uyumsuzluk olduğu yönündedir. Sendikalar, gençlere daha çok sosyal medya kanalları üzerinden ulaşmaya odaklanırken, gençlerin sendikalarla yüz yüze ve birebir etkileşim kurma beklentisi içinde olduğu görülmektedir. Gençler, sendikaların iş yerlerinde daha görünür olmasını, doğrudan sahada faaliyet göstermesini ve çalışma koşullarıyla ilgili bireysel sorunlarına çözüm sunmasını beklerken, sendikaların iletişim stratejilerinin bu beklentilere yeterince karşılık vermediği

gözlemlenmektedir. Bu uyumsuzluk, gençlerin sendikalaşma eğilimlerini olumsuz yönde etkilemekte ve mevcut sorunun bir süre daha devam edeceğine işaret etmektedir. Bu çalışma, gençlerin sendikalaşmaya yönelik perspektiflerini analiz ederken, literatürdeki mevcut çalışmalardan farklı olarak üniversite mezunu genç çalışanların sendikalara dair görüşlerini ve sendika temsilcilerinin genç işgücüne bakış açılarını birlikte ele almaktadır. Böylece çalışma, hem bireysel düzeyde gençlerin sendikalara bakış açılarının nasıl şekillendiğini hem de kurumsal düzeyde sendikaların gençlere ulaşma konusundaki stratejik açmazlarını anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

* Araştırma Atılım Üniversitesi Lisans Araştırma Projeleri kapsamında Doç. Dr. Asuman Özgür Keysan yürütücülüğünde ve Prof. Dr. Funda Gençoğlu danışmanlığında, Doç. Dr. Ilgar Seyidov ve Arş. Gör. Hazal Göçmen'in araştırmacı olarak, Ahmet Hakan Demir, Mert Deniz Ülger, Hasan Can Çoruh'un bursiyer olarak katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Panel 7 (11.15-13.00, Sınıf: A2-04/05)

Türkiye'de Siyasal ve Entelektüel Tarih

Panel Başkanı: Emre Erdemir (Antalya Bilim Üniversitesi)

**Furkan Ünlü (İzmir Demokrasi Üniversitesi), Üçüncü Adam: Cumhuriyet'in Kurucu
Düşüncesi İçinde Fevzi Çakmak'ın Siyasi Konumu**

Fevzi Çakmak (1876-1950), her ne kadar daha çok askeri kimliğiyle tanınıyor olsa da Cumhuriyet'in siyasi şekillenişinde de rolü olan bir isimdir. I. Dönem TBMM'de Kozan milletvekilliği yapmış, ancak sonrasında askerlik mesleğini siyasete tercih ederek milletvekilliğinden istifa etmiştir. Çakmak 1946 seçimlerinde Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili olana kadar siyasete aktif olarak katılmamış olsa da hem Atatürk'ün hem de İnönü'nün cumhurbaşkanlıkları dönemindeki politikalarda önemli bir figür olmuştur. Çakmak, örneğin, devrimler yapılmadan önce Atatürk'ün kendisiyle görüşüğünü ve kendisine fikir danıştığını belirtmektedir. Yine aynı konu ile ilgili Falih Rıfkı Atay, Atatürk devrim kararını verdikten sonra önce Diyanet İşleri başkanı Rifat Efendi'yi çağırarak onu ikna ettiğini, sonra da 'Şimdi mareşale gidelim' diyerek Çakmak'a gittiklerini ifade etmektedir. Atay, bu iki kişinin muhafazakâr konumlarının ve devrimleri onlara kabul ettirmenin önemini belirtmek için "Biri camilerin ve hocaların, biri de ordunun başında idi" demektedir. 1938 yılında Atatürk'ün vefatı sonrası adı cumhurbaşkanlığı ile anılmasına rağmen Çakmak, ordunun başında kalmak istemiş ve aday olmamıştır. Dâhiliye vekili Şükrü Kaya'nın ısrarlarına "Ben muvazzaf bir askerim. Ordu ile siyasetin birbirinden ayrı tutulmasını, memleketin esenliği için en mühim bir esas sayıyorum" diyerek cevap vermiştir. Cumhurbaşkanlığına İsmet İnönü'yü layık görmüş ve onu desteklemiştir. Ancak 1944 yılında isteği dışında emekli edildikten sonra 1946 seçimlerine Demokrat Parti listesinden katılmış ve aktif siyaset hayatı başlamıştır. DP'nin milletvekilliği teklifini de partili olmamak, bağımsız milletvekili olmak şartıyla kabul etmiştir. Siyasete girme kararında İnönü'ye ve eski partisine olan kırgınlığı önemli bir etken olsa da halen siyasete girme konusunda çok istekli olmadığı anlaşılmaktadır. İlerleyen yıllarda Çakmak ile DP'nin arasında bir soğuma olmuş, Çakmak DP'nin muhalefetini yumuşak bulduğu için partiyle arası açılmıştır. 12 Temmuz Beyanname'si ile CHP ve DP arasında uzlaşma sağlanmasından hoşnutsuz olduğunu

belirten Fevzi Çakmak bu tarihten sonra, dönemin üçüncü partisi olan Millet Partisi'ne katılmıştır. Fevzi Çakmak vefatına kadar siyasetle ilgilenmeye devam etmiş, ölümünden birkaç gün önceki günlüklerinde 14 Mayıs 1950 seçimlerinde Kastamonu ve Ankara halkının kendisini mebus seçmek istediklerini yazmıştır. Cenazesi de olaylı şekilde olmuş, halk kitleleri hükümetin yas ilan etmemesine ve radyolarda eğlence programlarına devam edilmesine tepki göstermiştir. Cenazeye Turgut Özal gibi sonraki dönemde etkin olacak siyasetçiler de katılmıştır. Genel çerçeveye baktığımızda Fevzi Çakmak başarılı bir askeri hayat geçirmiş olsa da aynı derecede etkin bir siyasi hayat yaşayamamıştır. Ancak özellikle Millet Partisi ile açmış olduğu yol ondan sonraki siyasetçilerin takip edeceği bir ideolojinin de önünü açmıştır. Devletin daha otoriter kanadında yer alan Çakmak, Türkiye'de milliyetçi- muhafazakâr çizginin en büyük temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Siyasete girmediği yıllarda bile siyasetçiler tarafından fikirleri önemsenen bir figür olan Fevzi Çakmak, Türkiye'de Atatürk ve İnönü'den sonra Celal Bayar'la beraber siyasi hayattaki önemli figürlerden biri olmayı başarmıştır. Bu çalışmada, şayet İnönü'yü Cumhuriyet'in kurucu ideolojisinin merkez sol kanadının temsilcisi kabul edersek, Celal Bayar'ı da kurucu merkezin sağ kanadı olarak tanımlayabileceğimiz, ancak aynı siyasi gelenekten gelen Bayar'ın muhalefeti eski partisine karşı sert olamadığı için Fevzi Çakmak'ın üçüncü bir alternatif şeklinde Türk siyasi hayatında bir kutup olarak yerini aldığı ileri sürülmektedir.

Hatice Sönmez (Akdeniz Üniversitesi), Kemalist-Liberal Sentez Çabalarının Forum Dergisinde Öne Çıkmış Aydınların Tartışmaları Bağlamında İncelenmesi: Turhan Feyzioğlu, Doğan Avcıoğlu ve Aydın Yalçın

Forum Dergisi farklı görüşe sahip düşünürlerin güncel meseleleri bir arada tartışabilme imkanı sağlayan bilimsel bir dergidir. Derginin yazar kadrosunu, döneminin Demokrat Parti hükümetini bilimsel bir yaklaşımla eleştirmek amacıyla bir araya gelen aydınlar oluşturmaktadır. 1950'li yılların güncel Türk siyasi düşünce tartışmalarına dahil olan bu isimlerin "aydın sorunu" "Türk tarih tezi" ve "Kemalizm eleştirisi" ile ön plana çıktıkları görülmektedir. İlgili dönemde yapılan Kemalizm eleştirilerinin daha çok liberal akımdan gelenler tarafından yapıldığı görülmektedir. Forum dergisinde yer alan tartışmaların Türkiye'de siyasi pratiğe yansımış olması Türk siyasi düşünce hayatında bir istisna olarak görülmektedir. Çalışma kapsamında yer alan aydınlardan Turhan Feyzioğlu ve Aydın Yalçın Forum dergisinin kurucularındandır. Feyzioğlu, dergi içerisindeki cumhuriyetçi demokrasiyi savunan kesim içerisinde yer almakla birlikte aydın sorununu ele alan çalışmaları mevcuttur. Liberal sağ cemahta yer alan Feyzioğlu, Cumhuriyet Halk Partisi'nde görev almış bir Forum yazarıdır. Çalışma kapsamında incelenen diğer önemli bir düşünür ise Aydın Yalçın'dır. Feyzioğlu gibi aydın sorununa değinen çalışmaları bulunan Yalçın, Forum dergisi içerisinde liberal demokrasiyi savunan ve liberal sol olarak ifade edilen tarafta yer almaktadır. Yalçın, Hürriyet Partisi'ni destekleyen bir Forum yazarıdır. Doğan Avcıoğlu ise, Forum dergisine sol görüşleriyle katkı sağlayan yazarlardan birisidir. Türk tarih tezi tartışmalarıyla öne çıkan Avcıoğlu, Kemalist sosyalizmi savunmaktadır. Bu çalışma kapsamında incelenen Turhan Feyzioğlu, Aydın Yalçın ve Doğan Avcıoğlu'nun çalışmalarının çıkış noktasını, Türkiye'nin geri kalmışlığının nedenlerini sorgulaması oluşturmaktadır. Bu çalışmaya ilk olarak 1950'li yıllardan

itibaren, çok partili dönemin koşullarında, Kemalizm ve liberalizm tartışmaları üzerinden Türkiye'ye özgü nasıl bir demokrasi fikri tartışmaları yürütülmüştür sorusu üzerinden başlanmıştır. Türkiye'nin siyasal sorunlarına Forum dergisindeki bu fikir tartışmaları ile katkıda bulunmuş olması derginin önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada Forum dergisi aydınlarından olan Turhan Feyzioğlu, Doğan Avcıoğlu ve Aydın Yalçın'ın dergideki yazıları üzerinden Türkiye'nin siyasi sorunlarına yaklaşım biçimlerini, yazarların hedeflerini ve Türk siyasi hayatına etkilerini incelemek amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Çalışmada öncelikle literatür taraması ile Forum dergisinin Türk siyasi ve düşünce hayatındaki yeri ve önemi ele alınacaktır. Veri toplama araçlarından doküman incelemesi ile Forum dergisinin Türkiye'nin siyasi sorunlarına yaklaşım biçimi liberalizm-Kemalizm tartışmaları bağlamında Turhan Feyzioğlu, Doğan Avcıoğlu ve Aydın Yalçın'ın yazıları üzerinden incelenecektir. Bu çerçevede 1960'lı yıllardan sonra Türkiye'de siyasi pratiğe yansımış olan tartışmaların Türk siyasi düşünce hayatında önemli bir yeri olduğu anlatılmaya çalışılmaktadır.

Panel 8 (11.15-13.00, Sınıf: A2-11/12)

Medya, Algı ve Katılım: Dijital Çağda Alımlama Çalışmaları I Panel Başkanı: Nermin Aydemir (Antalya Bilim Üniversitesi)

Bu panel, dijital medyanın bireysel ve toplumsal deneyimler üzerindeki karmaşık etkilerini disiplinlerarası bir yaklaşımla inceliyor. Günümüzde dijital medyanın gündelik yaşamı ve toplumsal pratikleri köklü biçimde değiştirmesiyle beraber, kullanıcıların dijital platformlar üzerinden medya tüketimi ve üretim biçimleri dramatik dönüşümlere uğramıştır. Panel kapsamında sunulan araştırmalar, medya çoklu görevinin bireylerin duygusal bağ kurma ve duyarsızlaşma süreçleri üzerindeki etkisini, kullanıcı üretimli içeriğin oyun topluluklarındaki duygusal yatırımı nasıl şekillendirdiğini, akıllı şehir uygulamalarının yurttaşların siyasal katılımı ve güven duygusu üzerindeki rolünü, dijital müzik platformlarında en çok dinlenen şarkıların içerik ve etkileşim analizini ve dijitalleşmiş stand-up komedinin siyasi söylem ve toplumsal cinsiyet dinamiklerini nasıl yeniden şekillendirdiğini derinlemesine analiz etmektedir. Katılımcılar, dijital araçların toplumsal etkileşimi ve kimlik inşasını nasıl etkilediğine dair deneysel bulguları tartışırken, dijital medyanın bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı yeni meydan okumaları ve fırsatları ele alacaklar. Medya psikolojisi, dijital *fandom* çalışmaları, siyasal iletişim ve dijital sosyoloji gibi disiplinlerin kesişiminde konumlanan bu panel, dijitalleşmenin yarattığı derin değişimlere dair kapsamlı bir kavrayış sağlamayı hedeflemektedir.

Aycan Yücel (Bilkent Üniversitesi), Medya Çoklu Görevinin Duygusal Bağ Kurma ve Duyarsızlaşma Üzerindeki Etkisi

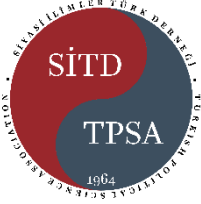
Günümüzde medya tüketimi, insanların aynı anda birden fazla dijital içerikle ilgilendiği bir deneyime dönüşmüştür. Özellikle gençler, günlük ortalama 7.5 saatlerini medya ile geçirirken, bu sürenin 'una yakınına birden fazla medya kaynağıyla çoklu görev yaparak tüketmektedir (Uncapher et al., 2017). Çoklu görev (*multitasking*), bir bireyin aynı anda birden fazla bilişsel

veya fiziksel görevi yerine getirmesi sürecidir. Bilişsel bilimlerde, dikkat bölünmesi yoluyla farklı uyarıların eş zamanlı olarak işlenmesini ifade eder. Ancak, çoklu görevin duygusal bağ kurma, empati gibi süreçleri nasıl etkilediği yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma, çoklu görev yaparken medya tüketiminin bireylerin duygusal duyarlılığını azaltıp azaltmadığını ve bunun bir duyarsızlaşma etkisi yaratıp yaratmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Önceki çalışmalar, çoklu görevin çalışma belleğini, dikkat süresini ve bilişsel verimliliği olumsuz etkilediğini göstermektedir (Gorman & Green, 2016; Uncapher et al., 2017). Ayrıca, yoğun çoklu görev yapan bireylerin (HMMs), hafıza güçlendirme, dikkatin seçici kullanımı ve uzun vadeli bilgi hatırlama becerilerinde düşük performans gösterdiği belirlenmiştir (Uncapher et al., 2017). Bu bilişsel zayıflamalara ek olarak, çoklu görev alışkanlığının beyin yapısında değişikliklere neden olabileceği gösterilmiştir. Loh ve Kanai'nin (2014) araştırmasına göre, yoğun medya çoklu görevi yapan bireylerin anterior singulat kortekslerinde gri madde yoğunluğunun daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Anterior singulat korteks, dikkat kontrolü, hata tespiti ve duygusal regülasyon gibi kritik işlevleri yönetir. Bu nedenle, çoklu görevin uzun vadede yalnızca bilişsel kapasiteyi değil, aynı zamanda bireylerin duygusal işleme ve empati yetilerini de etkileyebileceği düşünülmektedir. Klinik psikolog ve sosyolog Sherry Turkle'nin araştırmalarına göre, gençlerin empati kapasitesi oranında azalmış, derinlemesine sohbet etme yetenekleri zayıflamış ve bunun başlıca sebebi cep telefonları olduğu düşünülmektedir (Mares & Kong, 2023). Bu bulgu, dijital çoklu görevin bireylerin duygusal etkileşim kurma becerisini ve başkalarına karşı duyarlılığını nasıl değiştirdiğine dair önemli sorular ortaya koymaktadır. Bu amaçla, çoklu görevin duygusal duyarsızlaşmaya neden olup olmadığını incelemek amacıyla araştırma kapsamında bir deney tasarlanmıştır. Deneyde katılımcılar, rastgele üç gruba ayrılmıştır. İlk grupta yer alan katılımcılar, duygusal olarak yoğun bir videoyu tamamen odaklanarak, hiçbir dikkat dağıtıcı olmadan izler. İkinci gruptaki katılımcılar ise videoyu izlerken aynı anda görsel ya da işitsel bir dikkat dağıtıcıya maruz kalır. Bu dikkat dağıtıcılar, ekranda aynı anda oynatılan başka bir video ya da arka planda çalan bir podcast veya müzikten oluşmaktadır. Üçüncü grupta yer alan katılımcılar ise video izlerken aynı anda basit bilişsel etkileşimlerden oluşan interaktif görevler gerçekleştirirler. Deney tamamlandıktan sonra, katılımcıların videoya verdikleri duygusal tepkiyi değerlendirmek amacıyla bir ölçek doldurmaları istenmiştir. Bu çalışma, çoklu görevin duygusal bağ kurma ve duyarsızlaşma üzerindeki etkilerini inceleyerek, dijital alışkanlıkların duygusal deneyimlerimizi nasıl değiştirdiğini anlamaya yönelik yeni bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Çoklu görevin giderek yaygınlaşması göz önüne alındığında, bu araştırma, dijital alışkanlıkların uzun vadeli duygusal sonuçları hakkında önemli veriler sağlayarak medya psikolojisi, eğitim ve ruh sağlığı alanlarında değerli bir katkı sunabilir.

Cemre Ilgaz Öz (Bilkent Üniversitesi), Söz Kimin? Akıllı Şehir Uygulamaları ve Yurttaş Katılımı: Dijital Yönetimde Etkileşim, Güven ve Siyasal Katılım

Son yıllarda, dünya çapında olduğu gibi, İstanbul'da da trafik yönetimi ve kamu hizmetlerine erişim gibi önem arz eden konularda akıllı şehir uygulamaları yaygınlaşmaktadır. Akıllı şehir uygulamaları vatandaşın demokratik katılımını arttırmayı hedeflese de, bu katılımın ne şekilde ve derecede etkin olduğu araştırılmalıdır. Günümüz kent yönetiminde dijitalleşme, yurttaşların siyasal süreçlere katılımını yeniden şekillendirmektedir. Akıllı şehir uygulamaları, veri temelli karar alma mekanizmalarını desteklerken yurttaşlara da kent yönetimi ile doğrudan etkileşime

geçme imkanı sunmaktadır. Ancak, bu uygulamaların yurttaşları gerçekten aktif siyasal katılıma teşvik edip etmediği ya da sadece tek taraflı bilgi tüketimiyle sınırlı bir etkileşim sağlayıp sağlamadığı konusu belirsizdir. Bu çalışma, akıllı şehir uygulamalarına maruz kalınmasının siyasal katılım ve yerel yönetime duyulan güven üzerindeki etkilerini incelemektedir. Dijital demokrasi üzerinde yapılan çalışmaların (Fung, 2006; Meijer & Bolivar, 2016) akıllı şehir uygulamalarının yurttaş katılımını arttırabileceğini öne sürerken, bu araçların katılımı arttırmaktan çok veri yönetimini güçlendirdiğini savunan eleştiriler de mevcuttur (Morozov, 2013). Çalışma kapsamında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan İstanbul Senin ve Açık Veri Platformu gibi akıllı şehir uygulamaları ele alınacak, dijital yönetim araçlarının yurttaşları nasıl etkilediği araştırılacaktır. Bu amaç doğrultusunda, kontrollü bir deney tasarımı uygulanacaktır. Katılımcılar iki gruba ayrılacaktır: (1) Akıllı şehir uygulamaları ile etkileşime giren grup, İstanbul Senin ve Açık Veri Platformu gibi dijital katılım araçlarını kullanarak belediyenin yönetim süreçlerine katılım gösterecektir. (2) Kontrol grubu, yalnızca geleneksel (statik) belediye bilgilendirme raporlarına maruz bırakılacaktır. Deney öncesi ve sonrası yapılan testlere, katılımcıların siyasal güveni, yönetim süreçlerine olan güvenleri ve aktif katılım eğilimleri ölçülecektir. *Uses-and-Gratifications* teorisine göre (Katz, Blumler & Gurevitch, 1974) bireyin medya ve dijital platformları bilgi edinme, toplumsal bağ kurma ve karar süreçlerine katılmak için kullanır. Ancak Staiger'ın (2005) belirttiği gibi, bu katılım genellikle beklentilere ve geçmiş deneyimlere dayanmaktadır, yani vatandaşların akıllı şehir uygulamalarına yaklaşımı önceki dijital etkileşimleriyle şekillenir. Ölçüm araçları arasında anketler, etkileşim takibi ve deney sonrası görüşmeler yer alacaktır. Bu yöntemle, etkileşim dijital platformlarının geleneksel bilgilendirme yöntemlerine kıyasla yurttaşların siyasal katılım ve güven düzeylerindeki değişim test edilecektir. Bu çalışmanın bulguları, akıllı şehir uygulamalarının demokratik katılım üzerindeki rolünü ortaya koyarak, dijital yönetim araçlarının yurttaşları aktif karar alma sürecine dahil etme potansiyelini tartışmaya açacaktır. McQuail (1987) medyanın bireyleri içinde buldukları sosyal sistemde uyum sağlamaya yönlendirdiğini belirtmiştir, eleştirilenler ise bu tür araçların genellikle sistemde köklü bir değişim yaratmadığını savunmaktadır. Bu çalışma, akıllı şehir uygulamalarının demokratik katılımı gerçekten teşvik edip etmediğini, yoksa yurttaşları pasif bilgi tüketicileri olarak mı konumlandığını inceleyecektir. Bu bağlamda, çalışma hem akıllı şehir politikaları hem de dijital demokrasi literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır.



SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXI. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

II. OTURUM (3 MAYIS 2025, CUMARTESİ, 14.15-16.00)

Panel 9 (14.15-16.00, Sınıf: A1-14)

Türk Dış Politikası II

Panel Başkanı: Sabri Sayarı (Sabancı Üniversitesi)

İsmail Gönder (TOBB ETÜ), Türk Dış Politikasında Doktrinleşme

Türkiye dış politikada yalnızlaştığı bir ortamda kendine yeni alanlar açmak isterken aynı zamanda gerçekleşen 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ile değişeceğinin sinyallerini veren iç ve dış politika anlayışlarının tezahürü olarak Libya ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) ilan etmiştir. Bu MEB ilk ortaya çıktığı tarihlerde Arap Baharı ile gelen Libya'da ve bölgedeki sorunlar nedeniyle imzalanmazken, iç politikada da milliyetçi bir söyleme daha yatkın olması sebebiyle gündeme gelmemiştir. 2018 yılında AK Parti ile MHP ittifakı üzerine de MEB'in hemen ilan edilmemiş olması burada başka bir neden aramaya sebebiyet vermiştir. Toplumun değişim isteğinin bir sinyali olarak 2019 yerel seçimlerinde iki büyük şehir belediyesinin (İstanbul ve Ankara) kaybedilmesi sonucu AK Parti iktidarı iç politikadaki kayıplara ve dış politikadaki bölgesel ve küresel gelişmelere karşı toplu bir aksiyon olarak ilgili MEB'i 2019 yılında ilan etmiştir. Bu süreç içerisinde de iktidarda olan ideolojik temelli elitlerde de değişim söz konusudur. Dolayısıyla bu MEB hem iç hem de dış gelişmelerin bir sonucu olarak gündeme gelmiştir. AK Parti iktidarı ile beraber Stratejik Derinlik ile başlayan ve güvenlik temelli dış politika doktrinlerinden farklı olarak gündeme gelen doktrinler söz konusu olmuştur. Mavi Vatan bağlamında değerlendirilen bu MEB'de buna bir örnektir.

Sinan Haskan (Kadir Has Üniversitesi), Sürdürülebilir İnşacılık: Davutoğlu, Çavuşoğlu ve Fidan Dönemlerinde Türk Dış Politikasındaki Süreklilik

Bu makale, Ahmet Davutoğlu, Mevlüt Çavuşoğlu ve Hakan Fidan dönemlerinde Türk dış politikasına yerleşmiş olan inşacı yaklaşımı inceleyerek, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) döneminde dış politikada ciddi kopuşların yaşandığı iddialarına rağmen kimlik odaklı yaklaşımların sürekliliğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, normlara, kimliğe ve sosyal yapılar vurgu yapan inşacı teori, diplomatik kararları şekillendiren temel anlatıları analiz etmek için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma, bahsi geçen üç etkili dönemin diplomatik stratejilerinin radikal kopuşlarla değil; Türkiye'nin uluslararası düzlemde kimliğini ve tarihsel anlatılarını güçlendirme iddiasına dayalı inşacı söylem ve eylemlerle şekillendirilmeye çalışıldığını değerlendirmektedir. Nitel bir vaka çalışması olarak süreç izleme metodolojisini kullanan araştırma, Türkiye'nin son yirmi yılındaki dış angajmanları tanımlayan diplomatik

olaylara ve siyasi söyleme odaklanmaktadır. Analiz, gelenek, kültürel öz-anlayış ve normatif meşruiyete odaklı yinelenen temaları ortaya çıkarmak için politika açıklamalarını, resmi belgeleri ve kamusal konuşmaları eleştirel bir şekilde incelemektedir. Bulgular, değişen uluslararası manzaraya rağmen Türkiye'nin tarihi deneyimleriyle şekillenen bir ulus olarak algılanmasına dayanan sürekli bir anlatıyı koruduğunu göstermektedir. Çalışma, ayrıca bu dönemlerde gözlemlenen sürekliliğin, birbirinden kopuk görünen ama esas itibarıyla aynı kökten beslenen retorik stratejinin egemenlik, güvenlik ve bölgesel liderliğe yapılan ısrarlı vurguda belirgin olduğunu ileri sürmektedir. AKP dış politikasında önemli bir kopuş olduğu yönündeki popüler iddiaların aksine, bu makale Davutoğlu, Çavuşoğlu ve Fidan dönemleri arasındaki farklılıkların, temelde inşacı bir paradigmayla sapmalar yerine dış baskılara uyarlanabilir değişiklikler olarak anlaşılmasının daha isabetli olduğunu ortaya koymaktadır. Karşılaştırmalı analiz, operasyonel taktiklerin ve diplomatik önceliklerin dönüşen jeopolitik koşullara yanıt olarak değişmiş olabileceğini; ancak altta yatan ideolojik çerçevenin dikkate değer ölçüde Realizm-İdealizm ikilimi içinde devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bu istikrar, tarihsel anlatıların değişen dış koşullar çerçevesinde farklılaşan kelimelerle tekrar tekrar dile getirilmesinde, paylaşılan ortak kültürel değerlerin sıklıkla altının çizilmesinde ve politika seçimlerini haklı çıkarmak için normatif argümanların stratejik kullanımında kendini göstermektedir. Böylelikle, araştırma inşacı yaklaşımın aynı parti liderliğinde Türk dış işlerine ait üç farklı bakanlık dönemi arasında çeşitli politika girişimlerini birbirine bağlayan sürekli bir bağ görevi gördüğünü göstermektedir. Bu çerçeveden hareketle, çalışma, literatürde yoğun şekilde gözlemlenen kopuş algısının AKP dış politikasındaki esaslı dönüşümlerinden çok araçsal olarak büyük güçler dengesi (Realist) ve uluslararası kurumlara (Liberalizm) yönelik konumlanmaya ilişkin tercih farklılıklarından kaynaklandığını öne sürerek inşacılık merceğinden Türk dış politikasındaki kararların kapsamlı olarak mukayeseli analizini yapmaktadır. Sonuç olarak, bu makale bireysel liderlik tarzlarını aşan kalıcı ideolojik bir yaklaşımın varlığını savunarak Türk dış politikası literatürüne katkıda bulunmaktadır. Algılanan kopuşların büyük ölçüde araçsal olduğunu ve inşacılığın temel ilkelerini (kimlik, normlar ve sosyal yapıları) vurgulayarak AKP'nin görev süresi boyunca devam ettiğini ileri sürmektedir. Bu bulguların gelecekteki politika analizleri ve teorik tartışmalar için önemli çıkarımları vardır, çünkü dış politikadaki belirgin değişimlerin geçmiş stratejilerle kasıtlı bir kopuştan ziyade bağlamsal uyarlamaları yansıttığına dikkat çekmektedir. Bu anlamda, araştırma inşacı bakış açısının Türk diplomasisinin karmaşıklıklarını anlamadaki değerini yeniden teyit ederek politika formülasyonunda sürekliliğe ilişkin nüanslı bir yorum sunmaktadır. Ayrıca, dönem içi üç yönetimin de kültürel sembolleri ve tarihi referansları ısrarla kullanması, politika yanıtlarını ulusal anlatılarla bütünleştiren bilinçli bir stratejinin varlığına işaret ederek uzun AKP iktidarının diplomatik tercihlerine dair ideolojik parçalanma iddialarını çürütürken Türkiye'nin dış politika sürecinin, evrim geçiren fakat temel yaklaşımından keskin biçimde ayrılmayan inşacı paradigmaya dayandığını teyit etmektedir.

**Hakan Dumlu (Millî Savunma Üniversitesi), BRICS Ülkelerinin Küresel Politikaları
Bağlamında Türkiye'ye Yönelik Tutum**

Bu çalışmanın amacı, BRICS'in yeni üyelerle genişletilmesine yönelik mevcut üyelerin tutumunu incelemektir. Bu amaçla Türkiye'nin üyelik başvurusu, örnek olay olarak seçilmiştir. Türkiye'nin başvurusu, Brezilya, Rusya Federasyonu (RF), Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ve Güney Afrika'nın küresel politikaları bağlamında tahlil edilecektir. Böylece Batı'nın tahakküm ettiği uluslararası sisteme bir itiraz olarak teşekkül eden BRICS'in üyeleri arasında bir uzlaşının mümkün olup olmadığı görülecektir. Bu doğrultuda, "Türkiye'nin üyelik başvurusuna yönelik BRICS üyelerinin tutumunu belirleyen etkenler nelerdir?" sorusuna yanıt aranacaktır. Türkiye'nin BRICS'e üyeliğine, RF ve Güney Afrika destek verebilecekken Hindistan ve Brezilya ise karşı çıkmaya meyyaldır. Bu fikir ayrılığında, ilgili devletlerin uluslararası ilişkilere bakış açıları belirleyici olacaktır. Soğuk Savaş'ın ardından RF'nin Batı'ya dâhil olmak için gösterdiği çaba, sonuçsuz kalmıştır. Özellikle Vladimir Putin'in başkanlık makamına geldiği 2000'lerden itibaren RF, emperyal ideolojisine rücu etmiştir. Uluslararası sistemde yeniden büyük güç olmayı hedefleyerek bu doğrultuda bir dış politika takip etmeye başlamıştır. Bir yandan yakın çevresindeki coğrafyaları, ulusal menfaatlerine göre şekillendirmeye teşebbüs ederken diğer yandan da uluslararası sisteme tahakküm eden Batı'ya bir alternatif yaratmak için çabalamıştır. Ancak bu çaba, siyasî ve ekonomik yetersizlikleri sebebiyle akamete uğramıştır. Yeni düzende jeopolitik gerçekliklere uygun bir hareket tarzı belirlemeye başlayan Türkiye'nin Türkistan, Güney Kafkaslar, Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika'daki etkisi düşünüldüğü takdirde, aslında RF ile stratejik bir rekabet içinde olduğu iddia edilebilecektir. Bu bağlamda RF'nin başlıca amacı, bir NATO müttefiki ve AB üyeliğine aday ülke olan Türkiye'yi BRICS marifetiyle Batı dünyasından koparmaktır. Üstelik bu suretle RF, Türkiye'nin adı geçen coğrafyalardaki siyasî, ekonomik ve kültürel imkân ve kabiliyetlerinden istifade ederek aralarında vuku bulan stratejik rekabetten kazanım devşirmeyi ummaktadır. Ayrıca Batı'nın tahakkümüne karşı bir alternatif olarak teşkil edilen BRICS, Türkiye'nin üyeliğiyle Batı'nın bir parçasını da bünyesinde bulundurarak kapsayıcılık iddiasını tahkim edebilecektir. Güney Afrika ise Soğuk Savaş dönemi boyunca devam eden *apartheid* rejiminin sona ermesiyle Afrika uluslarıyla barışarak kıtanın liderliği için çabalamaya başlamıştır. Uluslararası sistemde kıta adına söz sahibi olmayı amaçlayan Güney Afrika, diğer Afrika ülkelerinin de BRICS'e katılmasını destekleyecektir. Bu tür bir yaklaşım, Afrika kıtasındaki nüfuzunu son yıllarda oldukça artıran Türkiye'nin BRICS üyeliği sürecine de olumlu yansıtacaktır. Bununla beraber Güney Afrika'nın da BRICS marifetiyle Türkiye'nin kıtadaki askerî ve ekonomik nüfuzundan kazanım devşirmeyi umması muhtemeldir. Öte yandan Hindistan, Soğuk Savaş dönemi boyunca bağlantısızlık doktrinine bağlı kalmıştır. Ancak yeni dönemde, Batı'nın fikir, kural ve kurumlarını benimseyerek küresel liderlik davası gütmeye başlamıştır. Bu bakımdan değer odaklı bir dış politikadan güç odaklı bir dış politikaya sarmıştır. Ancak özellikle Pakistan ve Bangladeş'in ayrılmasıyla bölündükten sonra yaşadığı travmayı, her ne kadar hızlı ekonomik büyümeyle atlatmaya çalışsa da komşularıyla devam eden ihtilafları sebebiyle Hindistan'ın küresel bir güç hâline gelme ihtimali zayıftır. Üstelik dış politikasını şekillendirebilecek emperyal bir dinden de yoksundur. Zira dinî ve kültürel sınırları, Hint yarımadasından ibarettir ve bu yüzden dış politika vizyonu da Hint okyanusundan ötesini gösterememektedir. Hindistan, bu jeopolitik ve psikolojik sıkışmışlıktan kurtulabilmek için BRICS'ten istifade etmeyi amaçlamaktadır. Ancak BRICS'in yeni üyelerle genişletilmesine karşı çıkacaktır. Zira Hindistan'ın en büyük rakibi olan ÇHC, yeni üyeler aracılığıyla bölgesel ve küresel nüfuzunu tahkim edebilecektir. Nitekim Türkiye de ÇHC'nin Kuşak Yol Girişimi için jeostratejik açıdan önemli bir konumda yer

almaktadır. Türkiye'nin BRICS üyeliği bu bağlamda değerlendirildiği takdirde, ÇHC'nin küresel ölçekli siyasî ve ekonomik nüfuzuna hizmet edeceği aşikârdır. Bu bakımdan Türkiye'nin üyeliğine Hindistan'ın karşı çıkması gayet tabiidir. Öte yandan Hindistan'ın Pakistan ile yaşadığı toprak sorunu ve sınır çatışması da Türkiye'nin üyeliğine engel olabilecektir. Zira Pakistan, Türkiye'nin stratejik ortağı sayılabilecek bir ülkedir. Üstelik Hint yarımadasında, iki yüz milyonu aşkın Müslüman yaşamaktadır. Bu sebeple Hindistan'ın, dinî ve kültürel nüfuz hususunda Türkiye'yi kendisine potansiyel bir rakip ve aynı zamanda tehdit olarak görmesi de muhtemeldir. Brezilya ise Güney Amerika kıtasında kendisine ayrı ve özgün bir değer biçmektedir. Bu doğrultuda, kıtanın liderliğini elde etmeye yönelik bir dış politika takip etmektedir. Özellikle 2000'lerden itibaren Güney Amerika'daki jeopolitik ve jeokültürel gerçeklikleri dikkate alarak belirlediği dış politika sayesinde, kıtadaki diğer uluslarla oydışmıştır. Böylelikle uluslararası sistemin aksak ve eksik yönlerine ilişkin itirazlarını daha güçlü ve yüksek sesle duyurabilmiştir. Güney Amerika'nın yegâne sözcüsü olmayı amaçlayan Brezilya'nın BRICS üyeliği bu bağlamda anlam kazanmaktadır. Yeni üyelerin katılmasına ilkesel olarak karşı çıkan Brezilya, Türkiye'nin üyeliği hususunda da olumsuz bir tutum belirleyebilecektir. Üstelik bu iki yükselen güç arasında ortaya çıkması muhtemel rekabet, söz konusu tutumu pekiştirecektir. Bununla beraber Brezilya'nın Batı'ya müzahir olduğu da hesaba katılırsa BRICS'in Batı ile irtibatı hususunda bu ülkenin ortak kabul etmek istemeyeceği de iddia edilebilecektir. Uluslararası ilişkilerdeki karşılıklı bağımlılıktan kaynaklanan belirsizlik, ülkeleri koşullara uygun ve esnek dış politikalar belirlemeye ve ticarî ilişkilerini çeşitlendirmeye zorlamaktadır. Bu bakımdan Türkiye'nin BRICS üyeliği, jeopolitik gerçekliklerle bağdaşacak bir hadisedir. Destek verecek ve karşı çıkacak ülkeler bir yana; bu konudaki asıl belirleyici etken, ÇHC'nin tutumu olacaktır. Zira ÇHC'nin siyasî ve ekonomik menfaatleri doğrultusunda diğer üye ülkelerin nihaî kararını şekillendirmek için baskı yapması muhtemeldir.

Panel 10 (14.15-16.00, Sınıf: A1-06/07)

**Uluslararası İlişkilerde Büyük Güçler: ABD ve Çin
Panel Başkanı: Dicle Korkmaz (Antalya Bilim Üniversitesi)**

Bahar Temir (Hacettepe Üniversitesi), Stratejik Rakipten Düşmana: 2010 Sonrası ABD'nin Çin Söylemindeki Değişim

Bu araştırmanın konusu, Amerika Birleşik Devletleri'nin 2010 sonrası dönemde Çin'in ekonomik ve siyasi yükselişini nasıl doğrudan bir tehdit olarak inşa ettiğini incelemektedir. Çalışmanın temel savı, ABD'nin küresel hakimiyetine meydan okuyacak seviyeye ulaşan Çin'in artan gücüne karşılık olarak, ABD'nin Çin'i bir tehdit olarak algılaması ve bu tehdidi söylem yoluyla inşa etmesidir. Bu bağlamda, ABD'nin Çin'e yönelik söyleminin dönüşümünü anlamak için Söylem-Tarihsel Yaklaşım (DHA) metodu kullanılarak kapsamında, ABD'nin Asya'ya Dönüş politikasını duyuran Hillary Clinton'ın 2011 tarihli Amerika'nın Pasifik Yüzyılı makalesi ve Başkan Donald Trump'ın 2020'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma incelenmiştir. Araştırma, değişen küresel güç dengelerinin ABD'nin Çin algısını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, ABD'nin Çin'i bir tehdit kimliği üzerinden inşa ettiği, bu tehdidi dış politika tercihlerini gerekçelendirmek ve meşrulaştırmak için kullandığı savunulmaktadır. Araştırma, özellikle 2010 sonrasında ekonomik ve siyasi olarak

yükselen Çin'in Amerika Birleşik Devletleri'nin perspektifinden nasıl algılandığı ve bu yükselişin Amerikan hegemonyasına doğrudan bir tehdit olarak nasıl inşa ettiğini analiz etme amacı taşımaktadır. Bu bağlamda, 2011 ve 2020 yılları kritik zaman dilimi olarak seçilmiş ve Hillary Clinton'ın 2011 tarihli Amerika'nın Pasifik Yüzyılı makalesi ve Donald Trump'ın 2020 BM Genel Kurulu konuşması üzerinden Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin söyleminin evrimi Söylem-Tarihsel Yaklaşım (DHA) metodu ile incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı değişen küresel ekonomik ve siyasi dengelerin Amerika Birleşik Devletleri'nin 2011 yılında Çin'i 'stratejik rakip' olarak görürken, 2020 yılında doğrudan bir 'tehdit' unsuru olarak görmesi ve bu söylem ile Amerikan dış politikasındaki değişim ve yönlendirmeyi ortaya çıkarmaktır. Genel olarak bu araştırma, büyük güçler arasındaki rekabette doğrudan askeri, ekonomik ve diğer maddi unsurların yanı sıra, söylemin ve kimlik inşasının rolünü açıklama amacı taşımaktadır. Bunun yanı sıra bu araştırmada, Çin'i bir tehdit olarak tanımlamak ve bu söylemlerin dış politikada sıkça kullanılması da Amerikan Dış Politikası bünyesinde alınan kararları gerekçelendirmek ve meşrulaştırmak için kullanılan araçlardan biri olarak tanımlanmıştır. Söylem-Tarihsel Yaklaşım (DHA) metodu ile küresel güç mücadelelerinin ve devletlerin kimlik algılarının dış politikada yansımaları ve dış politika kararlarının şekillendirilmesinde nasıl etkili oldukları belirtilmiştir. Bu bağlamda bu araştırmada, kültürel, tarihi, ekonomik ve sosyal güç dinamiklerinin yansıdığı söylemler, Amerika Birleşik Devletleri tarafından kendisine doğrudan bir rakip olarak gördüğü Çin'i betimlemek ve Çin'e karşı alınacak kararların meşrulaştırılması amacıyla kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Seyda Nur Osmanlı (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Çin Dış Politikası ve Stratejik Kültür: Mao ve Xi Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi

Strateji ve kültür kavramları oldukça köklü ve geniş literatüre sahip iki kavram olmasına rağmen kültürün, stratejideki ve dış politikadaki etkisini inceleyen çalışmalar, daha yeni çalışmalardır. Soğuk Savaş sonrası yaşanan gelişmeler, uluslararası ilişkilere hâkim olan realist görüşün zayıflamasına neden olmuş ve devleti merkeze alan yaklaşımlar yerine birey odaklı yaklaşımlar gündeme gelmiştir. Devlet davranışlarındaki farklılıkları açıklayamaması; realist teorilerin, rasyonel aktör yaklaşımı gibi birtakım eksikliklerini ortaya koyarken literatürde inşacı yaklaşımlar önem kazanmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak güvenlik ve savunma çalışmalarında, kültürü bir unsur olarak ele alarak stratejik tercihleri açıklamaya çalışan birey odaklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki, strateji çalışmalarında kültür kavramının gündeme alınması oldukça eskiye dayanmaktadır. Örneğin, Laurie Johnson, Thukydides'in, Sparta ve Atina arasındaki siyasi ve kültürel farklılıkları vurguladığını ileri sürmektedir. Stratejik kültür, realizmden farklı olarak rasyonel aktör ilkesini, kültürel bağlamda analiz etmektedir. Aynı zamanda stratejik kültürün bir ülkedeki tüm düşünce ve maddi etki unsurlarını kapsadığını ileri sürmektedir. Stratejik kültür kavramı, 1970'lerde ABD ve Sovyetler Birliği stratejik düşüncelerindeki farklılığın nedenlerini açıklayabilmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Stratejik kültür çalışmalarındaki farklılıklar, bütüncül ve tek bir stratejik kültür tanımının olmamasına yol açmıştır. Dönemdeki ilk çalışmalar nükleer stratejilere odaklanırken sonraki çalışmalar eleştirel ve inşacılık yaklaşımların etkisiyle gelişmiştir. Bu çalışma, Çin dış politikasında stratejik kültürün etkisini ve bu etkinin dönüşümünü açıklamayı

hedeflemektedir. Johnston, Çin stratejik kültürünü incelediği “Kültürel Realizm: Çin Tarihinde Stratejik Kültür ve Büyük Strateji” adlı eserinde Çin stratejik kültürünü “kültürel realizm” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Çin stratejik kültüründe reelpolitik ve Konfüçyüsçülük olmak üzere iki temel unsurun olduğunu ancak reelpolitığın stratejik davranışı belirlemede etkili olduğunu ileri sürmektedir. Öte yandan Scobell ise “Çin’in Askeri Güç Kullanımı: Çin Seddi ve Uzun Yürüyüşün Ötesinde” isimli eserinde, Çin stratejik kültürünü “Çin savunma kültürü” olarak ifade etmekte ve saldırgan ve savunmacı unsurların bir arada olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada, Çin stratejik kültürünün etkisini açıklayabilmek için Scobell’in ortaya koymuş olduğu kavram setinden faydalanılacak ve Çin stratejik kültürünün savunmacı mı saldırgan mı olduğu araştırılacaktır. Çalışmada, “dinamik stratejik kültür” gibi Çin stratejik kültürüne dair, Çinli akademisyenlerce geliştirilen bazı kavramlar ele alınarak farklı perspektifler de incelenecektir. Çalışmada, Çin dış politikasında stratejik kültürün etkisini açıklamak için öncelikle Konfüçyanizm, klasik askeri metinler, imparatorluk geçmişi gibi askeri ve kültürel unsurlar kısaca ele alınacaktır. Ardından, Mao Zedong ve Xi Jinping dönemindeki dış politika ilkeleri ve stratejileri incelenerek stratejik kültürün etkili olup olmadığı, etkide değişim veya devamlılık olup olmadığı soruları ele alınacaktır. Böylece, Çin dış politika anlayışındaki dönüşüm veya devamlılık açıklanırken aynı zamanda stratejik kültürün etkisi de ortaya konulacaktır. Bu amaçla, hem Mao dönemi hem de Xi döneminde, Çin dış politikasındaki en önemli sorun olan Tayvan sorununa her iki dönemde geliştirilen yaklaşımlar incelenecektir. Böylece Çin dış politikasında başlangıçtan günümüze devam eden dış politika sorununa getirilen yaklaşımlardaki devamlılık veya süreklilik takip edilecektir. Aynı zamanda Çin dış politikasında kesintisiz devam eden söz konusu soruna yönelik geliştirilen politikalarda, stratejik kültürün etkisi olup olmadığı test edilecektir. Öte yandan, Mao dönemindeki Kore Savaşı, Vietnam Savaşı gibi en önemli güvenlik sorunları ve uygulanan stratejiler incelenecektir. Benzer şekilde, Xi dönemindeki Güney Çin Denizi Sorunu, askeri stratejideki ve donanmadaki önemli değişikliklerin yanı sıra Küresel Güvenlik Girişimi gibi yeni politika araçları incelenecektir. Böylece farklı dönemlerdeki Çin güvenlik politikaları ve stratejileri karşılaştırmalı incelenerek Çin dış politikasında stratejik kültürün etkisi sorgulanacaktır. Ele alınan vakalar sayesinde, Konfüçyanizm, reelpolitik unsurların veya her ikisinin de Çin dış politikasında baskın unsurlar olup olmadığı açıklanmaya çalışılacaktır.

Panel 11 (14.15-16.00, Sınıf: A1-04/05)

Çevre ve İklim Çalışmaları

Panel Başkanı: Didem Çakmaklı (Antalya Bilim Üniversitesi)

Kutadgu Parıltı (Bahçeşehir Üniversitesi), Türkiye’deki Çevre Direnişlerinin Ekofeminist Perspektiften İncelenmesi: Akbelen Örneği

Türkiye’de çevre hareketleri, özellikle 1990’lı yıllarda Bergama çevre eylemleri ile yeni bir boyut kazanmış ve kadınlar bu mücadelelerin ön saflarında yer almaya başlamıştır. Kadınların çevre hareketlerindeki aktif rolü, ekofeminizm perspektifiyle ele alınarak akademik çalışmalarda giderek daha fazla incelenmektedir. Bu bağlamda, ekofeminizm kadınların doğa ile kurdukları ilişkiyi, çevresel adalet mücadelesindeki konumlarını ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları analiz eden önemli bir yaklaşım sunmaktadır. Bu çalışma, Türkiye’deki çevre

direnişlerini ekofeminist bir perspektiften ele alarak, kadınların çevre mücadelelerindeki rolünü ve motivasyonlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'nin yakın dönem çevre direnişlerinden biri olan Akbelen Ormanı mücadelesi temel inceleme alanı olarak seçilmiş ve Ekoloji Kadın Birliği Kuruluş Deklarasyonu gibi ilgili video içerikleri üzerinden bir analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, seçilen videolar aracılığıyla, çevre direnişlerinde yer alan kadınların söylemleri, temel talepleri ve karşılaştıkları toplumsal ve politik engeller içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. Bergama hareketinden Gezi Parkı direnişine ve Kazdağları'ndaki çevre mücadelelerine uzanan süreçte kadınların çevre aktivizmine katkıları göz önünde bulundurularak, Akbelen direnişinin bu mücadeleler içindeki yeri de tartışılacaktır. Çalışmanın temel amacı, Türkiye'deki çevre direnişlerinin ekofeminist bakış açısıyla nasıl şekillendiğini analiz etmek, kadın aktivistlerin çevre mücadelesinde oynadığı rolü vurgulamak ve bu bağlamda karşılaşılan zorlukları ortaya koymaktır. Bu kapsamda, Ekoloji Kadın Birliği Deklarasyonu (2021), Akbelen'in Kadınları (2023) ve İkizköylü Kadınların Akbelen Ormanı Mücadelesi (2023) videoları veri seti olarak kullanılacaktır. Çalışma, "feminizm", "ekofeminizm" ve "çevre hareketleri" gibi anahtar temalar doğrultusunda Türkiye'deki çevre direnişlerine ekofeminist bir bakış sunarak, ekofeminist söylemlerin nasıl evrildiğini ve çevre aktivizmi içinde nasıl bir alan açtığını tartışacaktır.

Nadire Burcu Gümüşfiliz (Yeditepe Üniversitesi), İklim Değişikliği ve Etkilerinin Analizi: Şili ve Danimarka Karşılaştırmalı Vaka Örnekleri

Son yıllarda iklim değişikliği hem ulusal hem de uluslararası düzeyde ortaklaşa ele alınması gereken küresel bir ekolojik güvenlik sorunu haline gelmiştir. Bu bağlamda, insanlığın ve diğer varlıkların gelecek nesillerini korumak için farklı bir güvenlik anlayışının geliştirilmesine yol açan, insanlık ve eko-sistem arasındaki karmaşık ilişkiyi bir bütün olarak anlamak çok önemli hale gelmektedir. Ayrıca, karbon emisyonlarına ve fosil yakıtların yaygın kullanımına bağlı iklim değişikliğinden kaynaklanan çevresel bozulmayı analiz ederek eko-sistemin iyi işleyişini korumak için sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin benimsenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ekolojik güvenlik söylemi, diplomasinin çevresel bozulma sorunlarının üstesinden gelememesi nedeniyle güvenlik tehditlerinin ivedilikle ele alınması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, küresel çevre politikalarına ilişkin insan merkezci yaklaşımlar yerine yeşil teknolojileri teşvik etmek için toplumsal davranışların yeniden yönlendirilmesi yoluyla küresel ekonomiyi daha bütüncül bir yaklaşıma doğru karbondan arındırmak için yenilenebilir enerji kullanımı yoluyla, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin düşük karbonlu veya sıfır karbonlu ekonomilere geçişi nasıl teşvik edebileceğine ışık tutmaktır. Bu bağlamda, bu çalışma iklim değişikliğinin etkilerini eko-sistem düzeyinde tartışarak bir sonuca varmayı ve böylece çevreye her ölçekte zarar veren insan faaliyetlerinden türeyen insan-merkezci çevre etiğini eleştirel bir bakış açısıyla analiz ederek iklim değişikliğinin nasıl önlenebileceğine dair stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, nitel bir metodoloji olarak karşılaştırmalı vaka çalışmasının, Küresel Güney'den Şili örneğine ve Kuzey'den Danimarka örneğine odaklanmakta ve bu ülkelerin sürdürülebilir kalkınma bağlamında iklim değişikliğine karşı nasıl harekete geçtiklerine ışık tutarak, giderek daha fazla

birbirine bağılı yaşadığımız küresel bir dünyada Kuzey/Güney ayrımının önemli olmadığı değerlendirilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Panel 12 (14.15-16.00, Sınıf: A1-95)

Göç, Kimlik ve Diplomasi

Panel Başkanı: Nermin Aydemir (Antalya Bilim Üniversitesi)

Gülşen Doğan (Koç Üniversitesi), Sağ Popülizm ve Dış Politika: Türkiye ve Macaristan'ın Göç Diplomasininin Avrupa Birliği İlişisine Karşılaştırmalı Bir Analizi

Göç diplomasinde kullanılan stratejiler, Avrupa ve Avrupa dışı çerçevelerdeki sağ popülist rejimler arasında nasıl farklılık göstermektedir? Türkiye ve Macaristan milliyetçi sağ popülist partiler tarafından yönetilmesine rağmen, bu iki ülkenin AB ile göç diplomasinde zıt yörüngeler izlemelerine neden olan faktörler nelerdir? Bu araştırma, AB'nin göçle karmaşık ilişkisini ve popülist yönetim üzerindeki etkisini vurgulayarak göç diplomasisi ve sağcı popülizm üzerine teorileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Göç diplomasininin iç siyasi otorite üzerindeki etkisine ilişkin araştırma boşluğunu Türkiye ve Macaristan'ı karşılaştırarak doldurmayı amaçlamaktadır. Macaristan ve Türkiye, siyasi ve coğrafi bağlarına göre şekillendirilen farklı göç diplomasisi stratejilerine sahiptir. Macaristan, sağcı popülizmi güçlendirmek ve AB otoritesine itiraz etmek için göçmen karşıtı söylemleri kullanarak AB göç politikalarına şiddetle karşı çıkmaktadır, Türkiye ise jeopolitik müzakereler ve iç destek için transit ülke ve AB aday rolünü kullanmaktadır. Bu araştırma, AB göç politikalarının 2004 - 2024 yılları arasında Türkiye ve Macaristan'da sağcı popülist yönetim üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Uluslararası ve yerel faktörler arasındaki etkileşimi araştırmak için röportajlar ve içerik analizi de dahil olmak üzere karma yöntemli bir yaklaşım kullanmaktadır. Çalışma ayrıca çeşitli endeksler aracılığıyla AB mali transferleri ile yönetim sonuçları arasındaki ilişkiyi inceleyecektir.

Aşkın Beste Özdoğan (Marmara Üniversitesi), Kadın ve Güvenlik: Avrupa'da Göçmen Kadınların Güvenlikleştirilmesi

Son yıllarda Avrupa'da göç ve güvenlik tartışmaları giderek toplumsal cinsiyet söylemleriyle iç içe geçmiştir. 2015 yılında yaşanan Avrupa Göçmen Krizi, Avrupa'daki göç ve güvenlik tartışmalarını derinleştirerek, sağ popülist partilerin söylemlerinde göçmenlerin ve özellikle göçmen kadınların nasıl temsil edildiğini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Bu kriz göçmen kadınların hem entegrasyon sorunları hem de güvenlik tehditleri bağlamında araçsallaştırıldığı söylemsel çerçevelerin oluşumunu hızlandırmıştır. Özellikle sağ popülist liderler, göçmen kadınları hem korunması gereken mağdurlar hem de Avrupa'nın kültürel ve güvenlik bütünlüğüne tehdit oluşturan figürler olarak çerçeveleyerek, göç karşıtı politikalarını meşrulaştırma stratejisi geliştirmektedir. Bu çalışmada, sağ popülist söylemin göçmen kadınları iki yönlü güvenikleştirme pratikleri üzerinden nasıl konumlandığı analiz edilmektedir. Sağ popülist partilerin söylemlerinde, göçmen kadınlar genellikle iki ana çerçevede ele alınmaktadır. İlk olarak, bu kadınlar, geleneksel Batı değerleriyle bağdaşmayan

kültürel arka planları nedeniyle baskı altında olan mağdurlar olarak temsil edilmektedir. Bu bağlamda, göç karşıtı politikalar kadın haklarının korunması adına meşrulaştırılmakta ve femonasyonalizm kavramsallaştırması içinde değerlendirilebilecek bir söylem üretilmektedir. İkinci olarak, göçmen kadınlar, Avrupa'nın toplumsal düzeni ve güvenliği açısından bir tehdit unsuru olarak sunulmaktadır. Özellikle radikalleşme, suç oranları ve entegrasyon problemleri gibi konular, sağ popülist partiler tarafından göç politikalarına karşı bir argüman olarak kullanılmaktadır. Bu çalışma, sağ popülist partilerin liderleri ve siyasi aktörlerinin söylemlerini inceleyerek, göçmen kadınların bu çifte güvenlikleştirme süreci içinde nasıl konumlandırıldığını söylem analizi yöntemiyle ele almaktadır. Marine Le Pen, Giorgia Meloni, Alice Weidel, Geert Wilders ve Viktor Orbán gibi isimlerin konuşmaları, parti programları ve medya açıklamaları temel veri setini oluşturmaktadır. Çalışma, bu liderlerin söylemlerinde kadın hakları söyleminin nasıl araçsallaştırıldığını, göç politikalarının meşrulaştırılmasında nasıl bir rol oynadığını ve bu söylemlerin toplumsal algılar üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Avrupa'da sağ popülist partilerin yükselişi, göç politikaları ve toplumsal cinsiyet ilişkileri arasındaki etkileşimin daha yakından incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu bildirinin temel iddiası, sağ popülist aktörlerin kadın haklarını seçici bir şekilde sahiplenerek, Avrupa toplumunda hem dışlayıcı hem de paternalist bir yaklaşımı meşrulaştırdığıdır. Göçmen kadınların mağdur olarak resmedilmesi, göçmen erkeklerin 'tehdit' olarak sunulmasını güçlendiren bir söylemle birleşirken, göçmen kadınların potansiyel suç veya radikalleşme riskleri üzerinden ele alınması, sınır kontrollerinin ve daha sert göç politikalarının desteklenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu analiz, göçmen kadınların Avrupa'da nasıl temsil edildiğini ve bu temsil biçimlerinin göç politikalarına nasıl yön verdiğini daha geniş bir güvenlik çalışmaları ve toplumsal cinsiyet perspektifi içinde ele almayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, sağ popülist partilerin söylemlerinde toplumsal cinsiyet ve güvenlik kavramlarının nasıl iç içe geçtiğini, göç politikalarının şekillendirilmesinde kadın haklarının nasıl stratejik bir araç olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Buket Özdemir Dal (Kocaeli Üniversitesi), Yüksek Nitelikli Kadın Göçünü Niyetler (Aspirations) ve Kapasiteler (Capabilities) Modeli ile Yeniden Düşünmek: Teorik Bir Değerlendirme

Son yıllarda artan nüfus hareketliliği içinde yüksek nitelikli kişilerin göçü, önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Göçün imtiyazlıları olarak değerlendirilen bu kişiler, küresel rekabet içinde, her ülkenin belirlediği göç politikaları kapsamında çeşitli kolaylaştırıcı uygulamalarla göç etmektedir. Türkiye'den yurt dışına göç, 2022 yılında 2021 yılına göre ,3'lük bir artışla 466 bin 914 kişi seviyesine ulaşmıştır (TÜİK, 2023). 2023 yılında ise bu sayı 714 bin 579'a yükselmiş ve bir önceki yıla göre oranında bir artış yaşanmıştır (TÜİK, 2024). TÜİK'in 2021-2023 yıllarını kapsayan Yükseköğretim Beyin Göçü İstatistikleri'ne göre, kadınların beyin göçü oranı %1,6 iken, erkeklerde bu oran %2,4 olarak tespit edilmiştir. Artan yüksek nitelikli göç bağlamında, göç deneyimlerinin toplumsal cinsiyet boyutu özellikle Türk profesyoneller açısından hâlâ yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma, yüksek nitelikli kadın göçünü açıklamak için niyetler (*aspirations*) ve kapasiteler (*capabilities*) modeli çerçevesinde kapsamlı bir teorik değerlendirme sunmaktadır. Literatürde yüksek nitelikli göç, çoğunlukla itici-çekici faktörler ve

kazanç-kayıp ikiliği üzerinden ele alınmış, ancak bu çerçeveler bireylerin failliğini ve toplumsal cinsiyetin belirleyici rolünü göz ardı etmiştir. Geleneksel göç teorileri, bireylerin göç kararlarını rasyonel seçim ve insan sermayesi teorileri bağlamında açıklamaya odaklanmış, ancak kadınların göç süreçlerini şekillendiren toplumsal, kültürel ve yapısal dinamikleri yeterince tartışmamıştır. Bu çalışma, niyetler ve kapasiteler modelini kullanarak yüksek nitelikli kadın göçünü farklı bir perspektiften ele almakta ve göç kararlarının yalnızca bireysel tercihlere indirgenemeyeceğini, toplumsal cinsiyet normları ve yapısal faktörlerin bu süreçte belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada, öncelikle sistematik literatür taraması (SLT) yöntemi ile yüksek nitelikli göç ve toplumsal cinsiyet ilişkisini ele alan akademik çalışmalar analiz edilmiştir. SLT, belirli bir araştırma sorusuna yanıt oluşturmak için alandaki tüm ilgili çalışmaların sistematik, şeffaf ve yeniden üretilebilir bir şekilde incelenmesini sağlayarak, var olan teorik ve metodolojik boşlukları tespit etme imkânı sunmaktadır. Literatürde yüksek nitelikli kadın göçüne dair mevcut yaklaşımlar sınıflandırılmış ve niyetler-kapasiteler modelinin bu tartışmalara nasıl bir katkı sunduğu değerlendirilmiştir. Kadınların göç etme arzuları, toplumsal cinsiyet normları, yapısal kısıtlar ve sosyal sermaye unsurları tarafından şekillendirilmekte, bu durum onların göç etme kapasitelerini erkeklerden farklı hale getirmektedir. Özellikle yüksek nitelikli kadınların göç kararlarında mesleki olanaklar kadar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden kaçış ve hedef ülkedeki kadın haklarının kaynak ülkeye kıyasla daha güçlü olması gibi faktörler de etkili olmaktadır (Nejad ve Young, 2014; Klüsner vd., 2015; Aslany vd., 2021). Bu bağlamda, araştırma, yüksek nitelikli göçe ilişkin çalışmaların toplumsal cinsiyet perspektifi eklenerek nasıl daha kapsayıcı hale getirilebileceğini tartışmakta ve niyetler-kapasiteler modelinin yüksek nitelikli kadın göçüne uygulanabilirliğini tartışmaya açmaktadır. Yapılan literatür analizi sonucunda, bu modelin toplumsal cinsiyet boyutunu içerecek şekilde nasıl geliştirilebileceğine dair yeni bir teorik çerçeve sunulmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle çalışma, göç literatürüne hem teorik hem de metodolojik açıdan özgün bir katkı sağlamaktadır.

Elif Tuğba Bulduk (Başkent Üniversitesi), Brexit Kampanyaları'nda Göçün Güvenikleştirilmesi Söylemlerine Sektörel Güvenlikçi Bir Yaklaşım

Göç, insanlık tarihi kadar eski ve çağlar boyunca süregelen bir olgu olmasına rağmen, günümüzde hiç olmadığı kadar güvenlik ile ilişkilendirilmektedir. Göç ile güvenlik arasındaki bu ilişki özellikle Avrupa'da, 1980'li yılların ortalarından itibaren giderek artan bir şekilde inşa edilmiş ve Suriye İç Savaşı'nın tetiklediği insan hareketliliği ile doruk noktasına ulaşmıştır. Göçün aşırı siyasallaştırılması belirli insan gruplarının "tehlikeli" olarak etiketlenmesine yol açmaktadır. Göçmenler sıklıkla, refah arayışında olan, hastalık taşıyan, toplumsal düzeni tehdit eden, suç işlemeye meyilli veya "öteki" olarak görülmektedir. Uluslararası terörizm kaygıları da bu algıları güçlendirerek, göçmenlerin birincil tehdit olarak değerlendirmesine neden olmaktadır. Böylece, göç ve göçmenlik kavramı kamuoyunda giderek daha olumsuz bir anlama evrilmektedir. Bu eğilimi pekiştiren dinamiklerden biri ise dünyada ve özellikle Avrupa'da etkisini artıran popülizmdir. Günümüzde göç karşıtı retorisi etkili bir şekilde kullanan popülist partilerin, giderek daha fazla destek bulduğu ve oy oranlarını artırdıkları gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda göç karşıtı söylemlerin, çok kültürlü politikaların yaygın olduğu Birleşik Krallık

gibi ülkelerde dahi karşılık bulması oldukça dikkat çekicidir. Özellikle, 2015 – 2016 yılları arasında Birleşik Krallık'ta yaşanan Brexit referandumu sürecinde, ayrılma yanlısı kampanyalarda göçün aşırı siyasallaştırılması, göç ile güvenlik arasındaki ilişkiyi ve güvenliğin söylemler ile nasıl "inşa" edildiğini anlamak adına önemli bir örnek teşkil etmektedir. Referandumun resmi ayrılma kampanyası olan "Vote Leave" in argümanları incelendiğinde göç söyleminin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Nitekim bu söylemler halk nezdinde karşılık bularak, referandum sonucunu etkileyen önemli noktalardan biri olmuştur. Son yıllarda göç karşıtı söylemlerin, yalnızca Birleşik Krallık'ta değil, Avrupa'nın farklı bölgelerinde de karşılık bulduğu örnekler mevcuttur. Örneğin, Almanya, İtalya ve İsveç gibi ülkelerde aşırı sağ partilerin, AB'nin göç politikaları üzerinden göçü güvenlikleştirdiği ve halk desteğini artırdıkları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bu eğilimin, göçün her geçen gün daha fazla güvenlik kaygılarıyla ilişkilendirilmesine zemin hazırladığı açıktır. Yeni bir olgu olmamakla birlikte göçün, günümüzde neden bu denli yoğun bir şekilde güvenlik ekseninde ele alındığı sorusu üzerine düşünülmesi gereken bir konudur. Son yıllarda göç meselesi, güvenlik ve güvenlikleştirme kavramlarının en fazla kullanıldığı konulardan biri haline gelmiştir. Bu çerçevede, güvenlik çalışmaları literatüründe, özellikle göç konusunda, sıklıkla başvurulan paradigmalardan biri, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme (securitization) yaklaşımıdır. Güvenlikleştirme, göç gibi belirli konuların nasıl güvenlik tehdidi olarak tanımlandığını ve bu tanımlamanın siyasi sonuçlarını incelemektedir. Kopenhag Okulu güvenlikleştirmeyi siyasi, toplumsal, ekonomik, askeri ve çevresel olmak üzere beş sektörde analiz etmektedir. Sektörel güvenlik, bir meselenin farklı sektörlerde nasıl varoluşsal bir tehdit olarak inşa edildiğini analiz etme olanağı sağlamaktadır. Sonuç olarak, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme ve sektörel güvenlik yaklaşımı, Brexit referandumunda göçün nasıl ve hangi sektörlerde güvenlikleştirildiğini analiz etmek adına güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Unutulmamalıdır ki, sektörler analitik araçlar olsalar da, yalnızca analizi gerçekleştiren teorisyenin kafasında değil, aynı zamanda politika yapanların kafasında da varlardır. Güvenlikleştirici aktörler, sektörler üzerinde düşünürler, ancak ana güvenlik sorunlarını genel olarak değerlendirirler. "Bu nedenle, birimler sektörlerde var olmazlar; sektörler, birimlerde farklı türde güvenlik kaygıları (siyasi, ekonomik vb.) olarak var olurlar." Dolayısıyla, aktörün lensinden bu sektörlerin nasıl birbiri ile eklemlendiğini ve sentezlendiğini anlamak, güvenlikleştirmenin altında yatan güvenlik kaygılarının anlaşılmasını sağlayarak, göç gibi fenomenlerin nasıl güvenlik tehdidi olarak inşa edildiğini ayrıntılı şekilde analiz etme imkânı verir. Böylece, analizden elde edilecek bulgular, gelecekte gerçekleşebilecek vakaların anlaşılmasına olanak tanıyarak, literatüre katkı sağlayabilir.

Panel 13 (14.15-16.00, Sınıf: A2-03)

Siyasal Düşünceler Tarihi I

Panel Başkanı: Hasret Dikici Bilgin (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Berfu Boyraz (Akdeniz Üniversitesi), Müzakereci Demokrasiyi Mevcut Temsil Kurumlarında Yeniden Düşünmek: Parlamento Örneği

Bir demokrasi ideali olarak Müzakereci demokrasi, ilk kez Joseph Bessette tarafından kullanılmış, Habermas'ın fikirleri ise kuramın gelişmesinde ilham kaynağı olmuştur. Günümüzde birçok teorisyen tarafından müzakereci demokrasi kuramı geliştirilmektedir.

Genel olarak müzakereci demokrasi, siyasetin iletişimsel bir süreç olarak kabul edildiği, bu çerçevede taleplerin gerekçelendirilmesi, karşılıklı saygı, kapsayıcılık ve ortak yararı hedefleyerek konsensüse ulaşmayı amaçlayan bir ideal olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, iyi bir müzakerecinin taşıması gereken standartlar iki farklı gelişimsel çizgiye sahiptir. Cohen ve Habermas gibi ilk kuşak düşünürler, rasyonel gerekçelendirme ve konsensüse ulaşmaya odaklanırken; Bohman ve Thompson gibi teorisyenler, ilk kuşak teorisyenlerinin ideal ilkelerini mevcut demokratik sistemleri de dikkate alarak genişletmeyi amaçlamışlardır. Bu çalışma, ikinci kuşak teorisyenleri takip ederek teori ile pratik arasında bir köprü kurmayı hedeflemektedir. Bu amaçla çalışmada müzakereci demokrasi kuramının mevcut temsil kurumlarından bir tanesi olan parlamentolardaki müzakerelerde nasıl ve neden aranması gerektiği tartışılmaktadır. Çalışmada ayrıca kuramsal argümanlar, müzakereci demokrasinin temel ilkelerini karşılaştırmalı parlamenter örnekler üzerinden inceleyen çalışmalarla desteklenmektedir. Son yıllarda hem teorik hem de ampirik çerçevede müzakereci demokrasi kuramının teorisyenler tarafından geliştirildiği görülmektedir. Özellikle, teori ve pratik arasında bir köprü kurmayı amaçlayan teorisyenler, küçük kamusal alanlar ve parlamentolar gibi daha geniş ölçekli kamusal alanlarda müzakere kalitelerini müzakereci demokrasi kuramı çerçevesinde değerlendirmektedir. Çalışmalar, müzakereci demokrasi kuramına uygun müzakerelerin, diyalog veya müzakere ve pazarlık gibi diğer iletişimsel uygulamalarla örtüşebilecek şekillerde çeşitli alanlarda görülebileceği fikri üzerine temellenmektedir. Yine de özellikle, büyük ölçekli kamusal alanlarda müzakereci demokrasinin nasıl kurumsallaştırılacağı önemli bir sorun alanını oluşturmaktadır. Zira pratik koşullar dikkate alındığında karardan etkilenen herkesin katılabileceği yüz-yüze müzakere ancak küçük kamusal alanlarda ve/veya temsil mekanizmaları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, temsil mekanizması müzakereci demokrasilerin kurulabilmesi için oldukça önemlidir. Bu çalışma müzakereci demokrasinin gerçek siyasal hayatta kurumsallaşabilmesi için parlamentoların neden önemli olduğunu tartışmaktadır. Çalışmada müzakereci demokrasinin, temsil mekanizmalarına yönelik eleştirileri kabul edilmektedir. Bu noktada parlamentoların eşit katılımdaki sınırlılıkları müzakereci demokrasi için önemli bir sorun alanıdır. Ancak yine de parlamentolar müzakereci demokrasinin hayata geçirilmesinde önemli potansiyeller de taşıyabilirler. Öncelikle, karardan etkilenen herkesin karar alma sürecine katılımı, modern yönetimlerin büyüklüğü dikkate alındığında imkânsız gibi görünmektedir. Bu noktada temsil modern yönetimler için bir zorunluluktur. Ayrıca kent meclisleri, forumlar veya vatandaş jürilerinde de temsil bulunmaktadır. Yine bu tür küçük kamusal alanlar sistemin genelini etkileyebileceği ölçüde müzakereci demokrasi için önemlidir ve tek başlarına sistemin meşruiyetini sağlayamazlar. Dolayısıyla meşruiyetin sağlanmasında parlamentodaki karar alma süreçlerinin nasıl gerçekleştiği oldukça önemlidir. Parlamentolar aynı zamanda müzakereci demokrasi kuramının diğer ilkelerinin hayata geçirilmesi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Buna göre, sistemin geneli ideal müzakere süreçlerinden uzak olsa da parlamentolar, taleplerin gerekçelendirilmesi, uzmanlık gerektiren bilgi aktarımı, karşılıklı saygı ve hesap verilebilirlik gibi müzakereci demokrasinin temel kriterlerinin hayata geçirilmesi açısından da uygun alanlardır. Bu çerçevede, temsil kurumlarının tamamen dışlanması yerine sistemin bir parçası olarak, parlamentolardaki iletişimsel süreçlere odaklanması müzakereci demokrasi kuramının hayata geçirilebilmesi için oldukça önemlidir. Bu noktada, eşit katılımdaki sınırlılıklar göz ardı edilmemekle birlikte, milletvekillerinin iletişim süreçlerindeki kalitelerinin

arttırılmasına yönelik çabalar müzakereci demokrasi kuramının hayata geçirilmesinde de önemli adımlar olacaktır.

Esma Sağdıç (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi & Sakarya Üniversitesi), Özel Eşitlik ve Demokrasi: Teori ve Pratikte Karşılaşılan Sorunlar

Bu çalışma, demokrasi düşüncesinin temel ilkelerinden biri olan "özel eşitlik" kavramının önemini ve uygulamadaki sorunlarını incelemektedir. Demokrasi, bireylerin eşit hak ve özgürlüklere sahip olduğu bir sistem olarak tasarlanırsa da, teknokrazi, elitizm ve popülizm gibi unsurlarla demokratik katılımı sınırlayarak özel eşitliği engellemektedir. Demokrasi teorisinin temel ilkelerinden biri olan özel eşitlik, tarihsel olarak Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız İhtilali ile ortaya çıkmış, ancak uygulamada çeşitli engellerle karşılaşmıştır. Siyasal karar alma mekanizmalarının belirli bir grup uzmanın kontrolüne bırakılması, halkın yönetimde aktif rol almasını engellemektedir. Teknokrazi, uzmanların bilgiye dayalı olarak yönetimde bulunmasını savunsa da, halkın karar alma mekanizmalarından dışlanmasına neden olmaktadır. Benzer şekilde elitizm, belirli bir grubun siyasal iktidarı kontrol etmesini sağlayarak toplumsal eşitliği zedelemektedir. Popülizm ise halkın çoğunluk iradesini ön plana çıkarsa da, hukukun üstünlüğü ve kuvvetler ayrılığı gibi demokratik değerleri zayıflatmaktadır. Siyasal katılımıda eşitliğin sağlanamaması, seçim sistemlerinde adaletsizlikler yaratmakta ve demokrasinin meşruiyet krizi ile karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır. Devletlerin, fırsat eşitliğini sağlayarak toplumsal eşitlik anlayışını güçlendirmesi gerekmektedir. Teknokrasinin olumsuz etkilerini azaltmak için halkın karar alma mekanizmalarına daha fazla dahil edilmesi sağlanmalıdır. Siyasal eşitliği destekleyen reformlar hayata geçirilmeli, demokratik kurumlar ve hukukun üstünlüğü güçlendirilmelidir. Sonuç olarak, demokrasi halka hizmet ettiği sürece temel hak ve özgürlükleri koruyabilir ve eşitlik ilkesi üzerine inşa edilerek daha kapsayıcı hale getirilebilir. Ancak bunun için siyasal sistemlerin halkın katılımını artıracak şekilde yeniden düzenlenmesi ve demokratik değerlerin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Koray Eser (Hacettepe Üniversitesi), Laclau'da Halkın Yeniden Kuruluşu Olarak Popülizm ve Demokrasi İlişkisi

Popülizm küresel ve yerel siyaset gündeminde sıklıkla yer alan, farklı tanımları olan ve üzerinde hala mutabakatın olmadığı bir kavram. Ancak popülizm gerçeği sadece günümüze ait bir tartışma konusu değil. Tarihsel arka planı olan ve demokrasi ile irtibatlı olan bir kavram. Popülizm literatürüne önemli katkılar yapan Ernesto Laclau bizlere popülizmi anlamamızda ve demokrasi ile ilişkisi konusunda yardımcı olabilir. Özellikle Avrupa merkezci demokrasi teorisyenleri ve post yapısalcılar popülizmi demokrasiye bir tehdit olarak görüyorlar. Siyasal partiler ve seçimler yoluyla toplumdaki bütün çelişki ve uzlaşmazlık konularının parlamento da çözüleceği düşüncesi demokrasinin temel dayanak noktası. Ancak günümüzde görüldüğü üzere seçimlere katılım batı ülkelerinde dahi azalıyor. Ayrıca siyasal partilerin kitlelerin başta ekonomik olmak üzere sosyal, kültürel hatta kimlik taleplerini ne kadar temsil ettiği tartışmaya değer bir başka konu. İşte popülizm bir uğrak olarak sadece teorik alanda değil pratik alanda da karşımıza çıkıyor ve dışlanan/temsil edilmeyen kesimleri adeta siyasal alana davet eden bir

görünüm veriyor. Popülizm kavramını Laclau'cu bir rehberlik üzerinden tarif etmek aslında günümüzde demokrasinin eksik ve aksayan yönlerini de görme fırsatını bizlere sunuyor. Özellikle post yapısalcı ve liberal düşünürlerin popülizme dair eleştirileri dikkate alınarak güncel popülizm tartışmalarına katkı yapmayı hedefleyen bu çalışma Laclau'nun popülizm çözümlemesini merkeze almaktadır. Aynı zamanda söylem yoluyla 'halkın inşası' niteliği üzerinden bir iktidar olma stratejisi olarak ele alınan popülizm kavramı ile demokrasi arasındaki ilişki konusu da bu çalışmada ele alınacaktır.

Mehmet Buğra Yüz (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Teoloji ve Politika'nın İzinde: John Locke ve Hoşgörü Üzerine Değerlendirme

Teoloji ve siyaset, toplumun ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlı bileşenleridir. Din ve siyaset arasındaki karmaşık ve çok yönlü ilişki, özellikle İslami hareketler bağlamında tartışmalı bir konudur. Ancak bu ilişkinin tarih boyunca, özellikle de Batı'daki bilimsel ve endüstriyel devrim dönemlerinde tartışma konusu olduğu unutulmamalıdır. Değişen siyaset ve ekonomi ortamı, Kilise'nin toplum içindeki rolü ve konumuyla ilgili acil bir sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Büyük atılımların ardından geleneksel kurumlar işlevsiz hale gelmiş ve toplumda müdahaleye duyulan ihtiyaç belirginleşmiştir. Toplumlar ve topluluklar, toplumu oluşturan tüm unsurları yeni yapılandırmaya dahil etmek için yeni sosyal normlara ihtiyaç duymuştur. Söz konusu toplumların amacı Kilise tarafından belirlenen sınırları aşmak ya da yeniden inşa etmektir. Toplumun dönüşümü ya da reformu, siyasi ve teolojik tartışmaları şekillendirmiştir. John Locke'un dönemi güncelliğini korumaktadır ve eleştirel incelemelerden muaf değildir. Locke hayatını kilisenin rolü ve kilisenin siyasi ve ekonomik alandaki etkisi hakkında yazmaya adanmıştır. Siyaset teorisi araştırmacılarının çok iyi bildiği gibi, metodolojisi ayrıntılı bir şekilde tanımlanmış ve selefleri ve halefleri gibi "olmak" ve "olması gereken" arasındaki sınırdan konumlandırılmıştır. Kilise'nin konumunu araştırırken, rolünü bağlamsallaştırmak için Hristiyan inancına dayalı bir perspektif kullanılmaktadır. Metinlerinin disiplinler özelinde konumlandırılması, Kilise'ye karşı benimsediği yaklaşımlar nedeniyle karmaşıktır. Hoşgörü Üzerine Bir Mektup adlı çalışması göz önünde bulundurulduğunda durum daha karmaşık bir hal almaktadır. Kitabın hem siyasi hem de teolojik bir metin olarak sınıflandırılması dikkat çekicidir. Eserin teolojik motivasyonlarla hareket ettiği ve Locke'un gerekçelerinin dini ilkelere dayandığı açıktır. Bu çalışmada bu konu şu soruyla ele alınacaktır: Locke'un dini hoşgörüye ilişkin argümanları ne kadar teolojiktir? Öte yandan, Locke'un dini hoşgörü konusundaki argümanları ne kadar politiktir? Bu perspektifte, söz konusu zamansal çerçeveyi kavrayabilmek için İngiltere'nin konumunu tespit etmek gerekmektedir. Öncelikle Locke'un yaşadığı dönemdeki toplumsal gelişmeler ve İngiltere'nin dünyadaki yeri siyasi ve ekonomik açıdan anlatılacaktır. Burada karşımıza İngiliz İç Savaşı, Monarşinin Restorasyonu ve Şanlı Devrim çıkmaktadır. İç çatışmaların ortaya çıkış nedenleri ana soru bağlamında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda merkantilizm kavramı hem iç hem de uluslararası siyasi dinamiklerin şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde İngiltere önde gelen merkantilist güç olarak görülmüş ve uygulanan merkantilist ekonomi politikalarından en büyük faydayı sağlamıştır. Siyasi ve ekonomik değişimlerin din tartışmalarını nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından önemlidir. Bir sonraki adımda, İngiltere'de teolojinin ana temalara odaklanacağı.

Bu dönemde teoloji üzerine çalışan Joseph Priestley, Richard Baxter, Thomas Burnet ve John Tillotson gibi bazı düşünür ve filozofları, neler tartıştıklarını sunacağım. Bu dönemde teolojik çerçevedeki anahtar kavramlar insanın özgür iradesi, rasyonel teoloji ve Tanrı ile insan özgürlüğü arasındaki ilişkidir. Dönemin ünlü teolojik düşünürlerinin bu kavramlarla literatüre yaptıkları katkılar Locke'un zihniyetini anlamak açısından açıklayıcı olacaktır. Locke'un düşünceleri bu iklim açısından teoloji yazınında ne kadar değerlendirebilir sorusuyla bir sonraki adıma geçeceğim. Bildirinin son bölümünde, Locke'un dini hoşgörü konusundaki argümanları anlatılacak, özellikle de Hoşgörü Üzerine Bir Mektup adlı kitabına odaklanılacaktır. Bu edebi eser, Locke'un din ve dinin yeni bir toplumsal yapılanmadaki rolüne ilişkin argümanlarını titizlikle tasvir etmektedir. Siyasi ve ekonomik alanlardan ayrı bir Kilise topluluğunun yeniden kurulmasını önermektedir. Kitap, önerilerinin siyasi boyutunu vurgulamakta ve böylece çalışmalarının siyaset bilimciler için önemini altını çizmektedir. Bununla birlikte, dinin katkıda bulunan bir faktör olduğunu gösteren herhangi bir kesin kanıt olmamasına rağmen, konunun görüşleri Hıristiyanlık temeline dayanmaktadır. Özetle, bu çalışmanın amacı Locke'un eserinin teolojik boyutlarını incelemek ve teolojik dayanaklarından bağımsız olmayacak siyasi bir metin olarak potansiyelini değerlendirmektir.

Ş. Şeyda Zeynel (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi), Toplumsal Refah Mı, Bireysel Haklar Mı? Klasik Faydacılık ve Rawlsçu Adalet Anlayışının Karşılaştırmalı İncelemesi

Bu araştırmanın temel amacı, klasik faydacılık yaklaşımı ile John Rawls'un adalet teorisini karşılaştırmalı olarak inceleyerek, adalet kavramının yorumlanmasına dair iki farklı teorik perspektifi ortaya koymaktır. Çalışma, klasik faydacılığın, toplumun genel faydasını ve mutluluğunu maksimize etme ilkesine dayandığını, eylemlerin değerinin sonuçlarına göre belirlendiğini ve bu doğrultuda bazı bireysel haklardan ödün verilebileceğini savunan bir anlayışı benimsediğini vurgular. Bu yaklaşımda, Jeremy Bentham'ın "en büyük mutluluk ilkesi" ve John Stuart Mill'in geliştirdiği düşünce sistematigi, devletin ve ilgili kurumların, kaynakları en yüksek toplumsal faydayı sağlayacak biçimde yönlendirmesi gerektiğini öne sürer. Örneğin, eğitim bütçesi gibi önemli kaynakların dağılımında, faydacılığa göre eğitime erişimde hiçbir engel yaşamayan ve bu yönde yüksek potansiyele sahip genç nüfusun yoğun olduğu bölgelerin tercih edilmesi, kısa vadede toplam faydayı artıracığı düşüncesiyle açıklanabilir. Ancak bu yaklaşım, bazı grupların temel hizmetlerden yeterince yararlanamaması gibi sonuçlara yol açabileceğinden, bireysel hakların korunması hususunda eleştirilere maruz kalmaktadır. Buna karşın, John Rawls'un adalet teorisi, toplumsal adaletin yalnızca toplam faydayı maksimize etmekten ziyade, her bireyin eşit hak ve fırsatlara sahip olması gerektiği görüşünü savunur. Rawls, "orijinal konum" ve "cehalet perdesi" gibi kavramlar üzerinden, bireylerin kişisel çıkarlarından bağımsız olarak adil bir toplum düzeninin oluşturulabileceğini ileri sürer. Bu teorik çerçevede, özellikle toplumun en dezavantajlı kesimlerine öncelik verilmesi gerektiği vurgulanır; çünkü Rawls'a göre, toplumda mevcut olan doğal eşitsizlikler ve dezavantajlar giderilmediği sürece, gerçek anlamda adalet sağlanamaz. Dolayısıyla, Rawls'un yaklaşımında, devlet politikalarının ya da kaynak dağılımının nasıl şekillendirileceği tartışılmaktan ziyade, temel felsefi prensipler üzerinde durulmakta ve adaletin teorik zeminde teminat altına alınması amaçlanmaktadır. Araştırma, iki yaklaşım arasındaki farkları teorik bir perspektiften

ele alırken, faydacılığın çoğunluğun yararını maksimize etmeye yönelik bir yaklaşım sunarken, Rawls'un teorisinin ise toplumsal sözleşme ve eşitlik ilkeleri temelinde bireysel hakların korunmasına odaklandığını ortaya koyar. Klasik faydacılık, bireylerin hak ve çıkarlarını toplumun genel iyiliği uğruna esnetilebilir görürken; Rawls, toplumdaki her bireyin eşit haklara sahip olması gerektiğini savunur. Bu çerçevede, çalışma, kaynak dağılımı ve devletin rolü konusundaki tartışmaları pratik uygulamalardan ziyade, her iki teorinin felsefi argümanları üzerinden sunmaktadır. Böylece, çalışma pratik politikaların nasıl uygulanacağına dair önerilerde bulunmak yerine, yalnızca iki teorinin temel kavramsal yapılarını ve birbirlerinden nasıl ayrıldıklarını açıklamaya odaklanmaktadır. Özellikle Rawls'un adalet anlayışında, toplumdaki doğal eşitsizliklerin giderilmesi ve dezavantajlı grupların korunması üzerinde durulurken, klasik faydacılıkta bu tür bireysel veya küçük gruplara ilişkin hakların, toplumsal fayda adına ikinci plana atılabileceği ileri sürülmektedir. Araştırma, bu temel farklılıkları derinlemesine irdelerken, her iki yaklaşımın da kendi içindeki çelişkileri ve paradoksları gözler önüne sermektedir. Örneğin, faydacılık, çoğunluğun mutluluğunu artırmayı hedeflerken, bu durum "çoğunluk tiranlığı" eleştirilerine yol açabilmektedir; Rawls ise bu tür eleştirileri, adaletin temelinde her bireyin haklarının korunması gerektiğini savunarak reddeder. Sonuç olarak, çalışma, klasik faydacılık ile Rawls'un adalet teorisinin temel prensiplerini ve aralarındaki felsefi farkları karşılaştırmalı olarak sunarak teorik bakış açılarını ortaya koymak ve bu farklılıkların kavramasına olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla bu iki yaklaşımın incelenmesi, adalet kavramının felsefi temeller ve kavramsal tartışmalar üzerinden değerlendirilmektedir.

Panel 14 (14.15-16.00, Sınıf: A2-93)

Türkiye'de Milliyetçi Siyaset

Panel Başkanı: Berk Esen (Sabancı Üniversitesi)

Reyhan Cemre Karaçalık (Bilkent Üniversitesi), İYİ Parti Milliyetçiliği, 2017-2024

Bu tez, İYİ Parti'nin siyasi konumunu, özellikle milliyetçiliğine odaklanarak incelemektedir. Tezde, ilk olarak partinin 2017'deki kuruluşu ile 2024 yılında kurucu lideri Meral Akşener'in görevden ayrılması arasında geçen sürede yaşadığı siyasi gelişmeler incelenmiş ve bu süreçte partinin milliyetçi ideolojisi hakkında yapılan tartışmalara değinilmiştir. Ardından 2024 yılı Nisan ayında on parti elitiyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlar ile parti belgeleri ve resmi açıklamalar üzerinden parti elitlerinin kurucu dönemin sonunda partinin pozisyonunu nasıl algıladıkları ve tanımladıklarını analiz edilmiştir. İYİ Parti'nin Türkiye'deki milliyetçi gelenek bağlamında nerede konumlanabileceğini araştıran bu tez, partinin sıklıkla MHP ile karşılaştırılmasına rağmen, resmi milliyetçilikle aynı çizgide olduğunu ve AK Parti'nin son yirmi yıldaki 'yıkıcı' İslamcı otoriterliğine karşı Cumhuriyet mirasını savunduğunu iddia etmektedir. Partinin resmi milliyetçi ideolojiye olan bağlılığını çeşitli politika alanlarında gözlemlemek mümkündür. Buna göre, bu milliyetçilik çizgisi bir yandan partinin ılımlılığının kaynağı olarak etkili olurken, diğer yandan toprak bütünlüğü ve kültürel birlik konularında aşırı hassasiyet göstermeye neden olmuş; bu durum azınlıklara, 'dış güçlere,' onların ülke içindeki 'işbirlikçilerine' ve mültecilere karşı korku ve şüphelerinin temelini oluşturmuştur. Partinin dışarıdan en ilerici görüldüğü konu olan kadın haklarında bile parti elitlerinin sözlerinde ilerici

ve geleneksel görüşleri harmanlayan karmaşık bir etkileşim görülmektedir. Partinin milliyetçi ideolojisindeki bu ikilemler ve çelişkiler, sunulan demokratik ve ılımlı imaj hakkında soru işaretleri ve yeni tartışmalar yaratmaya devam etmektedir.

Hasan Başkurt (TOBB ETÜ), Zafer Partisi ve Ümit Özdağ'ın "Göç Karşıtı" Söylemlerinin 2023 Genel Seçimlerine Etkisi

Bu çalışmada, Zafer Partisi'nin göç karşıtı söylemlerinin 14 Mayıs 2023 genel seçimlerine etkisi incelenmektedir. Bu incelemenin amacı Türk siyasal hayatı açısından bir ilk teşkil eden Zafer Partisi'nin performansını analiz etmektir. Çalışmanın sorusu göçmen nüfus oranının yoğun olduğu illerde Zafer Partisi'ne oy verme oranının yüksek olup olmadığıdır. Bu soruyu sorarken 11 Eylül saldırılarının keskin bir kırılma yarattığı ve özellikle "2015 göçmen krizi" ile birlikte Avrupa'nın neredeyse her yerinde yükselen aşırı sağ trendin göç karşıtı söylemleri göz önünde bulundurulmuştur. Avrupa'daki birçok aşırı sağ parti bu söylem ile göçmen nüfusun yoğun olduğu bölgelerde ciddi oy kazanmıştır. Zafer Partisi de benzer söylemlerle kurulduğu günden itibaren gerek sosyal medyada gerek toplumsal alanlarda yer edinmiştir. Çalışma yapılırken nicel veriler toplanarak grafiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Analiz birimi olarak il merkezleri kullanılmıştır. 81 ildeki göçmen nüfus oranı ile Zafer Partisi'nin o illerde aldığı oy oranları arasındaki korelasyon incelenmiştir. Bu korelasyonun anlaşılması amacıyla dağılım grafiği kullanılmıştır. Seçim sonuçları için Yüksek Seçim Kurulu'nun resmi sitesindeki veriler kullanılmıştır. Göçmen nüfus oranı hakkındaki veriler için de Göç İdaresi Başkanlığı'nın en güncel verileri kullanılmıştır. Bu çalışma yapılırken çeşitli seçmen davranışı makaleleri ile bu konudaki güncel kitap bölümleri değerlendirilmeye alınmıştır. Zafer Partisi konusunda çalışma sayısının az olduğunu da eklemek gerekmektedir. Bu bağlamda yapacağımız çalışma literatür oluşması adına bir adım olmayı amaçlamaktadır. Zafer Partisi 2023 genel seçimlerinde 1.216.399 oy alarak %2,23'lük bir oran ile Türkiye'deki en çok oyu alan 7.parti olmuştur. 81 ilde ortalama olarak illerin nüfuslarına oranla %2,4 oranında göçmen bulunmaktadır. Veri analizleri sonucunda göçmen nüfus oranının yüksek olması ile Zafer Partisi'ne oy verme davranışı arasında pozitif bir korelasyon olduğu gözlemlenmiştir. Bir ildeki göçmen nüfus oranı ne kadar fazlaysa o ildeki Zafer Partisi oy oranı da o ölçüde fazladır sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin ,54'lük göçmen oranına sahip Gaziantep'te Zafer Partisi %3,24 oy alarak genel ortalamanın üzerine çıkmıştır. Bursa'da yaşayan göçmen nüfus oranı %5,07 ve Zafer Partisi'nin oy oranı yine ortalamanın üzerine çıkarak %3,63 seviyelerindedir. Sonuç olarak Zafer Partisi'nin oy oranının birçok açıklaması olmakla birlikte "göç karşıtı" söylemlerin ne derece önemli olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bu oyların "tepki oyu" olabileceği de göz önünde bulundurulmuştur. Seçmenlerin, göçmenlerin oluşturduğu ekonomik yükü değerlendirerek oy verme eğiliminde bulunabileceği de değerlendirilmiştir.

Funda Gülşen (Akdeniz Üniversitesi), Kürt Milliyetçisi Partilerin Siyasal Rekabetteki Evrimi: Süreklilik ve Değişim

Çalışmada Kürt milliyetçisi partilerin ortaya çıkmasındaki dayanaklar ve bu partilerin parti rekabetindeki konumu incelenmektedir. Farklı isimlerle farklı dönemlerde etkili olan partiler

arasındaki süreklilik ve değişim çizgileri ortaya konulmuştur. Kürt siyasi hareketini açıklamak için başvurulabilecek çok sayıda teori bulunmaktadır. Bu teoriler arasında en önemlilerinden biri Lipset ve Rokkan'ın toplumsal bölünme teorisidir. Bu teoriye göre, tarihin belirli aşamalarında ortaya çıkan toplumsal karşıtlıklar siyasal partilere dönüşerek parti sisteminin şekillenmesine yol açmaktadır. Bu aşamalardan ilki, ulus devletin oluştuğu dönemde etnik, dilsel ve dinsel azınlıkların merkezîyetçi politikalara karşı tepkisiyle ortaya çıkan bölünmelerdir. Kürt siyasi hareketini bu teoriye dayandıran çalışmalar, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte, merkezîyetçi politikalar ve Türk milliyetine dayalı kurulan ulus-devlet anlayışının, Kürt kimliğine sahip topluluklar arasında bir muhalefet oluşturduğunu ve bu durumun Kürt siyasi hareketinin ortaya çıkmasında belirleyici bir rol oynadığını savunmaktadır. Kürt siyasi hareketini açıklamada kullanılan bir diğer teori Inglehart'ın Değer Değişimi Teorisidir. Bu teori, bireylerin parti tercihlerinin materyalist ve post-materyalist değerler aracılığıyla şekillendiğini ileri sürer. Sanayi toplumlarında materyalist değerler (ekonomik büyüme, istikrar ve güvenlik) baskın olurken, sanayi sonrası toplumlarda post-materyalist değerler (bireysel özgürlük, çevre duyarlılığı, kendini ifade) öne çıkmaktadır. Bu değişim, parti siyasetinde de sınıf temelli rekabetten kimlik temelli rekabete geçişe yol açmıştır. Kürt milliyetçisi partilerin 1990'lı yıllarda kurumsallaşması ve siyasi rekabete aktif olarak katılması, bu teorinin argümana dayanak oluşturmaktadır. Kürt milliyetçisi partilerin ortaya çıkmasını ve yükselişini açıklamak için başvuru olan önemli başka bir teori de Post-Marksist yaklaşımın sınıf belirleyiciliğini genişleterek toplumsal mücadelenin çoklu özneler tarafından yürütüldüğü argümanıdır. Bu bağlamda Kürt siyasi hareketi klasik sınıf temelli bir anlayıştan kimlik siyasetini de içerecek şekilde evrimleşmiştir. Sol orijinli bir parti olarak Kürt etnik milliyetçiliğini de partinin ideolojik bileşenlerine katması bu argümanı desteklemektedir. 1990'lı yıllardan itibaren bağımsız bir parti ailesine dönüşen Kürt milliyetçisi partiler, seçim stratejilerinde farklı yaklaşımlar benimsemiştir. Bu hareket, söz konusu döneme kadar halk isyanları ve diğer partiler içerisinde temsil edilmiş olup, bu durum hareketin ideolojik niteliğini önemli ölçüde etkilemiştir. 1980'ler ve 1990'lar boyunca Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) gibi partilerde temsil edilen Kürt siyasi hareketi, 1990'ların başında bağımsız bir parti yapısına kavuştuğunda, ideolojik olarak sol siyasetle daha fazla ilişkili hale gelmiştir. 1990'lar ve 2000'lerin başında bu partilerin ideolojik bileşenlerinden bir diğeri laiklik olmuştur. Özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) iktidara gelmesiyle birlikte, Türkiye'de laik-dindar kutuplaşmasının artmasıyla Kürt milliyetçisi partiler, uzun bir süre Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ile birlikte laik kutupta konumlanmıştır. Ancak 2000'li yıllarla birlikte, bu partiler seçim beyannamelerinde Kürt kimliğine ve etnik kimlik vurgusuna daha fazla yer vermeye başlamış ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde büyük bir seçmen kitlesini konsolide etmiştir. Kürt milliyetçisi partilerin seçim rekabetinde farklı politik stratejilere yönelmesinde, diğer partilerle ilişkileri kadar parti kapatma davaları ve uzun bir süre geçerli olan seçim barajı da belirleyici bir unsur olmuştur. Parti kapatma davaları nedeniyle, bu partiler sürekli olarak yeni isimler altında yeniden kurulmuştur. Bu sürecin, Kürt milliyetçisi partilerin sürekliliğini ve ideolojik tutarlılığını önemli ölçüde etkilediği söylenebilir.

Özay Güngör (Akdeniz Üniversitesi), Estonya, Güney Kore ve Türkiye'nin Dijital Devlet Politikalarının Uluslararası Kuruluşlar Bağlamında Karşılaştırılması

Ulus devletlerin kamu politikaları sürecinde uluslararası kuruluşların etkisi yadsınmaz. Günümüzün önemli kamu politikalarından olan dijital devlet konusu üzerinde de uluslararası kuruluşlar uzun yıllardır çalışmaktadır. Bu konu üzerindeki uygulamalar dünya çapında uzun süredir varlığını sürdürse de evrensel bir standart veya çerçevesi belirlenmiş bir model bulunmamaktadır. Bu nedenle uluslararası kuruluşlar kendi belirledikleri kriterler üzerinden ülkelerin dijital devlet politikalarını belirli periyotlarla analiz etmekte, araştırma sonuçlarını raporlamakta, konuya ilişkin değerlendirmelerini ve kıyaslamalarını sunmaktadırlar. AB, BM, DB ve OECD dijital devlet politikaları konusundaki çalışmalarıyla dikkat çeken uluslararası kuruluşlardandır. Uluslararası kuruluşların (AB, BM, DB ve OECD) dijital devlet değerlendirme belgeleri incelendiğinde günümüz itibarıyla “değişmeyen” lider ülkeler arasında Estonya ve Güney Kore bulunmaktadır. Türkiye de uluslararası kuruluşların politika değerlendirme çalışmalarında yer alan ülkelerdendir. Ülkelerin dijital devlet politikaları üzerinde uluslararası kuruluşların etkilerini görmek mümkündür. Bu çalışmada birden fazla amaç güdülmektedir. İlk olarak çalışma kapsamında kamu politikası aktörlerinden olan ve çalışma örneği olarak seçilen uluslararası kuruluşların (AB, BM, DB ve OECD) dijital devlet politikalarının içeriği, amaçları, uygulaması, karşılaşılan sorunlar ve etkileri açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Daha sonra çalışmada başarılı ülke örneklerinden oldukları kabul edilen Estonya ve Güney Kore üzerinde uluslararası kuruluşların dijital devlet politika süreçlerine katkısının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Son olarak çalışmada Estonya ve Güney Kore ile Türkiye uluslararası kuruluşların etkileri bağlamında karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılması da hedeflenmektedir. Dijital devlet konusunda evrensel bir standart veya çerçevesi belirlenmiş bir model bulunmadığından dolayı bu değerlendirmelerin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu değerlendirmelerin Türkiye'nin dijital devlet politika amaç ve yöntemlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalara katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Çalışmada öncelikle veri toplama araçlarından doküman incelemesi ile uluslararası kuruluşların dijital devlete ilişkin değerlendirme belgeleri incelenecektir. Sonrasında Estonya, Güney Kore ve Türkiye'nin dijital devlet politikaları ile ilgili kurumların faaliyet raporları, çalışmaları ve majör politika belgeleri araştırma konusu yapılacaktır. Çalışma konusu doğrultusunda bulunan raporlar, çalışmalar ve majör politika belgeleri üzerinden ulus devletlerin dijital devlet politika süreçlerinde uluslararası kuruluşların etkisi değerlendirilecektir.

Yeşim Ekşi (Sinop Üniversitesi), İslam Dünyasında Demokrasi: Türkiye, İran ve Mısır Örnekleri Üzerinden Uluslararası Endeksler Çerçevesinde Bir Analiz

Bu çalışma, İslam dünyasının demokrasi ile ilişkisini, İslam'ı üç farklı siyasal yapıda işleyen Türkiye, İran ve Mısır örnekleri üzerinden uluslararası endeksler çerçevesinde ele almayı

amaçlamaktadır. İslam ülkelerinin demokrasi ile ilişkilerini karşılaştırmalı olarak inceleyen bu araştırma, ülkelerin yönetim şekilleri, bireysel özgürlükler, siyasete katılım ve hükümetin işleyişi gibi temel kriterler üzerinden kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Çalışmanın temel sorusu, İslam dünyasında demokrasinin neden sınırlı bir ilerleme kaydettiği ve bu ülkelerin uluslararası demokrasi endekslerindeki konumlarını belirleyen faktörlerin neler olduğudur. Türkiye, İran ve Mısır, İslam dünyasında farklı siyasal sistemlere sahip ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Türkiye, laik bir cumhuriyet olarak demokrasiye geçiş sürecinde önemli adımlar atmış, ancak son yıllarda otoriterleşme eğilimleri göstermeye başlamıştır. İran, teokratik bir cumhuriyet modeliyle yönetilmekte ve demokrasi endekslerinde en alt sıralarda yer almaktadır. Mısır ise Arap Baharı sonrası yaşadığı siyasal dönüşümlerle dikkat çekmekte, ancak askeri yönetimin etkisi altında demokratikleşme süreci sekteye uğramaktadır. Bu üç ülke, İslam dünyasında demokrasinin farklı yüzlerini temsil etmektedir. Uluslararası demokrasi endeksleri, İslam ülkelerinin neden demokratikleşme süreçlerinde zorlandığını anlamaya yönelik önemli veriler sunmaktadır. Bu endekslere göre, İslam dünyasındaki birçok ülke, "hibrit rejim" veya "otoriter rejim" kategorilerinde sınıflandırılmaktadır. Demokratikleşmenin önündeki temel engeller arasında siyasal katılımın sınırlı olması, sivil özgürlüklerin kısıtlanması, yargı bağımsızlığının yetersizliği ve hükümetlerin şeffaflık eksikliği öne çıkmaktadır. Özellikle Türkiye, İran ve Mısır gibi ülkelerde, siyasal sistemlerin yapısı (laiklik ile din arasındaki gerilim, askeri yönetim etkisi) ve bölgesel istikrarsızlıklar, demokratik kurumların gelişimini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, din ve devletin iç içe geçmiş olması, İslam ülkelerinde demokrasinin kalıcı olmasını ve sağlıklı işlemesini engelleyen en önemli faktörlerden biridir. Bu nedenle, uluslararası endeksler, İslam ülkelerinin demokratikleşme sürecinde hem yapısal hem de kültürel engellerle karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada, Economist Intelligence Unit (EIU) Demokrasi Endeksi, Freedom House Özgürlük Raporu ve benzeri uluslararası endeksler kullanılarak, ülkelerin demokrasi performansları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu endeksler, siyasal katılım, sivil özgürlükler, hükümetin işleyişi ve siyasal kültür gibi kriterler üzerinden ülkelerin demokrasi düzeylerini ölçmektedir. Ayrıca, her bir ülkenin iç siyasal dinamikleri, tarihsel süreçleri ve bölgesel etkileri de dikkate alınarak, demokrasinin önündeki engeller ve fırsatlar değerlendirilmiştir. Türkiye örneğinde, laiklik ile İslam arasındaki gerilim, siyasal katılımın sınırlılığı ve yargı bağımsızlığı sorunları öne çıkmaktadır. İran'da, dini liderin siyasal sistemi kontrol etmesi ve sivil özgürlüklerin kısıtlanması, demokrasinin önündeki en büyük engeller olarak görülmektedir. Mısır'da ise askeri yönetimin sivil siyasete müdahalesi ve muhalefetin bastırılması, demokratikleşme sürecini zorlaştırmaktadır. Bu çalışmanın önemi, İslam dünyasında demokrasinin gelişimini anlamak ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları uluslararası bir perspektifle ele almasıdır. Türkiye, İran ve Mısır örnekleri, İslam dünyasında demokrasinin farklı tezahürlerini göstermesi açısından önemlidir. Çalışmanın bulguları, hem akademik literatüre katkı sağlamayı hem de politika yapıcılar için yol gösterici olmayı hedeflemektedir. Ayrıca, bu çalışma, İslam ülkelerinde demokrasinin geleceği hakkında daha derinlemesine araştırmalar yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tolga Aksoy (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Sağ Partilerde Çözülme: Türkiye ve İtalya Örnekleri

Bildiğimiz anlamda siyasi partiler, oy hakkının genişlemesi ve halkın siyasal sürece katılımıyla tam olarak ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler sonrasında siyasi parti yapıları belirli bir süre için donmuştur. Seymour Martin Lipset ve Stein Rokkan, 1967’de yayınladıkları “Party Systems and Voter Alignments” adlı çalışmada, 1920’lerden kitabı yayınladıkları 1960’lara kadar büyük değişimler yaşanmadığını ve siyasi parti yapılarının donduğunu ilk defa ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda Rokkan ve Lipset’in teorisine göre siyasi parti yapıları belirli dönemde donmuş kabul ediliyor. Ancak 1990’larda siyasi parti yapılarında belirgin değişimler görüyoruz. Bu değişimlerin nasıl ve neden gerçekleştiğini açıklamak teorinin ne ölçüde geçerli olduğunu görmek açısından önem arz etmektedir. Geçmişe dönük bir inceleme gerçekleştirilecek olmasından dolayı yaşanan sürecin ve elde edilen sonuçların sınanabilir olmasını kolaylaştırması açısından karşılaştırmalı yöntem kullanmak farklı bağlamlardaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyarak teorik genellemelere ulaşmayı mümkün kılacaktır. Bunun için karşılaştırılması yapılacak en uygun iki ülke Türkiye ve İtalya’dır. Bu iki ülkenin 1990’larda sağ siyasal parti yapılarındaki çözümlerinin aynı anda gerçekleşmesinin yanında her ikisi de geçmişte tek parti tarafından yönetilmiş ve çok partili sisteme aynı anda geçmişlerdir. Bunun yanında iki ülkede yaşanan siyasal krizler ve yolsuzluk skandalları, SSCB’nin dağılması sonrasında oluşturulan yeni dış politika ve toplum yapısının değişimi gibi aynı anda gerçekleşen birçok benzerliğe sahiptirler. Bu benzerliklerden dolayı Türkiye ve İtalya’nın karşılaştırılması teoriyi sınamamızı sağlamasının yanında 1990’lardaki sağ siyasal parti çözümlerinin ulusal dinamiklerden mi yoksa uluslararası dinamiklerden mi kaynaklandığını anlamamıza yardımcı olacaktır. Bundan dolayı çalışmada Türkiye ve İtalya karşılaştırmalı yöntem kullanılarak incelenmiştir. İnceleme sırasında öncelikli olarak Türkiye ve İtalya’nın sağ siyasal parti yapıları incelenerek geçmişleri ve geçirmiş buldukları değişimler anlatılmıştır. Daha sonrasında sağ siyasal partilerin geçirmiş buldukları değişimlerin nedenlerini anlamak için toplum yapısı ve geçirmiş olduğu değişimler, dini yapıdaki değişimler, siyasi krizler ve yolsuzluk skandalları, Avrupa Birliği’nin (AB) iki ülkeye karşı tutumları, Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) Komünizm karşıtı eylemleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin (SSCB) dağılması unsurları incelemiştir. Bu bağlamda inceleme sonucunda İtalya’da Güney’den Kuzey’e göçler, toplumsal farkları azaltmış ancak Türkiye’de köyden kente göç eden nüfus, kimliğini koruyarak homojenleşmemiştir. Bunun yanında modern turizmin gelişmesi iki ülkenin güney sahillerinde benzer siyasi dönüşümlere neden olmuştur. AB’nin Avrupa vatandaşı yaratma misyonu da İtalya’nın ulusal kimliğini güçlendirerek toplumsal kaynaşmayı hızlandırmış, Ancak Türkiye’de ulusal bütünleşmeyi desteklemek yerine Kürt grupları gibi çeşitli etnik gurupları desteklemeye yönelik politikalarıyla toplumsal ayrışmaları belirginleştirmiştir. Dini kurumların geçirmiş bulunduğu değişimlerde siyasal partilerin çözümlerini etkilemiştir. İtalya’da dini kurumların zayıflaması çözümlere neden olurken Türkiye’de dini söylemlerin artması bu çözümlere neden olmuştur. SSCB’nin dağılması bu etmenlerin etkili olmasını sağlayan ana unsurdur. SSCB’nin dağılması ile İtalya’da seçmen Komünizm korkusu olmadan oy kullanabilmiştir. 1970’lerin sonundan itibaren Türkiye’de de Komünizm tehlikesi hissedilmesinden dolayı ABD Yeşil Kuşak Projesi kapsamında Türkiye üzerinde politika geliştirmiştir. Ancak SSCB’nin dağılması sonrası bu politikaların etkileri ortadan kalkmamış ve ortaya çıkmış olan dini guruplar İslami kimliği ön planda olan partiler yönünden tercihlerini kullanmaya devam etti. Sonuç olarak, İtalya’daki sağ siyasal çözümler, toplumsal kaynaşma ve SSCB’nin çökmesiyle sağın geleneksel dayanaklarını kaybetmesine dayanırken, Türkiye’deki

çözülme, toplumsal farklılıkların derinleşmesi, siyasal İslam'ın yükselmesi ve ABD'nin Soğuk Savaş politikalarının etkisinin devam etmesi nedeniyle gerçekleşmiştir.

Panel 16 (14.15-16.00, Sınıf: A2-11/12)

Neoliberalizm ve Yansımaları

Panel Başkanı: İhsan Ercan Sadi (Antalya Bilim Üniversitesi)

Bu panelde, günümüz neoliberalizmin tarihsel izleği ve siyasi, ekonomik ve de kültürel yansımaları tartışılacaktır. Karl Marx, özel mülkiyeti ele alırken 'mülkiyet özgürlüğü' kavramından ziyade 'mülkiyetten özgürlük' ilkesine dayanır. Marx'a göre modern burjuva sınıfının özel mülkiyet anlayışı, tarihsel gelişimin önünde büyük bir engeldir ve sınıfsal eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Özel mülkiyetin emekçi tarafından değil, burjuvazi tarafından birikmesi, emek sömürsünün temelini oluşturur. Bu bağlamda Marx'ın "yabancılaşma" kavramı, işçinin emeğine ve topluma karşı yabancılaşmasını açıklayan kritik bir kavramsal çerçeve sunar. Kapitalizmin doğası gereği, işçinin ürettiği değer kendisine değil, sermaye sahiplerine hizmet ettiğini savunan Marx, bu durumun emek-emekçi eşitsizliğini derinleştirdiğini öne sürer. Marx'ın özel mülkiyet eleştirisi sadece 19. yüzyıl kapitalizmiyle sınırlı kalmayıp, günümüz neoliberal ekonomi politikalarının analizinde de güçlü bir araç sunmaktadır. Neoliberalizm, deregülasyon, özelleştirme ve piyasalaştırma süreçleri aracılığıyla sermaye birikimini hızlandırırken, emeğin ve hizmetlerin metalaştırılmasını da teşvik etmektedir. Neoliberal politikalar, toplumsal refahın önüne geçerek servet eşitsizliğini artırırken, bireylerin ekonomik özgürlüklerini ve demokratik katılımını da sınırlandırmaktadır. Frank Herbert'in Dune romanı, neoliberalizm ve ekolojik sömürü arasındaki bağlantıları ortaya koyan edebi bir örnek teşkil etmektedir. Romanın temel mekânı olan Arrakis çölü ve gezegenin en önemli kaynağı olan "baharat", neoliberal ekonomi politikalarının doğa üzerindeki tahakkümüne dair güçlü bir metafor sunar. CHOAM ve İmparatorluk gibi güç odakları, doğal kaynakları ekonomik kazanç için sömürürken, yerel halk olan Fremenler, suyu kolektif mülkiyet olarak görerek alternatif bir ekolojik yönetim modeli ortaya koyar. Paul Atreides'in yükselişi ve Arrakis'in ekolojik dönüşümü, neoliberal kalkınma anlayışına eleştirel bir perspektiften yaklaşarak, doğanın sermaye ve iktidar ilişkileri içinde nasıl yeniden düzenlendiğini gözler önüne serer. Neoliberalizmin politik ve toplumsal etkileri, özellikle demokratik siyasetin marjinalleşmesi bağlamında da ele alınmaktadır. Romanya örneği üzerinden yapılan analiz, neoliberal politikaların işgücü piyasasında deregülasyonu artırarak demokratik katılımı nasıl azalttığını göstermektedir. Cristian Mungiu'nun *RMN* (2022) ve *Radu Jude'nin Do Not Expect Too Much from the End of the World* (2024) filmleri, neoliberalizmin toplum üzerindeki etkilerini eleştirel bir perspektiften inceler. Bu filmler, emeğin metalaşması, toplumsal dışlanma ve demokratik katılımın zayıflaması gibi temaları işleyerek, bireylerin post-politik koşullarda nasıl hareket ettiğini gözler önüne serer. Neoliberalizmin toplumsal dönüşüm üzerindeki etkileri, Max Weber'in 'bürokrasi' ve 'demir kafes' kavramları üzerinden de değerlendirilebilir. Günümüz neoliberal toplumlarında özelleştirme, performans odaklılık ve dijitalleşme gibi süreçler, Weber'in uyardığı gibi, sistemlerin insan doğasından uzaklaşmasına ve bireylerin daha da sıkı bir kontrol altına alınmasına yol açmaktadır. Neoliberalizm,

bürokrasiyi kamu çıkarına hizmet eden bir yapıdan ziyade sermayeleştirme aracı haline getirirken, demokratik hesap verebilirlik azalmakta ve toplumsal adalet algısı zayıflamaktadır.

Yağmur Yetimoğlu (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Özel Mülkiyetten Özgürlüğe: Karl Marx'ın Emek ve Sömürü Eleştirisi Üzerinden Neoliberal Politikaların Değerlendirilmesi

Marx, özel mülkiyeti anlatırken “mülkiyet özgürlüğü” yerine “mülkiyetten özgürlük” mottosundan yola çıkmaktadır. Özel mülkiyetin, tarihsel gelişimin önündeki en büyük engellerden biri olduğunu savunan Marx, sınıf farklarına ve mücadelelerine de dikkat çekmektedir. Bu noktada Marx'ın özel mülkiyet anlayışının ana savunusunu anlamak önemlidir; özel mülkiyete bir karşıtlık yoktur, modern burjuvazi özel mülkiyeti reddedilmektedir. Bunun yanı sıra “yabancılaşma (*alienation*)” insanın kendi emeğine ve topluma yabancılaşmasını açıklayan en önemli kavramlardandır. Marx'a göre emek, emekçi için özel mülkiyet yaratmaz, modern burjuvazi için yaratır ki bu da 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi ve 1973 İnsan Hakları Bildirgesi kapsamında değerlendirildiğinde emek-emekçi eşitsizliğine dikkat çekmektedir. 1973 İnsan Hakları Bildirgesi'ne göre “Mülkiyet hakkı, her vatandaşın mallarını, gelirini ve emeğinin ve becerisinin ürünlerini dilediği gibi kullanma ve tasarruf etme hakkıdır” (İnsan Hakları Bildirgesi, 1793, madde 16). Marx, emekçinin emeğinin kapitalizm tarafından sömürülmesi üzerindeki tartışmasını bu bağlamda genişletmektedir. Marx'ın özel mülkiyet eleştirisi sadece 19. Yüzyıl kapitalizmi ile sınırlı kalmamakta, günümüz şartlarında değerlendirildiğinde neoliberal ekonomi politikalarının analizi için de bize güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Neoliberal ekonomi politikaları kapsamında özellikle deregülasyon, özelleştirme ve piyasalaştırma süreçlerinin derinleşmesi, Marx'ın başlıca eleştirilerinden biri olan sermaye birikimine anlam katmaktadır. Tarihsel bağlamda değerlendirdiğimizde devletlerin uyguladığı neoliberal politikalar, insan emeğinin ve hizmetlerinin önemini azaltmakta bir diğer deyişle metalaştırmakta, böylelikle sermayenin tek bir elde birikmesinin ve servet eşitsizliğinin önünü açmaktadır. Bu çalışmada, Marx'ın özel mülkiyet eleştirilerinden ve temel kavramlarından yola çıkarak, kapitalizmin gelişimi ve neoliberal politikaların sonuçları tartışılmakta, bu esnada Marx'ın diğer özel mülkiyet düşünürlerine karşı olan eleştirilerine de yer verilmektedir.

Tolga Koçoğlu (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Weberyen Bürokrasi ve Çağdaş Neoliberalizm

Bu makale, Max Weber tarafından önerilen bürokrasi ve demir kafes kavramlarının günümüz neoliberal toplumlarındaki kalıcı önemini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle, özelleştirme, amansız performans artışı veya verimlilik konusundaki neoliberal ısrar (veya saplantı) ve yeni dijitalleştirilmiş teknolojiler, Weber'in uyardığı sistemlerin insani özelliklerinin kaybını gittikçe arttırmaktadır. Neoliberal sistem ayrıca kamu çıkarını dikkate almak yerine bürokratik yapıları gözetleme ve piyasalaştırma araçlarına dönüştürmektedir. Sonuç olarak, çağdaş birey üç temel kaldıraçla baskı altına alınmış görünmektedir: bürokratik aygıtların giderek daha güçlü ve özerk hale gelmesi ve kendilerini demokratik kontrolden giderek daha fazla kurtarması, günlük yaşamın tüm dokularına nüfuz eden bitmeyen bir piyasalaştırma süreci ve bu iki gücü sürekli olarak destekleyen, yeniden şekillendiren ve iten benzeri

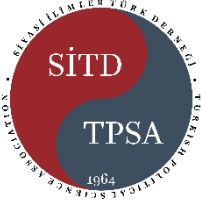
görülmemiş bir teknolojik ilerleme. Artan popülizm, kitlesel siyasi yabancılaşma ve temsil krizleri demokratik hesap verebilirliğin ve algılanan sosyal adaletin azalmasının sonuçları olarak düşünülebilir. Bu nedenle, Weber'in çalışmaları günümüz neoliberal dünyasının toplumsal-politik sorunlarını anlamak için hayati önem taşımaktadır.

Özgür Özdemir (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Post-Politik Eleştiri: Neoliberalizmin Demokrasi Üzerindeki Etkisinin İncelemesi

Bu çalışma, neoliberal dönüşümün demokratik siyasetin marjinalleşmesi üzerindeki etkisini post-politik bir çerçevede incelemekte ve anlamlı bir vaka olarak Romanya'yı ele almaktadır. Çalışma, işgücü piyasasının deregülasyonu, metalaşma ve teknokratik yönetim gibi neoliberal mekanizmaların sosyo-ekonomik eşitsizlikleri nasıl derinleştirdiğini ve siyasete demokratik katılımı nasıl azalttığını araştırmaktadır. İçerik analizi yöntemiyle Cristian Mungiu'nun *RMN* (2022) ve Radu Jude'nin *Do Not Expect Too Much from the End of the World* (2024) filmleri incelenerek, bu eserlerin neoliberal ideolojilere ve bunların toplum üzerindeki etkilerine yönelik eleştirel bir perspektif sunduğu gösterilmektedir. Analiz, filmlerin umutsuzluğu, emeğin metalaşmasını ve sistematik dışlanmayı nasıl yansıttığını ortaya koyarak bireylerin post-politik koşullar tarafından şekillenen sınırlı toplumsal alanlarda nasıl hareket ettiğini gözler önüne sermektedir. Bu çalışma, post-politika ve neoliberalizm üzerine teorik tartışmaları kültürel eleştiriyle sentezleyerek sinemanın çağdaş siyasi ve toplumsal sorunlara dair derinlemesine içgörüler sunmadaki rolünü vurgulamaktadır.

Resul Atıcı (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Neoliberalizm ve Politik Ekoloji Bağlamında Dune'a Bir Bakış

Frank Herbert'in bilimkurgu klasiği haline gelmiş *Dune* romanı, neoliberalizmin doğayı sermaye ve iktidar ilişkileri içinde nasıl yeniden düzenlediğini ele alan politik ekoloji ve post-humanizm perspektifinden katmanlı bir anlatım sunar. Kitabın ana mekânı olan çöl gezegeni Arrakis'in ekolojik yapısı ve stratejik öneme sahip doğal kaynağı olan "baharat," neoliberal ekonomi politikalarının doğa üzerindeki tahakkümünü yansıtan güçlü bir metaforudur. CHOAM ve İmparatorluk gibi güç odakları, doğal kaynakları ekonomik kazanç için sömürürken, Fremenler suyu kolektif mülkiyet olarak değerlendirerek alternatif bir ekolojik yönetim modeli sunar. Paul Atreides'in yükselişi ve Arrakis'in ekolojik dönüşümü, neoliberal kalkınma politikalarının insan-merkezci doğa yönetimi anlayışını eleştirel bir bağlamda sorgular. *Dune*, doğal kaynak yönetimi, iktidar ve ekolojik sürdürülebilirlik arasındaki gerilimleri irdeleyerek, politik ekoloji açısından önemli bir edebi örnek teşkil etmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada *Dune* romanında ekonomi politikalarının ekolojik sistemler üzerindeki etkilerini ve alternatif politik ekolojik yönetim biçimlerini ortaya koyan temalar, semboller ve motifler irdelenecektir.



SIYASI İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXI. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

III. OTURUM (3 MAYIS 2025, CUMARTESİ, 16.15-18.00)

Panel 17 (16.15-18.00, Sınıf: A1-14)

Türk Dış Politikası III

Panel Başkanı: Emre Erdemir (Antalya Bilim Üniversitesi)

Ayşe Beyza Gürlü (Bağımsız Araştırmacı), Kürt Sorunu: Türkiye'nin AB'ye Entegrasyonunun Bir Ön Koşulu

Türkiye-AB ilişkilerini anlamak ve anlamlandırmak adına tarihsel olayları göz önünde bulundurmak faydalıdır. Örneğin, 1856 Paris Antlaşması ile Osmanlı hükümeti, kendi vatandaşları üzerinde söz sahibi olduğunu diğer Avrupalı hükümetlere kabul ettirmişti. Ek olarak, Türkiye Cumhuriyeti'ni uluslararası arenada meşrulaştırmış olan Lozan Antlaşması'nda, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından sadece gayrimüslimler azınlık statüsüne sahipti. Bu da farklı etnisiteye mensup fakat Müslüman olan azınlıkların bu statüden mahrum olmasına sebep oldu. Bu bildiri, Türkiye'deki azınlık sorununu ele almaktadır. Özellikle de Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanmış olan raporlarda Türkiye'deki azınlık sorununa sıkça değinilmektedir. Bu raporlarda AB'nin konuya olan tutumunda bir süreklilik ya da değişim gözlemleniyor mu sorusuna bildiriye cevap verilecektir. Daha da önemlisi, bu raporlar Türkiye'nin azınlık haklarını geliştirmesine yardımcı oluyor mu? Türkiye'nin AB'ye entegre olması sürecinde azınlık sorununun aşılması önemli bir role sahiptir. Bu sebeple, bu yazı, Avrupa Komisyonunca hazırlanmış raporlarda azınlık konusunun nasıl ele alındığını analiz etmektedir.

Elif Bağlar (Yeditepe Üniversitesi) & Deniz Ataman (Yeditepe Üniversitesi), İlişkileri Yeniden Kurmak: Avrupa Birliği ve Türkiye İçin Pragmatik Bir Yaklaşım

Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) ilişkileri, uzun yıllara dayanan ancak giderek çıkmaza giren bir süreci yansıtmaktadır. Türkiye'nin 1987'de başlayan tam üyelik başvurusu, siyasi ve ekonomik reformlarla zaman zaman ilerleme kaydetse de, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi konulardaki gerilemeler nedeniyle Avrupa Birliği tarafından durdurulmuştur. 2016'da imzalanan Mülteci Anlaşması gibi iş birlikleri, Türkiye'nin AB ile tam üyelik yerine işlevsel bir ortaklık çerçevesinde ilişkisini sürdürdüğünü göstermektedir. Çalışmamız, Türkiye'nin AB üyelik perspektifinin artık bir seçenek olmadığını ve tarafların ilişkilerini alternatif iş birliği modelleri üzerinden yeniden inşa etmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmamız Türkiye-AB ilişkilerini "Dışsal Farklılaştırılmış Entegrasyon" (*External Differentiated Integration* - EDI) modeli çerçevesinde ele almakta ve tarafların üyelik dışı ancak

işlevsel ve sürdürülebilir bir işbirliği formülü geliştirmesi gerektiğini öne sürmektedir. Türkiye'nin demokratik geri çekilme (*democratic backsliding*) süreci, AB normatif çerçevesine uyumsuzluğu ve jeopolitik dinamikleri nedeniyle, tam üyelik yerine "stratejik ortaklık" modeline yönelmesi gerekmektedir. Önerilen model, Türkiye'nin AB ile gümrük birliği, ortak dış politika ve güvenlik politikaları (CFSP), tarım politikaları ve savunma sanayisi alanlarında işlevsel iş birliğini artırmasını amaçlamaktadır. AB-Türkiye ilişkilerinin yalnızca adaylık müzakerelerine sıkışıp kalmasının, tarafları gereksiz siyasi gerilimlere sürüklediği ve mevcut iş birliği alanlarını dahi zayıflattığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, çalışmamız Türkiye'nin üyelik başvurusunu geri çekerek AB ile daha gerçekçi, işlevsel ve kazan-kazan ilkesine dayanan bir stratejik ortaklık kurmasını savunmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin AB ile tam üyelik perspektifinden çıkması, ikili ilişkileri daha sürdürülebilir ve dinamik hale getirecektir. AB'nin de bu yeni ilişki modelini kabul etmesi, genişleme politikalarını revize etmesini ve dış ortaklarıyla daha esnek iş birliği mekanizmaları geliştirmesini sağlayacaktır. Bu çalışmada önerilen iş birliği modeli, hem Türkiye'nin hem de AB'nin uzun vadeli çıkarlarını koruyarak mevcut tikanlıkları aşma potansiyeline sahiptir.

Ata Kaan Doğan (Bağımsız Araştırmacı), Afetler ve Diplomasi: Çatışma ve İş Birliği Arasında Türkiye ve Suriye

Bu çalışma, afet diplomasisi çerçevesinde, 2023 depremleri gibi doğal afetlerin ve su sorunları gibi jeopolitik zorlukların Türkiye'nin Suriye ile dış politikasını nasıl etkilediğini incelemektedir. Çalışma, 2021 sonrası döneme odaklanarak, iki ülke arasındaki ilişkilerde yapıcı değişiklikleri destekleme çabalarını ele alıyor. Doğal afetlerin ve sınırları aşan su kaynakları sorunlarının diyalog ve iş birliğini teşvik eden birer araç olabileceğini araştırıyor. Son 30 yılda, Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkiler, çözülemeyen tarihi anlaşmazlıklar ve birçok yakınlaşma girişimi ile şekillenen oldukça politize bir yapıya sahip olmuştur. Ancak, doğal afetler ve jeopolitik zorlukların daha sık yaşandığı günümüz dünyasında, ortak afetlerin ve kaynakların bu iki komşu ülke arasındaki rolü henüz yeterince incelenmemiştir. Bu çalışma, 2023'teki ikiz depremleri, siyasi engelleri aşma ve iyi niyet geliştirme potansiyeli taşıyan bir afet olarak ele alırken, su sorunlarını hem çatışma hem de iş birliği aracı olarak incelemektedir. Afet diplomasisi çerçevesi kullanılarak gazetelerden, politika analizlerinden ve tarihsel kaynaklardan toplanan verilerle yapılan bu çalışma, afetlerin ve ortak su kaynakları sorunlarının diplomatik ilişkilere güçlü bir katkı sunabileceğini savunmaktadır. Ancak, bu etkinin daha geniş jeopolitik gerilimler, tarihsel anlaşmazlıklar ve mevcut siyasi bağlam tarafından şekillendiği vurgulanmaktadır.

Panel 18 (16.15-18.00, Sınıf: A1-06/07)

Uluslararası İlişkilerde Tarihsel ve Güncel Meseleler
Panel Başkanı: Cerem I. Cenker-Özek (Antalya Bilim Üniversitesi)

Gülfem Akyıldız (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi), NATO ve İstihbarat: Küresel Güvenlikte Stratejik İş Birliği

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), kuruluşundan bu yana kolektif güvenliğin sağlanmasında istihbaratı stratejik bir unsur olarak benimsemiştir. Günümüz dünyasında güvenlik tehditleri giderek çeşitlenmiş, konvansiyonel tehditlerin yanı sıra terörizm, siber saldırılar ve hibrit savaş stratejileri ön plana çıkmıştır. Bu durum, NATO üyesi ülkeler arasındaki istihbarat paylaşımının ve iş birliğinin her zamankinden daha kritik hale gelmesine neden olmuştur. NATO, ittifakın güvenliğini sağlamak ve tehditleri önceden tespit edebilmek amacıyla istihbarat süreçlerini sistematik bir şekilde yönetmekte ve üyeler arasındaki koordinasyonu artırmaya çalışmaktadır. NATO'nun istihbarat yapılanması, üye ülkeler tarafından sağlanan bilgilerin ortak bir çerçevede değerlendirilmesine dayanmaktadır. 2017 yılında kurulan NATO İstihbarat ve Güvenlik Genel Müdürlüğü (JISD), ittifakın stratejik istihbarat faaliyetlerini koordine eden temel bir yapı olarak görev yapmaktadır. NATO'nun istihbarat sistemi genel olarak askeri istihbarat ve siyasi-stratejik istihbarat olmak üzere iki ana bileşenden oluşur. Askeri istihbarat, sahadaki operasyonlar için kritik öneme sahipken, siyasi-stratejik istihbarat, küresel güvenlik dinamiklerinin anlaşılmasına ve diplomatik karar alma süreçlerine rehberlik etmektedir. NATO, bu bilgilerin paylaşımında "ihtiyaç duyulan kadar bilgi" prensibini benimseyerek, güvenlik risklerini en aza indirmeye çalışmaktadır. İstihbarat iş birliği, NATO'nun karşı karşıya olduğu tehditlerle mücadelede kilit bir rol oynamaktadır. Terör örgütleriyle mücadele kapsamında üye ülkeler arasında istihbarat değişimi sağlanmakta ve operasyonel başarı artırılmaktadır. Özellikle El Kaide, DEAŞ ve benzeri tehditler karşısında ortak bilgi paylaşımı, terör saldırılarının önlenmesinde kritik bir işlev görmektedir. Bunun yanı sıra, NATO'nun siber güvenlik alanındaki istihbarat faaliyetleri, özellikle 2016 yılında siber uzayın operasyonel bir alan olarak tanınmasının ardından daha da güçlendirilmiştir. Devlet destekli siber saldırılar ve dezenformasyon kampanyaları, NATO'nun güvenliği açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca, hibrit savaş yöntemleri, yani ekonomik baskılar, vekil savaşlar ve propaganda faaliyetleri gibi unsurlar, NATO'nun istihbarat mekanizmalarının sürekli olarak gelişmesini zorunlu kılmaktadır. Buna rağmen, NATO'nun istihbarat faaliyetleri çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Üye ülkeler arasındaki güven eksikliği, istihbarat paylaşımının sınırlı olmasına yol açabilmektedir. Bazı ülkeler, ulusal güvenlik gerekçesiyle hassas bilgileri paylaşma konusunda çekimser davranabilmektedir. Bunun yanı sıra, özellikle Rusya ve Çin gibi küresel aktörlerin istihbarat faaliyetleri, NATO için önemli bir güvenlik açığı oluşturmaktadır. Teknolojik gelişmeler ise bir yandan NATO'nun istihbarat toplama ve analiz kapasitesini artırırken, diğer yandan yeni güvenlik tehditlerini de beraberinde getirmektedir. Yapay zekâ, büyük veri analitiği ve otonom sistemler, istihbarat süreçlerini dönüştürmekte ve örgütün bu yeni teknolojilere adapte olmasını zorunlu kılmaktadır. Sonuç olarak, NATO'nun uluslararası güvenlik alanındaki rolü, güçlü bir istihbarat iş birliği ile doğrudan ilişkilidir. Günümüz tehditlerinin karmaşıklığı, üye ülkeler arasındaki bilgi paylaşımının daha da geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. NATO, siber güvenlikten terörle mücadeleye kadar geniş bir yelpazede istihbarat faaliyetlerini koordine ederek, ittifakın güvenliğini sağlamaya çalışmaktadır. Ancak, güven sorunları, teknolojik tehditler ve dış aktörlerin istihbarat faaliyetleri gibi zorluklar devam etmektedir. Bu nedenle, NATO'nun istihbarat kapasitesini daha da güçlendirmesi ve üye devletler arasındaki koordinasyonu artırması, gelecekteki başarısı açısından hayati öneme sahiptir.

Muhterem Akgüden (ODTÜ) & Avnihan Kırışık (Ankara Üniversitesi), Mülteci Politikalarına Çok Katmanlı Yaklaşım: Polonya Örneği

Polonya'daki Hukuk ve Adalet Partisi (PiS), 2015-2023 yılları arasında iktidarda kalmıştır. Bu süreç Avrupa'yı sarsan iki büyük göç dalgasıyla kesişmiş ve PiS farklı mülteci grupları için farklı söylemler benimsemiştir. Literatürde bu yaklaşımları açıklayan az sayıda teorik çalışma bulunurken, Paris Okulu ve Gramşiyen fikirler, güç ilişkilerine dayalı açıklamalar sunarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, PiS'in mülteciler konusundaki söylemlerini eleştirel söylem analizi yöntemiyle inceleyerek, Paris Okulu ve Gramşiyen fikirlerin güç ilişkileri açısından göç çalışmalarına nasıl katkı sağlayabileceğini araştırmaktadır. Paris Okulu, güvenlik söylemlerinin yanı sıra kurumların, bürokrasinin ve güvenlik profesyonellerinin günlük pratiklerini merkeze alarak, güvenliğin nasıl uygulamaya konduğunu, hangi kurumlar aracılığıyla hayata geçirildiğini ve bu pratiklerin toplumsal yapıya nasıl işlediğini incelemektedir. Bu yaklaşımda, refere edilen nesnelere sabit kabul edilmek yerine, uygulama süreçleri ve politikalar aracılığıyla sürekli yeniden üretilen, şekillenen unsurlar olarak ele alınmakta; hangi unsurların "korunmaya değer" olduğunun toplumsal ve kurumsal pratikler içinde inşa edildiği vurgulanmaktadır. Bu perspektif, söylemlerin devletin güvenlik pratiklerine, bürokratik uygulamalara ve hukuki düzenlemelere nasıl yansıdığına, günlük yaşamda nasıl somutlaştığına odaklanmaktadır. Bu bağlamda, Paris Okulu, PiS liderlerinin mülteciler konusundaki söylem ve pratiklerine eleştirel söylem analizi metoduyla yaklaştığında, resmî açıklamalarda ve medya temsillerinde Ukraynalı mültecilerin dayanışma ve ortak kimlik ekseninde buyur edildiğini, Suriyeli mültecilerin "öteki" olarak dışlandığını tespit etmektedir. Bu söylemler pratiklerle vücut bulmakta; Suriyeli ve Ukraynalı mülteciler arasındaki ayrım, farklı göç politikaları, yasal başvuru prosedürleri, barınma merkezleri, iş gücüne katılım ve toplumsal tutum gibi günlük pratiklerde kendini göstermektedir. PiS'in söylemsel düzlemde hayata geçirdiği bu pratikler, mülteciler için güvensizlik üretirken; partinin iktidar ilişkileri içerisindeki konumunuysa güçlendirmiştir. Gramşiyen fikirlere göre 'madun', hegemonik ilişkiler açısından egemen sınıfların dışında kalan ve maruz kaldıkları koşullar nedeniyle konumlarını anlama veya iyileştirme imkânları son derece sınırlı olan ve sosyo-politik olarak kendilerini temsil edemeyen gruplar olarak görülmektedir. Göç literatüründe birçok çalışma, mülteci grupları madun gruplar olarak kabul etmektedir. PiS liderlerinin söylemleri eleştirel söylem analizi metoduyla incelendiğinde, Suriyeli grupların madun konumunda tutulduğunu, ancak popülist sağcı fikirlerini tehdit etmeyecek Ukraynalı grupların benimsenme eğiliminde olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Bu durumda bir hegemonya inşasından söz edilmesi durumunda, söylemlerle benimsenen Ukraynalı grupların PiS fikirlerine rıza göstermesi olasıdır. Ayrıca, bu fikirler ortak akla dönüştürülebilirse, Polonya vatandaşlarını oluşturan gruplardan rıza almak da kolaylaşacaktır. Yani, bu söylemler, güç ilişkileri açısından PiS yönetimini avantajlı, ancak Suriyeli mültecileri madun kılmaktadır. Bu iki yaklaşım bir arada kullanıldığında tamamlayıcı olmakta ve güç ilişkileri hem kurumsal pratikler hem de rızaya dayalı hegemonya inşası süreci açısından analiz edilebilmektedir. Yani, kurumlar ve pratikler hegemonyanın oluşması için kurulur ve madun sınıflar bir güvenlik tehdidi haline getirilir. PiS, ideolojik fikirleri etrafında bir hegemonya

kurabilmek için rızasını alabileceği Ukraynalı mültecileri kurumsal ve söylemsel olarak meşrulaştırır ve politik hedeflerine tehdit olarak gördüğü Suriyeli mültecileri karşıt söylem ve pratiklerle tehdit olarak tanıtır ve onları madun konumunda bırakır. Sonuç olarak, bu çalışma, post-pozitivist yaklaşımların farklı yollarla aynı sonuca nasıl ulaşabildiğini kültürel-ideolojik ve kurumsal-yapısal nedenlerine odaklanarak göstermektedir. Aynı zamanda, bu iki teorik yaklaşımın entegrasyonunun, güvenlik söylemleri ile güvensizlik pratikleri arasındaki dinamik ilişkileri açıklamada güçlü bir araç sunduğunu ortaya koymaktadır. Böylece, çok katmanlı analizlere imkân tanıyan bir çerçeve sunarak, göç çalışmalarında güç ilişkilerine odaklanan teorik bir katkı sağlamaktadır.

Elif Özkoç (Dokuz Eylül Üniversitesi), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin Çatışma ve Çatışma Sonrası Göç Yönetimindeki Rolü: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler

Günümüzde ulusal sınırları aşan, dünya genelinde farklı boyutlarda ve alanlarda etki bırakan sorunlar artış göstermektedir. Bugünkü mevcut durumda en büyük küresel sorunlardan birisi zorunlu göçtür. Uluslararası örgütler sorunların çözümüne göz ardı edilemeyecek rol üstlenmektedir. Göç alanında faaliyet gösteren en önemli örgütlerden bir tanesi Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'dir (UNHCR). UNHCR, 1951 Mülteci Sözleşmesinin uygulanışını denetlemekte ve yetki alanına giren kişilerin koruma altına alınması adına üye devletler ve uluslararası toplum arasında iş birliği yapmaktadır. UNHCR'in 2024 Mayıs verilerine göre, dünya genelinde zorunlu göç sebebiyle mülteci durumuna düşen kişi sayısı 120 milyona ulaşmıştır. Bu kişilerin 43.4 milyonu mülteci, 63.3 milyonu ise iç göçe zorlanmış kişi olarak kayıt altına alınmıştır. Son zamanların en büyük göç hareketliliği Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da gerçekleştirilen protestoları ve iç karışıklıkları içeren Arap Baharının Suriye'deki etkisinden dolayı gerçekleşmiştir. 2011 yılında protestolar ile başlayan karışıklıklar sonrasında Suriye'yi iç savaşa sürüklemiş ve büyük bir göç dalgasının oluşmasına sebep olmuştur. Türkiye bu göç dalgası nedeniyle dünyada en çok göç alan ülke durumuna gelmiştir. İnsanların kitleler halinde ülkeye girişi göç alanında düzenlemelerin yapılandırılmasını ve sürecin yönetilmesini gerekli kılmıştır. 2011 yılından beri mültecilerin ihtiyaçlarının giderilmesi ve toplumla uyumunu sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Esad rejiminin Aralık 2024'te düşüşünden sonra artış göstermesi beklenen Suriye'ye geri dönüş bağlamında gerçekleştirilmesi planlanan politikaların da oluşturulması başlatılmıştır. UNHCR'a göre 2025 yılı içerisinde mültecilerin 'i ülkesine bir gün dönmeyi planlarken bunların 'si 12 ay içerisinde dönmeyi planladığını belirtmiştir. 1960 yılından beri Türkiye ile ilişkiler geliştiren UNHCR, Türkiye'nin göç alanındaki düzenlemelerinin ve uygulamalarının bir parçası olmuştur ve olmaya devam edeceği çıkarımı yapılmaktadır. Suriye iç karışıklığı öncesinde, 2006 yılında New York'ta düzenlenen Uluslararası Göç ve Kalkınma Yüksek Düzeyli Diyalogunda, mülteci korumasının ve göç yönetiminin birbirini tamamlayıcı olarak anılmasının ardından, UNHCR göç yönetimi kavramının alana bağdaştırılması vesilesiyle politika yapmada aktif katılım ile bir koruma yöntemi geliştirmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin kitlesel göçe maruz kalması bu yöntemin geliştirilmesine olanak sağlamıştır. Her ne kadar ekonomik bağımlılık, etkililik ve klasik yardım sağlaması yönünden eleştirilse de UNHCR zorunlu göç alanında sorunların tespiti ve kalıcı çözümlerin yaratılmasına yönelik girişimler içerisinde olmuştur. Siyasi bir kuruluş olmayan UNHCR, Türkiye'de göç

alanında yapılan düzenlemelerde ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde önemli bir iş birliği ortağıdır. Farklı alanlarda katkısı olan kuruluş, kamu alanında politikaların geliştirilmesine fayda sağlamaktadır. Kuruluş özünde siyasi bir kimlik taşımasa da pratikte sahip çıkmış olduğu normlar ve değerler için siyaset ile yakın ilişki içerisinde olmaktadır. Geliştirilen ilişkiler ihtiyaç bulunan alanlarda tespit edilen sorunların çözümünü güçleştirmekte olan engellerin kaldırılmasına yardımcı olmaktadır. Bu bildiriye, UNHCR'in çatışma ve çatışma sonrası göç yönetimindeki rolü Türkiye üzerinden Suriyeli mültecilere yönelik olarak planlanan ve yürütülen politikalar kapsamında incelenmektedir. Bu çalışma UNHCR'in Türkiye'deki göç olgusu bağlamındaki faaliyet ve Suriyeli mülteciler bağlamında göç yönetimine katkısı alanlarını kapsayarak uluslararası kuruluşlar, uluslararası mülteci rejimi ve uluslararası göç yönetimi çalışmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, UNHCR'in Suriyeli mültecileri kapsayan politika yapma ve yönetim sürecine normatif ve operasyonel etkisini içermektedir.

Zeynep Elif Turgut (Yaşar Üniversitesi), Çevrim İçi Duygular: Mülteci Karşıtı Çevrim İçi Ağlarda Duygusal Dinamiklerin Analizi

2015 yılında başlayan "mülteci krizinden" bu yana göç hakkındaki tartışmalar sosyal medyada daha belirgin hale gelmiştir. Bu bağlamda sosyal medya platformlarının bazıları göçmen toplulukları içindeki olumlu bağlantıları güçlendirebilirken aynı zamanda yabancı düşmanlığı duygularını da körükleyerek toplumsal bölünmeleri derinleştirmekte ve sosyal uyuma zarar verebilmektedir. Büyüyen ve yayılan çevrimiçi ağlar, içeriklerinde paylaşılan duygusal verilerin miktarını artırırken, aynı zamanda göçmenler ve mültecilerle ilgili kamuoyunu da etkilemektedir. Ancak bu durumun dinamikleri yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma, duygusal analizle zenginleştirilmiş büyük ölçekli çevrimiçi ağ verilerini kullanarak bu boşluğu doldurmayı amaçlamakta, Sosyal medyada çeşitli aktörlerin duyguları nasıl etkilediğine Telegram örneğine odaklanarak çevrimiçi sosyal ağlardaki mülteci karşıtı söylemin dinamiklerinin sistematik analizini ve karşılaştırmasını yapmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu çalışma "Telegram platformundaki çevrim içi aktörlerin mülteci karşıtı söylemlerinde hangi duygular baskındır ve bu duyguları tetikleyen başlıca faktörler nelerdir?", "Çevrimiçi aktörler, mülteci karşıtı hangi duyguları tetiklemektedir?" ve "Çevrimiçi aktörler hangi duygusal tepkileri ortaya çıkarmaktadırlar?" sorularına odaklanmaktadır. Araştırma, "MARTINI-Malicious Actors Profiling and Detection in Online Social Networks through Artificial Intelligence" başlıklı uluslararası AB CHIST-ERA & TÜBİTAK projesinin bir parçasıdır. Veri toplama ve işleme için üç aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir: Telegram Grup Seçimi, Label Studio aracılığıyla Etiketleme ve Analiz süreci. Veriler; Türkiye, Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Hindistan, Fransa ve diğer Avrupa ülkeleri dahil olmak üzere bir dizi ülkeyi temsil eden, potansiyel olarak mülteci karşıtı duyguları ve kötü niyetli içeriği paylaşan 180 Telegram kanalından toplanmıştır. Veri kümesi sonucunda toplam 4.822 mesaj; Hugging Face modelindeki "öfke, beklenti, iğrenme, korku, neşe, sevgi, iyimserlik, karamsarlık, üzüntü, şaşkınlık ve güven" duygusal sınıflandırma işlemine tabi tutulmuş ve SpaCy kütüphanesi ile yer adları, milliyetler, dini ve siyasi gruplar üzerinden isimlendirilmiş Varlık Tespiti gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki adım olarak, mesajlardaki kötü niyetlilik, söylem duygusu ve kırılma dereceleri hesaplanmıştır. Duygu matrisi ve ısı haritası kullanan bu çalışma, mülteci

karşıtı mesajlarda olumsuz duyguların yaygınlığını, öfke ve tiksintinin sıklıkla birlikte ortaya çıktığını, bunun da düşmanca bir anlatıya katkıda bulunduğunu, mültecilerin nasıl tehdit olarak çerçevelendiğini ve belirli demografik grupların nasıl insanlık dışında gösterildiğini ortaya koymaktadır. Analiz, verideki tüm gruplar ve özellikle de Müslümanlar, İsraililer, Fransızlar, Yahudiler ve Amerikalılarla ilgili tartışmalarda negatif duyguların baskınlığını göstermektedir. Örneğin, öfke önemli bir olumsuz unsur olarak gözüke de özellikle Müslüman, Afgan ve İsraili gruplarda belirginleşmekte ve genellikle doğrudan öfke veya saldırganlıktansa eleştiri veya aşağılama yöntemiyle kendini göstermektedir. Bunun yanı sıra, olumlu duygular olan neşe, sevgi ve güven sürekli olarak düşük oranda kalmakta, ancak bu duygular, daha katı mülteci karşıtı politikaları desteklemek veya bunların arttırılmasını manipülatif yolla haklı çıkarma amacıyla kullanılmaktadır. Bu durum, öfke, tiksinti ve korku gibi olumsuz duyguların duygusal tetikleyiciler olarak işlediği, olumlu duyguların ise mülteci karşıtı söylemi meşrulaştırmak amacıyla manipülatif araçlar olarak kullanıldığı kasıtlı bir stratejiyi yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra, korku duygusu ise çoğunlukla bağımsız olarak görülse de suç, hastalık veya ekonomik dengesizliklerle ilgili asılsız iddiaları da içeren tehdit algısını arttırmıştır. Bu manipülatif söylemin stratejisi, göçmenlere karşı toplu bir düşmanlık ve duygusal kutuplaşmayı besleyen "biz ve onlar" ikiliğini oluşturma çabası olarak yorumlanabilir. Bu durumda olumlu duyguların azlığı, belli içerik türlerinin seçici olarak paylaşılması ve güçlendirilmesiyle olumsuz duyguların daha da güçlendiği bir "yankı odası" etkisi oluşturmaktadır.

Panel 20 (16.15-18.00, Sınıf: A1-95)

Siyasal Düşünceler Tarihi II

Panel Başkanı: Hasret Dikici Bilgin (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Gülbeyaz Sert (İstanbul Bilgi Üniversitesi), Akıl Kavramının Dönüşümü: Erdemden Araçsal Akla

Her kavram, belirli kültürel ve felsefi bağlamlar tarafından şekillendirilmiş kendine özgü bir tarihe sahiptir. Bu yaklaşım, kavramların tarihinin bir keşifler tarihi değil, bir icatlar tarihi olduğunu öne sürer. Akıl kavramı da kendi tarihine sahiptir. Michael Frede'nin *Rationality in Greek Thought* (1996) adlı eserinde Antik Yunan felsefesindeki akıl kavramına dair yaptığı yorumlardan esinlenerek, bu çalışmada akıl kavramının geçirdiği köklü dönüşüme odaklanıyor, Antik Yunan filozoflarının yorumlarından modernitedeki araçsal ve bilişsel anlamlarına doğru nasıl evrildiğini inceleme girişiminde bulunuyorum. Antik Yunan düşünürlerine—Platon, Sokrates ve Aristoteles'e—göre aklın arzularcı bir yönü bulunmaktadır. Aklın kendi arzularına sahip olması, bu düşünürler için, aklın kurucu özelliklerinden biridir. Öte yandan bu özellik, çağdaş akıl anlayışında yer almamaktadır. Arzularcı yön, aklın kendi arzularına sahip olduğu ve bu arzuların insan eylemlerini iyiye yönlendirdiği anlamına gelir. Aklın arzulara sahip olduğu düşüncesi oldukça dikkat çekicidir; zira günümüzde arzu genellikle duygu alanıyla ilişkilendirilirken, akıl ve arzu Kartezyen bir ikililik içerisinde resmedilmektedir. Bu çalışmada, Frede'nin referans verdiği birincil kaynaklara dönerek, aklın kendi arzularına sahip olmasının ne anlama geldiğini derinlemesine inceleme denemesinde bulunuyorum. Bu doğrultuda, Aristoteles'in *Nikomakhos'a Etik*'teki akıl kavramına odaklanıyor ve onu Aydınlanma'nın akıl ve akılcılık anlayışına yönelik eleştirilerinde Frankfurt Okulu düşünürlerinin geliştirdiği araçsal

akıl kavramıyla karşılaştırıyorum. Aristoteles'in *Nikomakhos'a Etik*'ine ek olarak, Max Horkheimer'in *Amaçlar ve Araçlar* (1974) başlıklı çalışmasını da odaklanıyorum. Aristoteles için "akıl kendi arzularına sahip olması", bir kişinin yalnızca aklın onayladığı belirli arzulara sahip olduğu anlamına gelmediği gibi, bireylerin, inançlarının bu arzuların nesnelere iyi olduğunu göstermesi nedeniyle belirli arzular geliştirdiği anlamına da gelmez. Ayrıca, bu arzulara sahip olmanın akılcı olduğu iddiasını da taşımaz. Bunun yerine, Aristoteles'e göre hakikat ve iyiyi arzulamak gibi bazı arzular doğrudan aklın kendisinden kaynaklanmaktadır. Aristoteles'e göre insan eylemleri nihai bir amaca (*telos*) yöneliktir ve insan ruhu rasyonel (*rational*) ve rasyonel olmayan (*arational*) bileşenlere ayrılmıştır. Aklın arzularının olması—yani hakikati ve iyiyi arzulama yetisi—Aristoteles'in akıl kavramının temel karakteristiğini oluşturur. Bu çalışma, Aristoteles'in akli, entelektüel ve ahlaki erdemlerin insan yaşamının uygun işleviyle yakından bağlantılı olduğu bir erdem etiği bağlamında ele aldığını göstererek, Antik düşüncenin, etiği muhakeme ile nasıl bütünleşik bir şekilde ele aldığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık, Horkheimer'in eleştirdiği modern akıl anlayışı, akli "tarafsız" ve hesaplayıcı bir kapasite olarak yeniden tanımlayarak önceden belirlenmiş amaçların gerçekleştirilmesini öncelemektedir. Bu çalışmada ayrıca, Horkheimer'in öznel akıl ile nesnel akıl arasındaki ayrımını inceleyerek, aklın normatif boyutlarının nasıl araçsal akıl tarafından yerinden edildiğini tartışıyorum. Akıl kavramının geçirdiği bu dönüşüm, etik sorgulamanın aşınması ve eleştirel düşüncenin bastırılmasıyla karakterize edilen bir tarihsel, siyasal ve kültürel manzaranın oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Mehdi Sosar (Sakarya Üniversitesi), Batı ve Batı Dışı Topumlarda Entelektüel Kavramının Oluşumu ve Entelektüelin Toplum ve Siyasetle İlişkisi: İran Örneği ve Mirza Fethali Ahundzade'nin Eserleri

Siyaset Bilimi ve Sosyoloji disiplinlerinin kesişim kümesinde, özellikle de toplum ve siyasal otorite arasındaki ilişkilerin incelenmesinde en önemli kavramlardan biri entelektüel kavramı ve onun işaret ettiği entelektüel sınıfının bahse konu ilişkideki rolüdür. Bu çalışmanın amacı entelektüel kavramının Batı ve Batı dışı toplumlarda oluşumu ve farklarını İran örneği ve Fethali Ahundzade'nin eserleri özelinde incelemektir. Bu doğrultuda, öncelikle entelektüel kavramı ve sınıfının Batı'nın tarihsel koşulları içerisinde nasıl şekillendiği irdelenecek; daha sonra kavramın kendine has siyasal ve sosyal bağlamı içerisinde Osmanlıya "münevver", İran'a ise "ruşenfikr" olarak geçişi ve bu geçiş esnasındaki yaşanan ortak anlam kayması analiz edilmiştir. Çalışmada, bu anlam kaymasının entelektüel sınıfının Batı ve Batı dışı toplumlardaki rolünü nasıl değiştirdiği ve bu rol değişiminin entelektüel sınıfının siyasal tutumları ve toplumla olan ilişkilerini nasıl etkilediği 19. Yüzyıl İran modernleşme sürecinin en önemli aydınlarından biri olan Mirza Fethali Ahundzade'nin eserleri üzerinden incelenmiştir. Araştırma bulguları, İran gibi Batı Dışı bir toplumda aydının ana sorunsalının Batı'daki entelektüelin aksine siyasal otorite ve onun çeşitli yansımalarına meydan okumak değil modernleşme / muasırlaşma mefhumları ekseninde toplumu ıslah etmek olduğunu göstermektedir.

Emre Önkibar (Galatasaray Üniversitesi), Hegemonik Anlatıda Özdeşleşme Sorunu: Filistin Yanlısı Protestolar

Bu çalışma, 2024 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşen Filistin yanlısı protestoları temel alarak, çağdaş siyasi direnişte kimlik kurma süreçlerinin karmaşıklığını incelemektedir. Lacan ve Marcuse'un felsefi-psikanalitik çerçevelerinden yararlanarak, "umutsuzluğu" pes etmeden önceki son eylem olarak gören anlayışı sorgular; "boş jest"i hakikatin etkisine ve Eros'un yıkımına dönüştürerek, direniş hareketlerini şekillendirmede politik hayal gücünün vazgeçilmez önemini vurgular. Ayrıca, tarihsel ve güncel protestoların psikanalitik bir analizi, umutsuzluk ve ideolojik hegemonya karşısında bile siyasal bir gücün ortaya çıkabileceğini gösterir.

Panel 21 (16.15-18.00, Sınıf: A2-03)

Yeni Türkiye Söylemleri ve Dış Politika

Panel Başkanı: B. Toygar Halistoprak (Antalya Bilim Üniversitesi)

Ayşe Serra Ünalı (ODTÜ), Türkiye'nin Ulusal Rol Anlayışı ile Rol Performansı Arasındaki Farklılık: 2011-2024 Yılları Arasında Suriye Mülteci Krizi Bağlamında Bir Karşılaştırma

Bu çalışma, Türkiye'nin 2011-2024 yılları arasında Suriye mülteci krizini yönetirken benimsediği ulusal rol anlayışı ile fiili rol performansı arasındaki uyumu incelemektedir. Holsti'nin ulusal rol anlayışı çerçevesini kullanarak, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dış politika söylemi ve kararlarının Türkiye'nin Suriye mültecilere yönelik yaklaşımını nasıl şekillendirdiğini analiz etmektedir. Araştırma üç belirgin dönemi tanımlamaktadır: (1) 2011–2016 yılları arasında Türkiye'nin kendisini "imanın savunucusu" olarak konumlandığı ve tarihsel, dini ve ahlaki yükümlülükleri vurgulayarak açık kapı politikası izlediği dönem; (2) 2016–2020 yılları arasında sınır güvenliği, askeri müdahaleler ve mültecilerin dönüşünü kolaylaştırmaya yönelik altyapı projelerine öncelik verilerek "bölgesel koruyucu" ve "kalkınmacı" rollerine yönelen dönem; (3) 2020'den günümüze kadar olan süreçte Türkiye'nin mülteci politikalarında bağımsız hareket ederek uluslararası yük paylaşım sistemine meydan okuduğu "aktif bağımsız" ve "revizyonist" rollerinin öne çıktığı dönem. Türkiye'nin kendi tanımladığı roller ile uyguladığı politikalar arasındaki karşılaştırmayı merkeze alan bu çalışma, ideolojik söylemler, iç politik dinamikler ve jeopolitik gerçeklikler arasındaki etkileşimi ortaya koymaktadır. Çalışmada, Türkiye'nin rol performansını analiz etmek için Türkiye'deki hukuki düzenlemeleri, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın istatistik ve raporlarını, sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve uluslararası kuruluşların raporlarını inceleyerek, söylem ve uygulama arasındaki tutarlılığı değerlendirecektir. Bulgular, Türkiye'nin değişen dış politikasının ve bunun mülteci yönetimi ile uluslararası ilişkiler üzerindeki etkilerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Mustafa Murat Uluer (İzmir Ekonomi Üniversitesi), Medya Yoluyla Ulus Yeniden Markalama: Türkiye'de Yeni Osmanlılık ve Ontolojik Güvenlik Perspektifi

Bu çalışma, ontolojik güvenlik, yeni Osmanlılık ve ulus markalama arasındaki kompleks ilişkiye odaklanmaktadır. Tarih temalı pembe diziler aracılığıyla AKP iktidarı altında son yirmi yılda yaşanan dönüşüme ve bu dönüşümün ardında yatan motivasyonlara ontolojik güvenlik perspektifinden ışık tutmak amaçlanmıştır. AKP yönetimi altında yeni Osmanlı ideolojisinin vizyonlarına ulaşmak için Türkiye (yeniden) markalaştırılmaktadır. Yeni Osmanlı politikaların başarıya ulaşabilmesi için AKP iktidarı tarafından şekillendirilen 'yeni' Türkiye kimliğinin eski Osmanlı topraklarına tanıtılması ve bu kimliğin meşruiyetinin tarihsel referanslarla sağlama alınması gerekmektedir. Bu gereksinim Türk medya ürünlerinin özellikle Balkanlar ve Orta Doğu'ya ihraç edilmesiyle ve tarih anlatılarının yeniden yorumlanması ile sağlanmaktadır. Bu süreçte Türkiye, yeni Osmanlı ideolojinin dayattığı ontolojik güvenlik kodlarını güçlendirmek için emperyal geçmişiyse barışırken aynı zamanda da yerleşik Kemalist öz anlatılardan uzaklaşmaktadır. Yeni Osmanlı anlatılarının öne çıkmasıyla, Türkiye'nin ontolojik güvenliğini ilgilendiren öz anlatılarda ortaya çıkan boşluklar AKP hükümeti ve onun seçkinleri tarafından yaratılan söylemlerin TV dizileri tarafından yeniden üretilmesiyle giderilmektedir. Buna bağlı olarak bu çalışma, Türkiye'nin değişen kimliğine ve hükümet anlatılarına ışık tutmak amacıyla ilki 2002-2014 ve ikincisi 2014-2023 olmak üzere iki farklı dönemdeki güncel televizyon dizilerini analiz etmektedir. Son olarak, medya ile ulus markalama, ontolojik güvenlik ve iddialı bir yeni Osmanlı kimliği arayışı arasındaki simbiyotik ilişkiyi ortaya koyan çalışma, ulusal kimliğin belirli bir versiyonunu şekillendirme ve güçlendirmede medya anlatılarının rolünü vurgulamaktadır.

Begüm Büyüksavaş Özbudaklı (İzmir Ekonomi Üniversitesi), Korkunun Emaresi Mi Gücün Göstergesi Mi?: SİHA'ların Türkiye Siyasetindeki Rolü

Türkiye son yıllarda küresel silah ihracatçıları listesinde bir yükseliş göstermektedir. Yerli savaş teknolojilerine, özellikle silahlı insansız hava araçlarına yapılan yoğun yatırımlar, bu eğilime katkıda bulunan merkezi unsurlar haline gelmiştir. Türkiye'nin giderek artan SİHA uzmanlığı toplumun farklı kesimlerinden farklı tepkiler almaktadır. İster dış politika aracı ister iç politika aracı olarak kullanılsın, Türk SİHA'ları dünyanın farklı bölgesel çatışmalarında etkinliklerini kanıtlarken Türk dış politikasındaki başarılı etkisi daha fazla tartışılabilirken, ülke sınırları içerisinde aldıkları destek konusunda duyulabilecek şüphe çok daha azdır. Soğuk Savaş'ın nükleer silahlar için rekabetle karakterize edilen geleneksel silahlanma yarışı yerini teknolojik ilerlemeler için bir yarışa bırakmıştır. Bu daha geniş belirsizlik bağlamında, SİHA gibi yeni askeri yeteneklerin entegrasyonu, belirli askeri yetkinliklere sahip olmanın silahlı bir çatışmaya girme eğilimi ile bir korelasyon olup olmadığı sorularını gündeme getirmektedir. Gerçekten de, karar vericilerin motivasyonu, nihayetinde iç destek kaybına yol açma potansiyeli taşıyan 'ceset torbası sendromundan' kaçınmak olarak yorumlanabiliyorsa, Walsh'un SİHA'lar konusundaki anlayışı, kullanıcıları için iç politik maliyetleri azaltma vaadini taşımaktadır. Ancak, Türkiye bağlamında, iktidardaki hükümetin son seçimlerdeki eşzamanlı başarısı, partinin Neo-Osmanlı eğilimlerinin ortaya çıkması olarak algılanabilir. Seçmen ve yerel izleyici maliyet teorilerinin teorik çerçevesi, Türkiye'deki SİHA endüstrisinin evrimini incelemek için umut verici bir yaklaşım sunmaktadır. SİHA'ların daha düşük ekonomik maliyetleriyle kullanım kararının, uluslararası bir silahlanma yarışına doğrudan bir yanıt olmaktan ziyade, öncelikle iç dinamikler

ve hesaplamalar tarafından etkilenip etkilenmediğini araştırmak güçlü bir açıklama olabilir. Alternatif olarak, paylaşılan kültür ve tarih üzerine odaklanan tartışmalar, genellikle Neo-Osmanlılık olarak adlandırılan bir perspektif sunarak, AKP'nin Orta Doğu'da önemli bir bölgesel güç olarak kendini kurma çabalarının akademik ilgi çektiği yönünde farklı bir açı önerebilir. Ayrıca, Kemalist ve laik muhalefetten içsel bir izleyici kaybı yaşama pahasına, Neo-Osmanlı teorik açıklaması öncekiyle karşılaştırıldığında olumsuz bir şekilde kendini göstermektedir. Türkiye, devlet merkezli girişimler ve özel sektör yatırımları içeren dönüştürücü bir yaklaşım aracılığıyla savunma sanayisinde öncü olmaya çalışmaktadır. Son on yılda, bu işbirlikçi çaba, ülkenin savunma sektöründeki üretim yeteneklerine ve bunların ihracatına önemli ölçüde odaklanmıştır. Yerli yenilik ve üretimi önceliklendirerek, Türkiye stratejik özerkliğini artırmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, teknolojik ilerlemeleri teşvik etmekte ve Türkiye'yi küresel sahnede etkili bir oyuncu olarak konumlandırmaktadır. UDI raporuna göre 2030 yılına kadar Türkiye SİHA pazarında önde gelen bir oyuncu olmayı hedeflemektedir. Türk savunma politikalarında SİHA'ların rolü önümüzdeki yıllarda evrilebilse de, önemi sürekli artmakta ve daha da önemlisi savunma sanayisinin 'Türkleştirilmesi' hükümetin meşruiyetinin merkezinde yer almaktadır. Bu taahhüt, hem meşrulaştırıcı bir araç hem de nüfusu ahlaki olarak güçlendirme aracı olarak hizmet etmektedir. Bu meşruiyetin Kemalist muhalefete karşı sürekli olarak mı kazanıldığı yoksa Yeni Osmanlılık mı olduğu daha detaylı bir akademik tartışma ihtiyacını doğurmaktadır.

Fırat Şirin (Anadolu Üniversitesi), Türkiye Yüzyılı Söyleminin Seçmen Davranışlarına Etkisi

Söz konusu çalışma 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimleri özelinde seçmen davranışlarını popülist literatüre dayandırarak anlamayı ve açıklamayı denemektedir. Cumhurbaşkanlığı adayları Recep Tayyip Erdoğan'ın seçim sürecinde kullandığı söylemlerden biri olan "Türkiye Yüzyılı" söyleminden, Cumhurbaşkanlığı seçmenleri neler anlamıştır ve fenomenolojik uzamlarındaki imgesel karşılıkları nelerdir? sorusunu kadrajına almaktadır. Söz konusu soruya Şanlıurfa özelinde 4 aylık bir alan sürecinde toplanan veriler ile cevap aranmıştır. Çalışma nitel alan araştırması olup fenomenoloji desenini esas almıştır. Cumhurbaşkanlığına dahil olan MHP, AKP, Hüda Par ve YRP seçmenlerinden oluşan 33 kişilik örneklem grubundan toplanan verilere dayanmaktadır. Elde edilen verilerden seçmenin "Türkiye Yüzyılı" söyleminden çeşitli imgeler inşa ettiği ve bu imgeler aracılığıyla Laclaucu anlamda farklılık ve eşdeğerlilik zincirleri ürettiği tespit edilmiştir. Bu zincirlerin ve imgesel temsiliyetlerin örüntüsel analiziyle seçmen davranışlarının anlamlı olduğu varsayımını tartışmaya açmıştır.

Berk İnal (Sinop Üniversitesi), Türkiye'de Sivil İtaatsizlik Perspektifinde Onur Yürüyüşü

Geçmişten günümüze kişiler ya da topluluklar, haklarını savunmak veya taleplerde bulunmak gibi çeşitli sebeplerle protesto ve eylemlerde bulunmuşlardır. Bunların bazıları, seviyeleri değişkenlik gösterse de şiddet içermekte, bazıları da şiddete başvurulmadan yapılmıştır. Bu eylemler, köklü değişimlere yol açabildiği gibi herhangi bir somut sonuç doğurmadan da sona erebilmektedir. Demokratik toplumlarda ifade özgürlüğü olarak yorumlanabilen protestolar demokratik olmayan ya da daha az demokratik olan toplumlarda sert tepkiler görebilmektedir.

Çalışmada, şiddete başvurulmadan yapılan protesto çeşitlerinden biri olan sivil itaatsizlik hakkında bilgiler verilip sonrasında 2002 yılından beri Türkiye siyasetinde belirleyici rol oynayan Adalet ve Kalkınma Partisi dönemindeki onur yürüyüşleri sivil itaatsizlik çerçevesinde incelenmiştir. Sivil itaatsizliğin kurucusu kabul edilen Henry David Thoreau 1849 yılında yazdığı Sivil İtaatsizlik kitabında, döneminde yaşanan ABD-Meksika savaşını ve yine o dönemdeki kölelik sorununu kaleme almış, ABD hükümetine karşı şiddetsiz bir şekilde bireysel olarak insanların tepki göstermesini ve hükümetin bu şekilde kararlarından vazgeçtirilebileceğini savunmuştur. Sivil itaatsizliğin diğer meşhur önderleri Mahatma Gandhi ve Martin Luther King'dir. Sivil itaatsizlik kısaca, yasaya aykırı, kamuya açık, şiddetsiz ve vicdani olarak bir yasayı ya da hükümet politikasını veya kararını engelleme isteği ile yapılan eylemlerdir. Sivil itaatsizlik üzerine farklı yorumlamalar yapan ve meşruiyetinin temellerini tartışan çeşitli yazarlar vardır. Peter Singer, John Rawls ve Jürgen Habermas bunlardan bazılarıdır. Singer, insanların saldırganlığını kabul eder ve bu saldırganlığa karşı savunmayı ve savunmanın da yasalar aracılığıyla karşılanacağını, yasalara da itaat edilmesi gerektiğini savunur. Singer'a göre değiştirilmesini istediğimiz şey için önce büyük yasal yollar tüketilmelidir. Eğer yasal yollarda başarısız olunduysa istediğimiz demokratik ilkelerden biri olan çoğunluk kuramına uygun olmadığını söyler. Habermas, sivil itaatsizlikte plansız ve heterojen olması üzerinde durur. Plansız ve heterojen olmasının herhangi bir çıkar gözetilmediği ve ortak adalet anlayışı olduğunu gösterdiğini düşünür. Bu durumlarda bu eylemler meşrudur ve yasaklanamazlar. Rawls iki adalet ilkesi belirlemiş ve sivil itaatsizlik eylemlerini bu iki ilke ile meşru ya da gayrimeşru olarak yorumlamıştır. Bu ilkelerin arasında hiyerarşi vardır. İlk ilke özgürlük, ikinci ilkenin ilk kısmı farklılık son kısmı ise eşit fırsat ilkesidir. Aralarındaki hiyerarşiye göre öncelikli olan özgürlük ilkesidir ve ikinci ilkeye göre önceliklidir. İkinci öncelik ise eşit fırsat ilkesinin farklılık ilkesine önceliğidir. Rawls'a göre sivil itaatsizliğin meşruluğu ve sınırlandırılması bu ilkelere bağlıdır. Sivil itaatsizliğe başvurmanın ilk şartı bu ilkelerin ihlalidir. Örnekeleyecek olursak, temel özgürlüklerin kısıtlanması sivil itaatsizliği meşru kılar. Fakat bu kısıtlamanın belirsiz olduğu, kişisel çıkar ve önyargıların ayrılmadığı ve ayırım yapmanın da zor olduğu durumlarda sivil itaatsizlikten söz edilemez. Örnek olarak açıkça özgürlük ilkesini ihlal etmeyen bir vergi yasasına sivil itaatsizlik ile karşı çıkılmaz. Bu durumlarda politik bir yol bulunabilir. 2015 yılında düzenlenecek onur yürüyüşünü İstanbul Valiliği Ramazan ayı sebebiyle yasakladı. 2017 yılına kadar Ramazan ayı sebebiyle yasakladığı Onur yürüyüşünü 2018 yılında Ramazan ayına denk gelmediği halde yeniden yasakladı. İlk yasaklandığı 2015 yılından beri yine de toplanarak yürüyüş yapan LGBTİ+ üyeleri veya destekçileri polis şiddeti ve gözaltılara maruz kalmıştır. Sonraki dönemde siyasilerin seçim kampanyalarında LGBTİ+ üyelerine karşı kullandığı nefret dilinden sonra LGBTİ+ üyeleri farkındalık yaratmak, kendilerine karşı kullanılan nefret diline karşı tepki göstermek ve anayasal düzeyde hak talebinde bulunmak için yürüyüşlerine çeşitli bayraklar ve sloganlar eşliğinde şiddetsiz bir biçimde devam etmektedirler. Hükümetin muhafazakârlık ve neoliberalizm politikaları arasındaki dengede, LGBTİ+ konusunda muhafazakârlık eğilimlerinin daha baskın gelmesi bu sürecin ortaya çıkmasında rol oynadığı söylenebilir. Onur yürüyüşlerine Rawls'un çerçevesinden baktığımızda, LGBTİ+ üyelerinin hala toplumda eşitsizliklere ve şiddete varan mağduriyetleri sebebiyle ilk ilke olan özgürlük ilkesine göre bireyler bu duruma karşı direnebilirler. İkinci ilkedeki toplumun en dezavantajlı durumunda bulunanlar için fayda sağama kısmını da LGBTİ+ bireylerinin toplumda kabul görmeyerek toplumsal eşitsizlikler yaşamaması da kendilerini

dezavantajlı duruma düşürdüğünden, LGBTİ+ üyelerinin onur yürüyüşleri Rawls'un çerçevesinden meşru olmaktadır.

Panel 22 (16.15-18.00, Sınıf: A2-93)

Popülizm ve Aşırı Sağ

Panel Başkanı: Mine Eder (Boğaziçi Üniversitesi)

Gülşen Doğan (Koç Üniversitesi), Sağ Popülizm Altında Göç Yönetişimi: İstanbul Örneği

Bu araştırma, İstanbul'un göç politikalarını, özellikle Türkiye'nin kutuplaşmış siyasi ortamı ve merkezîyetçi yönetimi içinde, hem yurt içinde hem de uluslararası alanda artan siyasi etkisinin göstergeleri olarak incelemektedir. Çalışma; sağ popülist bağlamlarda sınırlı kaynaklarla birleşen önemli yerel ve küresel zorlukları kabul ederken, İstanbul gibi kentsel merkezlerin göç düzenlemesindeki temel işlevini vurgulamaktadır. Kent çalışmalarını göç çalışmalarıyla bütünleştiren bu makale, akademik odağı ulus-devlet perspektifinden göç yönetiminde belediyelerin rolüne kaydırmaktadır. Belediye yetkilileri, STK temsilcileri ve akademisyenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla, araştırma İstanbul'un belediye yönetiminin kamu otoriteleri, ilçe belediyeleri ve ulusal/uluslararası STK'larla ilişkili olarak gelişen siyasi aktörlüğünü incelemekte ve göç yönetimindeki önemli rolünün altını çizmektedir.

Bengü Soyer (Bahçeşehir Üniversitesi), 2024 Avrupa Parlamentosu Seçimleri ve Aşırı Sağın Yükselişi: AB'nin Küresel İklim Liderliğine Etkisi

Avrupa Birliği (AB), 2019 yılında ilan ettiği Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) ile 2050 yılına kadar dünyanın ilk iklim nötr kıtası olmayı hedefleyerek küresel iklim politikalarında lider bir aktör olmayı amaçlamaktadır. Ancak 2024 Avrupa Parlamentosu (AP) seçimleri, bu liderlik iddiasını sorgulayan yeni siyasi dengelere işaret etmektedir. Göç, enerji, güvenlik ve ekonomi gibi meselelerin belirleyici olduğu bu seçimlerde aşırı sağ partiler önemli bir oy artışı elde etmiş ve çevre politikalarını hedef alan söylemlerini güçlendirmiştir. Bu çalışma, 2024-2029 yasama döneminde AP'de temsil edilen aşırı sağ partilerin AYM'ye yönelik söylemlerini inceleyerek, bu söylemlerin AB'nin iklim politikaları ve küresel liderlik vizyonu üzerindeki etkilerini tartışmayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemine dayanan çalışmada, 10 Haziran 2024 – 2 Nisan 2025 tarihleri arasında Avrupa Parlamentosu tutanaklarında geçen 630 söylem tematik kodlama ile eleştirel söylem analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, aşırı sağ partilerin AYM'ye yönelik eleştirilerinde ekonomik maliyet, sanayi rekabeti, enerji güvenliği ve kültürel değerlerin korunması gibi başlıkların öne çıktığını göstermektedir. Bu bağlamda AYM, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda siyasi ve ideolojik bir mesele olarak çerçevelenmektedir. Çalışma, AB'nin iklim hedeflerinin bu söylemsel karşı çıkışlardan nasıl etkilenebileceğini tartışmakta ve AYM'nin geleceğine dair olası senaryoları değerlendirmektedir.

Muhammet Enes Kocatepe (Bursa Uludağ Üniversitesi), Muhafazakâr Devrim'in Modern Temsilcisi Olarak Avrupa Yeni Sağı

Bu çalışma, muhafazakâr devrim düşüncesinin tarihsel, ideolojik ve entelektüel temellerini inceleyerek, Alman Yeni Sağ hareketlerine olan etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. 19. ve 20. yüzyıldaki Almanya'nın siyasi, sosyal ve kültürel dinamikleri içerisinde gelişen muhafazakâr devrim hareketi, özellikle Weimar Cumhuriyeti döneminde çeşitli entelektüel akımlarla beslenerek, modern sağ düşüncenin temel yapı taşlarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, muhafazakâr devrimci düşüncenin geleneksel muhafazakârlıktan nasıl farklılaştığı, ulus, kimlik ve toplum anlayışı çerçevesinde ele alınmış, aynı zamanda bu düşüncenin Nasyonal Sosyalizm ile olan kesişim ve ayrışma noktaları da tartışılmıştır. Tezde, muhafazakâr devrimci düşüncenin ideolojik dayanakları Carl Schmitt'in siyasal alana dair yaptığı çıkarımlar, Oswald Spengler'in tarih tezi ve kültür/teknik ilişkisine dair geliştirdiği fikirler, muhafazakarlık ve devrimcilik arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlayarak yeni bir Alman Muhafazakarlığı inşası amaçlayan Arthur Moeller van den Bruck'un teorileri, Ernst Jünger'in savaş, teknoloji ve modern çağa dair yorumları ve son olarak Hans Freyer'in teknolojinin modern toplum inşasındaki rolüne dair geliştirdiği düşünceleri ve bu önde gelen düşünürlerin eserleri temel alınarak incelenmiştir. Bu düşünürlerin politik, kültürel ve teknolojik yaklaşımları, muhafazakâr devrim hareketinin entelektüel mirası ile ilişkilendirilerek detaylandırılmıştır. Muhafazakâr devrimcilerin kimlik, otoriterlik ve hegemonya kavramlarına yönelik vurguları, Avrupa Yeni Sağ hareketleri tarafından benimsenmiş ve yeniden yorumlanmıştır. Bu çalışma, muhafazakâr devrimin moderniteye karşı geliştirdiği eleştirileri ve gelenek ile modernleşme arasındaki gerilimleri ortaya koyarak, muhafazakâr devrimci düşüncenin sağ ideolojilerin gelişimindeki rolünü kapsamlı bir biçimde analiz etmektedir. Bu bağlamda, muhafazakâr devrim düşüncesinin 20. yüzyıldaki etkileri ve Avrupa Yeni Sağ hareketlerinin bu düşünceyi nasıl yeniden şekillendirdiği karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Özellikle muhafazakâr devrimcilerin siyasi ve kültürel söylemlerinin günümüz sağ hareketleri üzerindeki etkisi, tarihsel analiz ve ideolojik eleştiri yöntemleriyle incelenmiştir. Muhafazakâr devrim düşüncesinin tarihsel süreçte nasıl evrildiği, ideolojik bağlamda nasıl şekillendiği ve modern sağ hareketler üzerinde nasıl bir etki bıraktığı ortaya konularak, akademik literatüre katkı sunulması hedeflenmiştir. Muhafazakâr devrim, yalnızca geçmişin bir eleştirisi değil, aynı zamanda geleceğe dair bir tahayyül olarak da ele alınmış ve hareketin temsilcileri tarafından yeni bir siyasi ve toplumsal düzen arayışının ifadesi olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda muhafazakâr devrim düşüncesi, geleneksel değerlere bağlı kalırken, aynı zamanda moderniteye yönelik eleştirel bir perspektif geliştirmiştir. Avrupa'daki Yeni Sağ hareketler, muhafazakâr devrimcilerin bu perspektifini devralarak kimlik, otorite ve toplumsal düzen kavramlarını kendi siyasi söylemleri doğrultusunda yeniden şekillendirmiştir. Muhafazakâr devrim ideolojisinin Avrupa Yeni Sağ hareketleriyle olan ilişkisi, bu hareketlerin ideolojik ve stratejik yönelimleri ile ele alınmış, muhafazakâr devrimci düşüncenin günümüz siyasi ve toplumsal dinamiklerine etkisi kapsamlı bir biçimde değerlendirilmiştir. Bu çalışma, muhafazakâr devrim düşüncesinin tarihsel ve çağdaş yansımalarını detaylı bir şekilde ele alarak, sağ ideolojilerin gelişimi konusundaki akademik tartışmalara önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Avrupa Yeni Sağ ile muhafazakâr devrim düşüncesi arasındaki ideolojik ve stratejik kesişimler, tarihsel bağlam ve entelektüel miras çerçevesinde değerlendirilebilir. Muhafazakâr devrimcilerin moderniteye yönelik eleştirileri, Yeni Sağ'ın kimlik, kültür ve otorite temelli söylemleriyle örtüşmektedir. Ortak düşman algısı üzerinden şekillenen bu ideoloji, küreselleşme, liberal demokrasi ve kozmopolit değerlere karşı eleştirel bir duruş sergileyerek,

toplumsal dönüşümü hedefleyen stratejiler geliştirmiştir. Bu bağlamda hem muhafazakâr devrimcilerin hem de Yeni Sağ hareketlerinin entelektüel üretimi, siyasi ve kültürel mücadelede önemli bir referans noktası olmuştur.

Dilan Yılmaz (Yeditepe Üniversitesi) & Yaşar Kaan Çam (Yeditepe Üniversitesi), Sağa Yönelen Dünyanın Karl Marx'ın Yabancılaşma Teorisiyle İlişkilendirilmesi

Çalışma, bugün siyaset biliminin önemli tartışmalarından olan “dünyanın sağ eğilimlere hızlı bir ivmeyle kaymasını” ve “demokratik değerlerde yaşanan kırılmaları” ele alarak, özellikle Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde mülteci krizinin yol açtığı ekonomik ve sosyal etkilerin ilgili kayma ve kırılma davranışlarıyla nasıl ilişkilendiğini ve bu sürecin Karl Marx'ın “yabancılaşma teorisi” bağlamında nasıl açıklanabileceğini irdelemeyi hedeflemektedir. Araştırma, 2011 yılında Suriye’de patlak veren iç savaşın arkasından gelişen mülteci krizinin AB’yi nasıl etkilediğini ve bu doğrultuda AB’de ortaya çıkan siyasi eğilimlerin analizini içermektedir. Bu çerçevede, Marx'ın geliştirmiş olduğu yabancılaşma teorisi çıkış noktası alınarak, söz konusu krizin ekonomik ve sosyal etkileri incelenmiştir. Veriler, konuyla ilgili olarak yapılan literatür taraması ve istatistiksel analiz ile raporlar aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, mülteci krizinin AB ülkelerindeki ekonomik baskıları artırdığı ve bu ülkelerin vatandaşları arasında iş gücü piyasasındaki “rekabet algısını” güçlendirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, ilgili ülkelerdeki yurttaşlarda “göçmenlerin kendi işlerini ellerinden alarak işsizlik krizi yarattıkları” fikrinin gelişmesine sebep olmuştur. Böylelikle söz konusu durum, Avrupalı bireylerin kendi emeklerinin değerini sorgulayarak içinde buldukları sermaye düzenine karşı yabancılaşmalarına yol açmıştır. Bu yabancılaşma duygusu ise, Marx'ın sunduğu teori çerçevesinde, “kendi ülkelerinin kalkınması için çeşitli emekler ortaya koyan” bireylerin duygusal anlamda üretim süreçlerinden uzaklaşarak emeklerinin metalaştığını hissetmelerine neden olmuş ve böylece hem ekonomik hem de toplumsal yabancılaşma duygusunu derinleştirmiştir. Bu yabancılaşma ve sorgulama durumu ise, sağcı popülist hareket ve liderlerin ortaya çıkarak destek bulmalarına alan açmıştır ve “demokrasinin kalesi” konumundaki Avrupa Birliği'nin domestik anlamda demokratik değerlerinin kırılmalarına sebebiyet vermiştir. Elde edilen veriler toparlandığında; AB ülkelerinde mülteci krizinin tetiklediği ekonomik ve toplumsal dinamikler Karl Marx'ın yabancılaşma teorisiyle ilişkilendirildiğinde, Avrupalılarda sermaye düzeni ve toplumsal yapıya dair yabancılaşma hissinin gitgide güçlendiği görülmektedir. İçine düşülen yabancılaşma durumu ve bireyin hem kendisini hem de içinde olduğu düzeni, vatandaşlık bağıyla bağlandığı ülkeyle olan ilişkisini sorgulama hâli ise, sağcı eğilimlerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Çalışma, mülteci krizinin gerek sosyal gerek ekonomik yönlerini, meselenin psikolojik boyutlarını da irdeleyerek değerlendirmekte ve Avrupalıların içine düştükleri yabancılaşmanın siyasi dünyaya olan yansımalarını araştırmaktadır. Güncel ve dinamik bir konunun uzun süredir literatürdeki yerini koruyan yabancılaşma teorisi ile ilişkilendirilmesi, özgün ve yeni bir çalışma alanı sunmaktadır.

Fazlıcan Altuntaş (Galatasaray Üniversitesi), Küresel Terörizmle Mücadele: Küresel Terörizm Azalıyor Mu?

Uluslararası ilişkilerde terör ve terörizm kavramları arasında oldukça farklı tanımlar yapılmaktadır. Politika karar alıcılarının ve devlet temsilcilerinin bu kavramları kullanması dış politikalarında belirledikleri tehditler üzerinden şekillenmektedir. Öte yandan terör kavramı giderek bulanıklaşmış ve terörizm kavramıyla iç içe geçmiştir. Bu bildiri çalışması küresel terörizmin ortaya çıkışını tarihsel metinler aracılığıyla analiz ederek güncel tanımlamasını anlamaya çalışır. Terörizm söylemleri ve mücadeleleri üzerinden oluşturulan farklı algılanmalarla ulus devletlerin ilişkileri arasındaki değişim süreçlerini analiz ederek küresel terörizmin ileriye yönelik olarak günümüzde nasıl bir dönüşüm içerisine girdiğini farklı vakalar üzerinden değerlendirmektedir.

İpek Nil Ozat (Bilkent Üniversitesi), Fergana Vadisinde Sovyet Sonrası İslami Radikalizmin Eleştirel Jeopolitik Analizi

Bildiri, Sovyet sonrası Orta Asya'da tartışmalı bir bölge olan Fergana Vadisi'nde İslami radikalizmin inşası ve güvenikleştirilmesi üzerine eleştirel bir jeopolitik analiz sunmaktadır. Küresel ve bölgesel dinamiklerin kesişme noktasında yer alan vadi, terörle mücadele politikaları ve uygulamaları için bir odak noktası olarak ortaya çıkmıştır. Eleştirel Jeopolitik teorik çerçevesine dayanan bu araştırma, İslami terörizmi devlet egemenliğine ve bölgesel istikrara yönelik varoluşsal bir tehdit olarak çerçeveleyen hakim söylemleri ve politikaları eleştirmektedir. Analiz, Teröre Karşı Savaş'ın hem yerel hem de küresel aktörler tarafından otoriter yönetimi, insan hakları ihlallerini ve zaten savunmasız olan nüfusların marjinalleştirilmesini meşrulaştırmak için nasıl araçsallaştırıldığını ortaya koymaktadır. Bildiri, radikal İslami hareketlerin ortaya çıkışının ve bölgesel ve küresel aktörlerin değişen güvenlik algılarının izini sürerek Fergana Vadisi'nin tarihsel ve siyasi bağlamını incelemektedir. Politika yapıcılarının zihinsel haritalarının vadiyi nasıl bir "radikal İslam yatağı" olarak inşa ettiğini, baskıcı politikaları ve militarist çerçeveleri nasıl meşrulaştırdığını vurguluyor. Araştırma ayrıca ABD, Rusya ve Çin gibi güçlü uluslararası aktörlerin bölgenin jeopolitik düzenini şekillendirmedeki ve Özbekistan, Tacikistan ve Kırgızistan gibi marjinal aktörlerin politikalarını etkilemedeki rolünü de inceliyor. Bu araştırma, terörle mücadele söylem ve uygulamalarını yapısöküme uğratarak, İslami radikalizmin güvenikleştirilmesinin devlet güvenliği ile insan güvenliği arasındaki uçurumu nasıl genişlettiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, terörle mücadele için geliştirilen politikaların orantısız bir şekilde marjinal grupları hedef aldığını ve daha fazla radikalleşmeye katkıda bulunan sosyal ve siyasi şikayetleri şiddetlendirdiğini ortaya koymaktadır. Çalışma, odak noktasının devlet merkezli güvenlik çerçevelerinden insan hakları, sosyal adalet ve ekolojik kaygılara öncelik veren daha kapsayıcı bir güvenlik anlayışına kaydırılmasını savunmaktadır. Bu araştırma, Batı dışı bir bağlamda terörizm, güvenlik ve jeopolitiğin kesişimine eleştirel bir bakış açısı sunarak daha geniş bir Uluslararası İlişkiler

alanına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışma, Fergana Vadisi'nin güvenlik ortamını şekillendiren küresel ve yerel güçler arasındaki karmaşık etkileşimin incelikli bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Terörizm ve radikalleşmeye ilişkin hâkim anlatılara meydan okuyarak, Orta Asya'da Terörle Savaş'ın jeopolitik ve sosyal sonuçlarına ilişkin eleştirel bir bakış açısı sunmaktadır.

Panel 24 (16.15-18.00, Sınıf: A2-11/12)

Medya, Algı ve Katılım: Dijital Çağda Alımlama Çalışmaları II
Panel Başkanı: Berk Esen (Sabancı Üniversitesi)

Bersun Kılınç (Bilkent Üniversitesi) & Cemal Ataş (Bilkent Üniversitesi), Reels Çağında Stand-Up: Stand-Up Komedi, Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet Dinamikleri

Dijital platformların yükselişi, sahne sanatlarından olan stand-up ve dolayısıyla mizahı dönüştürerek kısa formatlı içeriklerin giderek daha fazla popülerlik kazanmasına neden olmuştur. Bu çalışmada, TuzBiber Komedi Kulübünün 2024 yılında Instagram hesabında yayımlanan stand-up videolarının (reels) toplumsal cinsiyet bağlamında tematik örüntüleri incelenmektedir. Kadın ve erkek komedyenlerin videolarındaki tematik farklar, mizahın toplumsal yapıları nasıl yansıttığını ve yeniden ürettiğini göstermektedir. Veri seti, 2024 yılına ait 314 Reels videosunu kapsamaktadır. Bu videolar, kadın komedyenlere ait 32 ve erkek komedyenlere ait 282 video olmak üzere cinsiyet açısından dengesiz bir dağılıma sahiptir. Videolar, OpenAI Whisper ile yazıya dökülmüş ve manuel düzeltmelerle analiz edilmiştir. Latent Dirichlet Allocation (LDA) modeli kullanılarak kadın ve erkek komedyenlerin videolarındaki temalar belirlenmiştir. Kadın komedyenlerin videolarında dört ana tema öne çıkarken, erkek komedyenlerin videolarında altı tema belirlenmiştir. Kadın komedyenler, cinsel kimlik, patriyarka, güvenlik ve ekonomik sorunlar gibi konuları işlerken; erkek komedyenler ise sokak muhabbeti, futbol, flört ve ekonomik meseleler gibi temalar üzerinden mizah yapmaktadır. Bu araştırma, kısa formatlı dijital içeriklerin yalnızca eğlence aracı değil, aynı zamanda toplumsal kimliklerin, duyguların ve temaların hızla yayıldığı bir söylem alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Kadın komedyenler, mizahlarında kişisel deneyimlere dayalı mikro-anlatılara yönelirken, erkek komedyenler daha kolektif kültürel deneyimlere odaklanmaktadır. Çalışma, dijital içeriklerin toplumsal cinsiyetle nasıl etkileşime girdiğini ve görünürlük politikalarının bu alandaki etkilerini vurgulamaktadır.

Hatice Zeynep Can (Bilkent Üniversitesi) & Dersu Doğan (Bilkent Üniversitesi), 2024 Yılında Türkçe Şarkılarda Kadın: Spotify Top 50 Şarkılarında Söylem Analizi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Bu çalışmada Spotify'nin 2024 yılında yayınladığı Türkiye'de en çok dinlenen 50 Türkçe şarkıyı içeren "Yılın Şarkıları 2024" listesi incelenmiştir. Bu liste, yıl boyunca Türkiye'de en çok dinlenen şarkıları içermesi nedeniyle müzik endüstrisinin toplumsal dinamiklerle nasıl etkileşime girdiğini anlamak açısından önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Araştırmada 2253 satır şarkı sözü söylem ve metinsel analiz tekniğiyle incelenmiş, belirli kodlarla değişkenler

belirlenmiştir. Söylem analizi iki kodlayıcı tarafından “Cinsel İçerik; Kadına Yönelik Aşağılama; Şiddet, Argo ve Çete Kültürü” kodlarıyla sınıflandırılmış, Cinsel İçerikler “Romantik Cinsellik ve Nesneleştirici Cinsellik” olarak ayrıca iki grupta irdelenmiştir. Bu ana başlıklarda incelenebilecek, içeriğinde imalı bir çağrışım yapan ama net bir anlamı olmayan ve daha detaylı bir anlam incelemesi gerektirecek şarkı sözleri de potansiyel problematik içerik olarak sınıflandırılmıştır. Potansiyel içeriklerin de vurguları veya imaları sebebiyle ayrıca bir araştırmaya ışık tutabileceği vurgulanmıştır. Bulgular bu içerikleri barındıran şarkı sözlerinin en çok dinlenen şarkılar içerisindeki oranıyla gösterilerek, en çok dinlenen şarkıların içerisindeki yoğunluğuna dikkat çekilmiştir. İncelenen şarkıların yarısına yakınında cinsel içerik saptanmıştır, bunların büyük çoğunluğunun cinsiyeti ve bireyi nesneleştirir nitelikte olduğu görülmüştür. Şarkıların neredeyse yarısında direkt olarak kadınlara yönelik aşağılamalar bulunmuştur. Kadınlara yönelik aşağılayıcı söylem veya hakaret içeren sözlerin yaygınlığı dikkate değer bir bulgudur. Bir diğer önemli nokta ise şarkı sözlerindeki çete kültürü, argo ve şiddet barındıran içeriğin yoğunluğudur. Yüzdesele verilen söz içerikleri, örneklerle de desteklenmiştir. Yapılan kıyaslama aynı şekilde ilk 10 şarkı için de yapılmış, bulguların ilk 10 şarkıda daha da yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu bakış açısıyla, ana akım olmuş şarkıların kadınlara ilişkin toplumsal normları ve değer yargılarını pekiştirdiği ve dönüştürdüğü görülmektedir. Bu şarkıların kadını nasıl temsil ettiği, hangi bağlamlarda ele aldığı ve sembolleşmiş anlamlarla ayrı bir dil ürettiği toplumsal olarak ulaştığı kitle düşünüldüğünde ciddi bir önem arz etmektedir. En çok dinlenen şarkı sözlerinde yer alan hakaret, toplumsal cinsiyet kalıpları, argo, çete kültürü, şiddet gibi konseptlerin gündelik hayatın içerisinde yer edinmesini ve normalleşmesini kolaylaştırmaktadır. Bu çalışma, müziğin toplumsal konumunun eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmesinin önemini de vurgulamaktadır. Aynı zamanda popüler kültürün şekillendirdiği veya popüler kültürün parçası olan müzik kültürünün de bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl yankı bulduğunu anlamaya yönelik bir çalışmanın gereksinimini ortaya koymaktadır.

Gizem Ayşe Erdeniz (Bilkent Üniversitesi), Video Oyunlarında Cinsiyet ve Şiddet: Oynanabilir Karakterler Algısı Hakkında

Dijital medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, şiddet içeren içeriklere erişim kolaylaşmış ve bireylerin şiddet algısı bu süreçte değişime uğramıştır. Araştırmalar, şiddet içerikli görsellere ve video oyunlarına sıkça maruz kalmanın duyarsızlaşmayı artırabileceğini ve saldırgan davranışları teşvik edebileceğini göstermektedir (Engelhardt vd., 2011). Özellikle medya şiddetine uzun süreli maruz kalmanın, bireylerin şiddeti daha az etik dışı görmelerine yol açabileceği öne sürülmektedir. Bununla birlikte, video oyunlarının doğası, geleneksel medya içeriklerinden farklı olarak oyuncuların pasif izleyicilerden çok aktif katılımcılar olmasını gerektirir. Oyuncuların oyun içindeki karakterlerle etkileşimi, belirli kararlar alarak oyun dünyasını şekillendirmeleri ve olay örgüsüne doğrudan dahil olmaları, oyun şiddetinin algılanma biçimini etkileyebilir. Öte yandan, video oyunlarının yalnızca saldırganlığı artırmakla kalmayıp, empati ve ahlaki duyarlılık geliştirebileceğini öne süren araştırmalar da bulunmaktadır (Wulansari vd., 2020). Hikâye odaklı oyunlarda oyuncular, etik seçimler yaparak karakterlerin kaderini belirler ve bu süreç, oyuncuların empati duygularını

güçlendirebilir. Bunun yanı sıra, video oyunlarında toplumsal cinsiyet temsilleri, oyuncuların algıları üzerinde önemli bir rol oynar. Araştırmalar, erkek karakterlerin genellikle saldırgan, kadın karakterlerin ise cinselleştirilmiş şekilde tasvir edildiğini göstermektedir (Dill ve Thill, 2007). Bu tür temsiller, oyuncuların şiddeti nasıl algıladığını ve değerlendirdiğini etkileyebilir. Bu çalışma, video oyunlarında şiddet algısının toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl şekillendiğini incelemektedir. Çalışma kapsamında katılımcılar, belirli bir oyun senaryosunu oynayacak ve rastgele iki gruba ayrılacaktır. Bir grup oyunu kadın baş karakterle oynarken, diğer grup erkek baş karakterle oynayacaktır. Oyun sonrası, katılımcıların şiddet algısını değerlendiren anketler uygulanacak ve elde edilen veriler karşılaştırılacaktır. Araştırmanın temel amacı, şiddet uygulayan oyun karakterin cinsiyetinin oyunu oynayan kişilerde şiddetin nasıl yorumladığını ve değerlendirdiğini anlamaktır. Ön bulgular, oyuncuların, kadın karakterler tarafından işlenen şiddeti erkek karakterlerin uyguladığı şiddete kıyasla daha yoğun ve olumsuz algıladığını göstermektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarının, video oyunları aracılığıyla şiddet algısını nasıl etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulguları, video oyunlarının toplumsal cinsiyet temsilleri, oyuncuların şiddete yönelik tutumları ve medya şiddeti algısı üzerindeki etkileri hakkında önemli katkılar sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, dijital oyun dünyasında şiddet algısının nasıl şekillendiğine dair daha derinlemesine bir bakış sağlayarak, oyun tasarımcıları, medya araştırmacıları ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanında çalışan akademisyenler için önemli içgörüler sunmaktadır.

Siyasi İlimler Türk Derneği Lisansüstü Konferanslar Serisi XXI

E-ISBN: 978-625-92241-1-4